

173721

HÜRRİYET, SABAH, CUMHURİYET VE
YENİ ŞAFAK GAZETELERİ
ÖRNEKLEMİNDE TÜRKİYE'DE YAZILI
BASINDA TECAVÜZ CİNAYETLERİ
SUNUMUNA DAİR BİR DEĞERLENDİRME

Zafer OKAY
(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2003

HÜRRIYET, SABAH, CUMHURİYET VE YENİ ŞAFAK GAZETELERİ
ÖRNEKLEMİNDE, TÜRKİYE'DE YAZILI BASINDA TECAVÜZ CİNAYETLERİ
SUNUMUNA DAİR BİR DEĞERLENDİRME

Zafer OKAY

Yüksek Lisans Tezi

Basım Yayım Anabilim Dalı

Danışman : Yard. Doç. Dr. Yazgülü ALDOĞAN

ESKİŞEHİR

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ŞUBAT, 2003

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
JÜRİ ve ENSTİTÜ ONAYI	iv
ÖZGEÇMİŞ	v
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	6
1.3. Önem	6
1.4. Varsayımlar	7
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar	8
2. YÖNTEM	9
2.1. Araştırma Yöntemi	9
2.2. Evren ve Örneklem	10
3. BULGULAR ve YORUM	12
3.1. Giriş	12
3.2. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi	15
3.2.1. İçerik Çözümlemesi ile Toplanan Veriler ve Değerlendirilmesi	15
3.2.1.1. Haberlerin Gazetelere Göre Dağılımı	15
3.2.1.2. İncelenen Haberlerin Dönemsel Dağılımı	17
3.2.1.3. İncelenen Haberlerde Kullanılan Yan Öğelerin Dağılımı	18
3.2.1.4. İncelenen Haberlerin Yer Aldıkları Sayfalara Göre Dağılımı	20
3.2.1.5. İncelenen Haberlerin Gazetelerdeki Niceliksel Dağılımı	21
3.2.1.6. İncelenen Haberlerin Başlıkları ve Spotları	25
3.2.1.7. İncelenen Haberlerde Kullanılan Dil ve Haberlerin Özellikleri	38
3.2.1.8. İncelenen Haberlerde Fotoğraf Kullanımı ve Gazetelere Göre Dağılımı	39
3.2.1.8.1. Kullanılan Fotoğrafların Niteliksel Analizi	40
3.2.1.8.2. Kullanılan Fotoğrafların Fotoğraf Altı Yazıları ve Fotoğrafların Çözümlemesi	49
3.2.1.8.3. Kullanılan Ortak Fotoğraflar ve Karşılaştırmalı Analizleri	53
3.2.2. Mülakat Yöntemiyle Toplanan Veriler ve Değerlendirilmesi	58

3.2.2.1. Üçüncü Sayfa Editörleriyle Yapılan Mülakatlar ve Değerlendirilmesi	58
3.2.2.2. Üçüncü Sayfa Editörleriyle Yapılan Mülakatların Değerlendirilmesi	74
3.2.2.3. Polis-Adliye Haberciliğinin Tarihsel Gelişimi ve Üçüncü Sayfa Gazeteciliği ile İlgili Mülakatlar ve Değerlendirilmesi.....	79

. SONUÇ	85
----------------------	-----------

KAYNAKÇA	89
-----------------------	-----------

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

HÜRRIYET, SABAH, CUMHURİYET VE YENİ ŞAFAK GAZETELERİ ÖRNEKLEMİNDE, TÜRKİYE’DE TECAVÜZ CİNAYETLERİ SUNUMUNA DAİR BİR DEĞERLENDİRME

Zafer OKAY Basın ve Yayın Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şubat 2003

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Yazgülü ALDOĞAN

Günümüzde medyanın geniş kitleler üzerindeki etkisi tartışılmaz bir konumdadır. Medyanın bir kolu olan yazılı basınında toplum üzerinde güçlü bir etkisi olduğu da genel kabul gören bir görüştür. Basın ‘haber’i seçmekte ve sunuş biçimleriyle anlamlandırmaktadır. Bu çalışmada, gazetelerin haber seçimi ve sunumuyla ilintili olarak Tecavüz Cinayetleri haberlerinin gazetelerdeki verilişlerinin genel bir değerlendirmesi yapılacaktır. Çalışmanın örneklerimin oluşturan gazetelerdeki Tecavüz Cinayetleri haberlerinin niteliksel ve niceliksel özellikleri bir arada ele alınmış, gazetelerin bu haberleri veren sayfa editörleriyle görüşmeler yapılmıştır. Böylece gazetelerin Tecavüz Cinayetleri haberlerini hem seçme hem sunma özelliklerini çözümlenmek mümkün olmuştur.

ABSTRACT

AN EVALUATION ABOUT RAPE MURDER NEWS PRESENTED IN TURKISH PRESS SAMPLED OUT OF HÜRRİYET, SABAH, CUMHURİYET, YENİ ŞAFAK NEWSPAPER.

Zafer OKAY

Anadolu University Social Sciences Institute, February, 2003

Journalism Major

Supervisor : Yrd. Doç. Dr. Yazgülü ALDOĞAN

In today's world there is no doubt that media has a great effect on society. It is also a well-known acceptance that press, which is a branch of media has the same strong effect on society. Press chooses the 'news' and gives it a meaning with the way it is presented. In this work rape murder news that took part in press are evaluated with respect to the way they are chosen and presented. Rape murder news in press which form the sample of this work are abstracted. With respect to their qualitative and quantitative peculiarity and editors of the news paper pages of such rape murder news were interviewed. This approach made it possible to find out and analyse the way how newspapers choose and present rape murder news.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Zafer OKAY'ın "Hürriyet, Sabah, Cumhuriyet ve Yeni Şafak Gazeteleri Örneğinde, Türkiye'de Yazılı Basında Tecavüz Cinayetleri Sunumuna Dair Bir Değerlendirme" başlıklı tezi 31 Mart 2003 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Basın ve Yayın Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza _____

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd.Doç.Dr.Yazgülü ALDOĞAN

Üye : Prof.Dr.Kurtuluş KAYALI

Üye : Doç.Dr.Halil İbrahim GÜRCAN

Prof. Dr. Murhan AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

1. GİRİŞ

1.1. PROBLEM

Kitlelere yönelik ileti üretimi ve dağıtımının kurumsallaşmış biçimi kitle iletişimi terimini tanımlar. Kitle iletişiminde kaynak tek bir kişi değildir. Kaynak biçimsel bir örgüttür.¹ Gazeteler bu biçimsel örgütler arasında tarihsel önceliğe sahip kitle iletişim araçlarıdır. Bu öncelik, modern dünya tasarımıyla oluşma sürecinde temel ilke ve işleyiş ilkelerini edinme olanağı hazırlanmıştır.

/Yazılı basın içinde yer alan gazeteler, tarihsel gelişim süreci içinde farklı yapısal özelliklere sahip olarak okur karşısına çıkarlar. En genel sınıflama gazeteleri “Popüler Gazeteler” bir başka söyleyişle “Kitle Gazeteleri ” ve “Fikir gazeteleri” olarak ikiye ayırır.

Fikir gazeteleri bir uzmanlar kadrosunda oluşur. Belirli ölçüler hemen her gün uygulanır. Ölçü daima olaydan uzak, fikirden yanadır. Hayatın içinden olaylar ikinci hatta üçüncü sıradadır.²

Popüler gazetelerde ise olay her zaman birinci plandadır. Haber’i en çarpıcı ve hızlı vermek popüler gazetelerin en önemli özelliklerindedir/

Polis-Adliye olayları fikir gazeteleri için önemli değildir fakat popüler basının asla vazgeçemeyeceği olaylardır. Fikir gazeteleri polis-adliye olaylarına yer verirken üçüncü sayfa konseptine sahip değildirlen.

---

¹ Aysel Usluata, **İletişim**, (İstanbul : İletişim Yayınları, 1993), s. 73.

² Nezih Demirkent, **Sayfa Sayfa Gazetecilik** (İstanbul : Altın Kitaplar Yayınevi , 1982). s.44.

Fikir gazeteleri asla tiraj gazeteleri olamaz. Fikir gazetelerinin genellikle belirli sayıda okurları vardır. Popüler gazeteler için ise tirajın önemi asla göz ardı edilemez.

Tiraj herhangi bir basının bir seferde basılan nüshalarının tümüne verilen isimdir. Okura ulaşan nüshalara ise **Net Satış Rakamı** adı verilir. Tiraj ve net satış rakamı birbirinden farklı kavramlar olmakla birlikte birbirlerine bağlı kavramlardır. İktisadi mantık doğrultusunda arz-talep dengesi göz önünde bulundurularak tiraj, net satış rakamına göre belirlenmelidir.

Türkiye’de fikri gazetelerin varlığı bir tartışma konusu olmakla birlikte, fikir gazetesi iddiası taşıyan Cumhuriyet Gazetesi ile popüler gazeteler içinde değerlendirilen Sabah Gazetesi’nin tirajı bir örnek olarak, fikri-olay ayırımında kitlelerin bu olgulardan hangisine daha fazla ilgi gösterildiği noktasında anlamlıdır. Fikir ve olay arasındaki fark gazeteleri birbirinden ayırırken, haber ve haber değeri kavramları önem kazanır.

/Gazetelerin görevleri haber vermek kamuoyu oluşturmak, eğitmek ve eğlendirmektir./

Haber verme işlevi aslında diğer işlevlerin önünde ve farklı bir konumdadır. Çünkü tarihsel gelişimi içinde kitle iletişimi bu kavram üzerine kurulmuştur. Gazete haber demektir ve haberin gazete sütunlarına en iyi şekilde yansıtılması zorunluluğu vardır.³

Gazete basılı bir materyal olması nedeniyle belge niteliği taşır. Fakat günlük bir üretim sürecinin sonucudur, en kısa zamanda, en çok haberi ve düşüncüyü vermek gazetelerin görevleri arasındadır. Gazete, içinde insan ögesi bulunan bir insan olayıdır. Gazetede heyecan olmalıdır, estetik bulunmalıdır, fotoğraf-yazı dengesinin, haber başlıklarının oranı olmalıdır.⁴

³ Nezh Demirkent , a.g.e. , s.66.

⁴ Nezh Demirkent , a.g.e. , s.67.

Gazete haber vererek yaşayabilir. Demirkent'e göre "Yayın organları yaşayan varlıklardır. Olayla büyür ya da küçülürler."⁵

Toplumda çok sayıda kişiyi ilgilendiren ve etkileyen ve bu kişilerin anlayabileceği olaylar haber niteliği taşırlar. Fakat haberin ortak ve net bir tanımını yapmak akademik açıdan, belirli zaaflarında olsa mümkün gibi görünmekte ise de gazeteler ve gazeteciler açısından pek mümkün gibi görünmemektedir.

Dünyadaki gazeteci sayısı kadar haber tanımını olduğu belli ölçülerde doğru bir yaklaşımdır. Yine de haberin en sade tanımını hakim Oliwer Wendell Holmes'un ünlü hukuk tanımından çıkarmak olasıdır. Holmes'e göre, hukuk hakim ne derse odur. Haber de bu tanımdan çıkarılacağı gibi haber müdürü, sayfa editörü ve muhabirler ne derlerse odur.⁶

Demirkent "Haberi yazan kişidir, insandır. Onun ölçütleri vardır, çalıştığı kuruluşunda buna benzer kuralları, hiç değilse alışkanlıkları vardır." diyor. Bir haberin hem seçiminde hem sunumunda bunu aşmak imkansızdır. Gazetecilerin bakış açısıyla gazetecilik bir bilim değildir. Yine benzer bir biçimde Demirkent "Haber bilimse bir terim değildir"⁷ der.

Gazeteler yapılarına göre haber ayırımı yaparlar. Gazeteler Usluata'ya göre; Koordine olmuş, ileti üretme ve dağıtma görevini yerine getiren kurumlardır ve ileti bir çalışma ürünüdür ve değerli bir maldir.⁸ İletilerin toplanması ve dağıtılmasındaki amaç ulaşılabilecek en büyük kitleye ulaşmaktır. Gazeteler en geniş kültürü bulma, ortak bir beğeniye hitap etme biçimindeki öz denetimle pazar şansı bulabilirler. Bir gazetecilik anlayışı olarak, bir gazetenin editörü okurunun ne istediğini bilmelidir, eğilimlerin hangi yönde olduğunu saptamalı ve ona göre hareket etmelidir. Gazeteler "okurlarının arzularını" yansıtmak zorundadır.

⁵ Nezih Demirkent, a.g.e., s. 22.

⁶ Neil Postman ve Steve Pgwars, **Televizyon Haberini İzlemek**. Çeviren : Ashi Tunç (İstanbul : Kavram Yayınları, 1996), s.19.

⁷ Nezih Demirkent, a.g.e., s.238.

⁸ Ayseli Usluata, a.g.e., s.74.

1980 birçok konuda olduğu gibi Türkiye’de medya çalışmaları için de bir referans noktasıdır. Basın, 80 sonrası Türkiye’deki gelişmeler ve değişmelere paralel, zaten amaçları arasında bulunan en geniş kitleye ulaşma ilkesini, serbest pazar mantığıyla birleştiren haber seçimi ve sunumu da bundan etkilenmiştir.

Kültür geniş çerçevede algılandığında paylaşılan bazı temel değerlerin çeşitli biçimde yansımalarıyla ortaya çıkan “günlük hayat çerçevesi” olarak tanımlanabilir.⁹ Kültür kavramı fiziksel çevreden, eğitime, sanata, iletişime, tinsel değerlere uzanan geniş bir yelpazede yer alır.

/1980 sonrası izlenen politikalar O. Kutlar’a göre en ağır zararı kültürel alanda vermiş ve kültürel alanımız baskıcı, kısıtlayıcı, bağnaz, yeniliklere kapalı, fanatik ve hoşgörüsüzlük arasında sıkışmıştır. Böylece basın başta olmak üzere iletişim araçları gerçek işlevlerinden saptırılmış, alt-kültür ürünleri neredeyse tek seçenek durumuna gelmiştir.¹⁰

/İnsanın, hayatının her yerinde karşılaşılabileceği bir olgu olan şiddet ise önemli haber kategorilerinden biri olmuştur. Tabii bunu 1980 ile başlatmak doğru değildir. Şiddet her zaman insanın dikkatini çeken bir olay olmuştur. Fakat basının bu olaylara ilgisinden öte sunumu büyük değişikliklere uğramıştır. /

/Bir gazetede aşağı yukarı haber kategorileri şöyledir: İç Politika Haberleri, Dış Politika Haberleri, Magazin Haberleri, Ekonomi Haberleri, Polis-Adliye Haberleri, Kültür-Sanat Haberleri, Eğitim Haberleri, Sağlık Haberleri, Bilim Teknoloji Haberleri, Spor Haberleri ve Yorum Köşeleri. Bu haber kategorileri içindeki Polis-Adliye haberleri üçüncü sayfa haberleri olarak adlandırılır, bir anlamda 3. sayfa bir konsepttir ve suç ve şiddet haberlerinin gazetede en çok verildiği yerdir.

/Toplumsal yapılanma içinde her birey şiddet konusunda, aktör, kurban ya da tanık olarak rol almaktadır./

⁹ Şerif Mardin, **Din ve İdeoloji** (İstanbul : İletişim Yayınları , 1983),s.52.

¹⁰ Onat Kutlar, **Kültür Politikaları, Türkiye’de Kültür** (İstanbul: Yeni Yüzyıl Kitaplığı, 1995). s.78.

Erich Fromm şöyle diyor: “Milyonlarca insan her gün cinayet haberleriyle ve polisiye romanla kendilerinden geçerler ve iki ana teması cinayet ve felaket olan filmlere sürü halinde giderler. Bu ilgiyle kendinden geçiş, salt bensizliğin ve skandal arama arzusunun ifadesi olmayıp, insan yaşamındaki nihai şeyin, yani yaşam ve ölümün, suç ve ceza ile, insanlara doğa arasındaki mücadele ile dramatize edilmesine duyulan derin arzuya karşılık düşer.”¹¹

Habere ve haberin sunuş biçimine dönüldüğünde, Fowler..(haber biz/onlar ikiliğini önerir, bu karşıtlık içinde sıradan insanlar, sapkın bir grup tarafında terorize edilen mağdur insanlardır, der.¹² Burada haberin söylemsel yapısı önem kazanır.

Toplumda varolan söylemlerin üretildiği kuşkusuz pek çok alan vardır, haber de bu alanlardan biridir. Van Dijk , “Haberin söylemi el altında bulundurulan söylemlerin bir ürünüdür”¹³der. Bu söylemsel yapı haberin tarafsız ve nesnel olma durumlarıyla ilgilidir. Haber tarafsızlığı ve nesnelliği birçok açıdan bir iddiadır. Tarafsızlığı ve nesnelliği gazete çalışanlarının görüşleri ve gazetenin yayın anlayışı ile sınırlandırıldığı bir konumda, kitleye ulaşmak için haberin sunumu tabi ki nesnel ve tarafsız olmayacaktır. Aynı haberin seçiminde olduğu gibi.

/Medya ve şiddet genelde iletişim çalışmaları içinde önemli bir konuma sahip olmasına rağmen Türkiye’de yazılı basında polis-adliye haberleri incelemeleri son derece sınırlıdır. Şiddet haberlerinin sunumuna yönelik çalışmaların azlığı aslında Türkiye’ye özel sayılmayabilir. Fakat özellikle İngiltere’de 1970’lerden beri bu alanda bir çok çalışma yapılmıştır.

Bu tür bir araştırma kitle gazeteleri ve haber anlayışına dair bir çok ipucu verebilir. Özetle bu araştırmada kriminal olaylardan, tecavüz cinayetleri özelinde üçüncü sayfa gazeteciliği ve haber sunumu problem edilmiştir.

¹¹ Erich Fromm , The Sane Society (Londra: 1956 , S: 142*143) Ernest Mandel, **Hoş Cinayet**.

Çeviren: N. Saraçoğlu (İSTANBUL:Yazın Yayıncılık.1996),s.24.

¹² Fowler R. , Language in the News: Discourse and ideology in the press (London : Rotledge. 1991) Ayşe İnal “**Yazılı Haberlerde Yapısal Yanlılık Sorunu**” Toplum ve Bilim Dergisi, Sayı : 67 Güz , S: 111-134

¹³ Van Dijk ve Kintsch W. , Taword a model al text comprehension production (1978), Ayşe İnal, **a.g.e.**, S: 118

Başlılarıyla, fotoğraflarıyla, haberleriyle ve haberlerin seçimiyle polis-adliye haberleri sunumu yapan gazeteler etik değerlere önem veren tarafsız yayınlar mıdır? sorusu araştırmanın çıkış noktasıdır/

1.2. Amaç

Genelde medya için özelde medyanın bir kolu olan yazılı basın için polis-adliye olaylarının haber olarak önemini anlamak, farklı yayın politikaları olan gazetelerin bu olaylara yaklaşımlarını saptamak ve tecavüz cinayetleri sunumunun gazetecilik anlayışına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek hedeflenmiştir.

Gazetelerin üçüncü sayfa haberlerinin seçilme kriterlerini saptamak ve bu haberlerin söylem ve sunumlarını anlamak bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu araştırma ile aynı zamanda suç ve toplum bağlamında suçun haberinin, söylem ve sunumla suçu yeniden üretip üretmediği de saptanmaya çalışılmıştır.

1.3. Önem

Bu çalışma ile gazetelerin polis-adliye haberlerinin söylemi ve sunumu hakkında, bulunduğumuz dönem itibari ile bir değerlendirme yapmak amaçlanmıştır. Böylece yaşadığımız dönem itibari ile gazetelerin habere bakışının ve kullandıkları haber dilinin belirlenmesi dolayısıyla daha sonraki çalışmalara bugünün gazeteleri ve gazetecilik anlayışını anlatması bağlamında kaynak olması umulmaktadır. Türkiye’de Polis-Adliye haberleri üzerine yapılan çalışmalar son derece sınırlıdır özellikle bu durum yazılı basında daha belirgindir.

Üçüncü sayfa tanımının muğlaklığı ve tarihsel gelişimine dair verilerin sınırlı olduğu düşünülürse bu çalışma daha sonra yapılacak çalışmalar için bir örnek olması umulmaktadır. Ayrıca bu çalışma Türkiye’de basında tecavüz cinayetlerine dair ilk çalışma ve üçüncü sayfanın tarihsel bir gelişimi ve tanımına dair çalışmalarında ilki olma özelliği taşıyor.

1.4. Varsayımlar

Doğruluğu henüz kanıtlanmamış fakat muhtemel gerçekleri içeren önermeler varsayım denir. Geçerliliği kontrol edilmek için araştırmaya tabi tutulan önermelerdir. Bir önermenin varsayım olması için mutlaka doğrulanması gerekmez ancak doğrudan test edilebilme özelliği olması ve mantıksal olması gerekmektedir. Bu araştırma için belirlenen varsayımlar şunlardır :

- 1- Gazetelerin tecavüz cinayetleri haberleri sunumu etik değerlere uygun değildir.
- 2- Haber seçimi ve sunumu nesnel değildir.
- 3- Üçüncü sayfa haberleri tiraj için önemlidir ve tiraj üçüncü sayfa haberlerinin sunumunu ve seçimini etkiler.
- 4- Kara haber iyi haberdır, dikkati çektiği ve tirajı artırdığı sürece nasıl sunulduğu önemli değildir.
- 5- Haberin öznesi olan ölen kişinin kişilik hakları, haber sunumlarında ihlal edilmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma ;

- 1- Hürriyet Gazetesi, Sabah Gazetesi, Cumhuriyet Gazetesi ve Yeni Şafak Gazetesi ile sınırlıdır.
- 2- Adı geçen gazetelerin 01.04.2001 ile 30.06.2001 tarihlerini kapsayan baskıları ile sınırlıdır.
- 3 Adı gazetelerin üçüncü sayfa editörleriyle ve örnekleme grubu dışındaki Posta Gazetesi üçüncü sayfa editörü ile yapılan mülakatlar ile sınırlıdır
- 4 Yapılan sözlü tarih çalışması doğrultusunda gerçekleştirilen mülakatlar, meslek yaşamı en az otuz yılı aşmış olan kişiler ile yapılan mülakatlar ile sınırlıdır

1.6. Tanımlar

Polis-Adliye Haberi : Hayatın içinden ve adındanda anlaşılacağı gibi polisi ve yargıyı ilgilendiren tüm suçları ve çatışmaları kapsayan haberlerdir.

Haber Başlığı : Haberin adı.

Üst Başlık : Ana başlığın tamamlayıcı bir unsuru olarak, ana başlığın üzerinde verilen başlıktır.

Spot : Haberin özetidir.

Alt Başlık : Spottan daha büyük verilen açıklayıcı başlıktır.

Dekupe Fotoğraf : Fotoğrafın kadrajdan çıkarılıp sayfada kullanıldığı fotoğraftır.

Patlak : Dikkat çekmek amacıyla yapılan mizanpaj oyunu.

Redaksiyon Birimi : Bir haberin sunumunda kullanılan öğelerin tümü.

Sayfa Editörü : Çeşitli kaynaklardan haberi derleyen, haberleri aynı dil altında toplayan, haberi seçip sayfaya koyan içerik sorumlusudur.

Muhabir : Haberi araştıran, bulan ve yazan gazetecidir.

. YÖNTEM

2.1. Araştırma Yöntemi

Araştırma yöntemi, gerçeği öğrenmek ve toplumsal gelişme yasalarına varmak için sistematik bilgi edinme yolu olarak tanımlanabilir. Bilinmeyen bir şeyi bulmak ya da bilineni ispat etmek için, düşüncelerin doğru ve sistematik olarak sıralanıp kullanılmasına yönelik tekniklerin düzenlenmesidir.

Bu araştırma kullanılan teknikler ve yöntemler doğrultusunda dört aşamalı olarak yürütülecektir. Medya ve şiddetin anlatılacağı bölümde “literatür taraması” yöntemi kullanılacaktır.

Üçüncü sayfanın tarihsel gelişiminin bugünkü durumu ile kıyaslanarak tartışılacağı bölümde sözlü tarih çalışması yapılmıştır. Sözlü tarih, tarihi yapanın insan olduğu düşüncesinden hareketle insanların birikim ve deneyimlerinin derlenmesi ve bunların tarihe dahil edilmesidir. Bu bölümün sözlü tarih çalışmasıyla yapılmasının nedeni aslında konuya ilişkin herhangi bir yazılı çalışmanın olmamasıdır.

Polis-Adliye olaylarının sunumu haber değeri, etik değerler ve üçüncü sayfa üzerine yorumların tartışıldığı bölümde mülakat yöntemi kullanılmıştır. Cumhuriyet, Hürriyet, Yeni Şafak ve Posta Gazetelerinin üçüncü sayfa editörleriyle mülakatlar yapılmıştır. Mülakat araştırılan konuda sözlü olarak bilgi toplama yöntemidir. Görüşmeler bir görüşme cetveli doğrultusunda yapılmış, önceden belirlenmiş olan sorular görüşülen kişilere sorulmuştur. Cevapların gidişatına göre sorular üzerinde açıklamalar ve değişiklikler yapılarak derinlemesine bir mülakat yapılmıştır.

Çalışmanın üçüncü sayfa editörleri ile mülakat yöntemi uygulanan kısmında örneklem grubundaki gazetelerin üçüncü sayfa editörleri dışında sadece Posta Gazetesi üçüncü sayfa editörü mülakat grubuna dahil edilmiştir. Bunun nedeni popüler gazeteler içinde değerlendirilen Posta gazetesinin tecavüz cinayetlerine daha genel bir ifade ile polis-adliye olaylarına bakışıdır. Posta gazetesi, genel konsepti doğrultusunda kriminal olayları belli kaygılar taşımadan belli bir rahatlıkla sunabilmektedir. Üçüncü sayfa haberlerini manşetine taşıyabilen Posta gazetesinin yapılan haberler doğrultusunda örneklem grubuna dahil edilmemesinin nedeni bu gazetenin bağlı olduğu yayın grubundan Hürriyet gazetesinin kitle gazetesi olarak örneklem grubunda olmasıdır. Mülakat grubuna Posta gazetesinin dahil edilmesi editörün habere yönelik inisiyatifini değerlendirebilmek amaçlıdır.

Araştırmanın son aşamasında içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. İçerik çözümlemesi bir metnin öğelerinin önceden saptanan kategorilere göre sınıflandırılmasına dayanır. Gazetelerin yazı ve fotoğraf analizine dayanan bölümde gazetelerin kullandıkları dilin ve fotoğrafın niceliksel ve niteliksel analizi yapılacaktır. İçerik çözümlemesiyle elde edilen bulgular ile diğer verilerin sentezine ulaşmak hedeflenmektedir.

2.2. Evren ve Örneklem

Evren : Genel evren; medyanın bir kolu olan yazılı basının tümü olmakla beraber, bu araştırmanın çalışma evrenini, genel evren içinde yer alan ulusal gazeteler oluşturmaktadır.

Örneklem : Araştırmanın amacında belirtildiği üzere, gazetelerin işlevleri doğrultusunda, farklı yapısal özelliklere sahip gazetelerin, habere bakışları, haber sunum tarzları ve etige bakışları arasındaki farklılıkları anlamaya yönelik olarak örneklem grubu belirlenmiştir.

Çalışmanın evreni içinden seçilmiş olan örneklem grubu iki farklı sınıflandırmaya göre seçilmiştir. Birinci sınıflandırma kitle gazetesi ve fikir gazetesi ayrımına göre yapılmıştır. Kitle gazetesi kategorisinde Hürriyet ve Sabah Gazeteleri, fikir gazetesi kategorisinde merkez-sol çizgiden Cumhuriyet Gazetesi, muhafazakar-sağ çizgiden Yeni Şafak Gazeteleri örneklem grubunu oluşturuyor. İkinci sınıflandırma ise gazetelerin siyasal duruşlarına göre yapılmıştır, merkez-sağ görüşe sahip gazeteler katagorisinde Hürriyet ve Sabah Gazeteleri, merkez-sol görüşe sahip gazeteler katagorisinde Cumhuriyet Gazetesi, muhafazakar-sağ görüşe sahip gazeteler katagorisinde Yeni Şafak Gazetesi örneklem gurubunu oluşturmaktadır. Çalışmanın üçüncü sayfa editörleri ile mülakat yöntemi uygulanan kısmında örneklem grubundaki gazetelerin üçüncü sayfa editörleri dışında sadece Posta Gazetesi üçüncü sayfa editörü mülakat grubuna dahil edilmiştir.

3. BULGULAR ve YORUM

3.1. Giriş

Beden gücünün kötüye kullanılması, silahlı etkinlikler ve aşırı bir saldırganlık özelliği taşıyan ilişkilerde belirginleşen edimlerin tümü, kaba kuvvet¹⁴ biçimindeki ansiklopedik tanımdan anlaşılabilir gibi şiddetin özünde güç ve zor kullanma vardır. Şiddet bir kişinin diğeri üzerinde onun rızası olmaksızın zor kullanarak kendi iradesine tabi kılması olarak tanımlanabilir.

Şiddeti tanımlamak normatif kültürel çeşitlilik içinde oldukça zordur. Çünkü farklı gelenekler ve normlar neyin şiddet olduğu, neyin olmadığını belirlemeyi birebir ilgilendirir. Latince “violentia” şiddet, sert ya da acımasız kişilik, güç demektir. Elizabet Copet-Raugier şiddet tanımlamasında, sözcüğün İngilizce ve Fransızca anlamlarını karşılaştırarak içerdikleri ikincil anlamı vurgulamaktadır. “Şiddet” , “violence” sözcüğünün her iki dilde anlamları karşılaştırıldığında sözcüğün çift anlamlı ve göreceli olduğu anlaşılır. İngilizce’deki asal anlam, fiziksel saldırganlık ve yasa dışı haksızlıktır. Fransızca’da sözcüğün iki temel anlamı vardır : İlki İngilizce’deki anlamına yakındır, ikincisi ise rıza göstermesi için birine baskı uygulama fikrini ifade eder. Yani şiddet yasal/yasa dışı, fiziksel/dolaylı olarak ikilik içinde karşımıza çıkar.¹⁵

Michaud’a göre ise “Şiddet kavramının özünde, bir şeye karşı kullanıldığında, şiddet olgusunu yaratan doğal güç vardır. Sözcüğün günlük kullanımında, çekirdek kavram güçtür” bu nedenle şiddet dendiği zaman akla öncelikle bedensel davranışlar

¹⁴ Büyük Larousse Cilt 21 S: 11073

¹⁵ Elizabet Copet-Raugier, **Bassız Bir Toplumda Görünen ve Görünmeyen Şiddet. Kamerun’daki Mkokakları Çeviren** : Dilek Hattatoğlu (İstanbul : Ayrıntı Yayınları, 1995), s. 69.

ve eylemler dizisi gelir.¹⁶ Şiddet sözcüğünün İngilizce'si "violance" "violatation" (tecavüz, ihlal) kelimesiyle aynı kökten gelir ve bu da "zor"un hukuk ötesi kullanımını anlatır.

Tecavüz tanımındaki ihlal, araştırmanın özelinde "ırza tecavüz" boyutunda ele alınacaktır. Tecavüz cinsiyet ve cinsellik bağlamı açısından cinsel şiddet içinde belirgin bir yere sahiptir. Tecavüz bir kişiye saldırma, zorla cinsel ilişkiye girme,ırza geçmek olarak tanımlanabilir.

D. Scully, etnografik verilerin tecavüzü hiç bilinmeyen sanayi öncesi toplumların varlığını kanıtlaması doğrultusunda, cinsel davranışın biyolojik ve fizyolojik unsurları da kapsamasının yanı sıra, her zaman toplumsal bir görüntü içinde ortaya çıktığı ve kültürel terimlerle dile geldiğinin söylenebileceğini belirtiyor.¹⁷

S. Brownmiller , tecavüzün erkek egemenliğinden kaynaklığını ve tarihsel süreç içinde erkek egemenliğini kabul ettirici bir unsur olarak ortaya çıktığını belirtir.¹⁸

Tecavüz konusunda yapılan istatistikler genelde yanıltıcı olarak kabul edilir. Toplumsal değerler doğrultusunda utandırıcı, yüz kızartıcı bir olay olduğu için tecavüz, mağduru tarafından saklanabilen bir olaydır. Ayrıca tecavüz cinayetleri genellikle cinayet kategorisinde ele alınır ve polis kayıtlarına bu haliyle girer. Asıl olan cinayettir ve tecavüzün saptanması halinde yargı önünde de suçu ağırlaştırıcı bir unsur olarak ele alınır.

Şiddet ve tecavüz olguları insanlık tarihiyle yaşittir. Fakat bunlara bakış, tarihsel dönemler itibari ile her zaman farklılık göstermiştir. Aileden, politikaya,

¹⁶ Yves Michaud, **Şiddet**, Çeviren : Cem Muhtaroglu. (İstanbul: İletişim Yayınları , 1995) s. 5.

¹⁷ Diana Scully, **Tecavüz, Cinsel Şiddeti Anlamak**. Çeviren : Şirin Tekeli, Lalepar Aytek (İstanbul: Metis Yayınları, 1994), s. 62.

¹⁸ Susan Brownmiller, **Cinsel Zorbalık, Irza Tecavüz Olgusunun Bir Tarihçesi**. Çeviren : Suğra Öncü (İstanbul : Cep Kitapları a.ş. 1984) ,s.15.,16.

dilden, kültüre ve iletişimine kadar uzanan şiddet, erkek egemen toplumun gönüllü bir unsuru olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Gazeteler, eğlendirme, oyalama, vakit geçirtme işlevleriyle değil fikrin, toplumsal dolaşımını sağlayarak meşruluk kazanmıştır. Kitlelere hitap etmek, çok satmak kaygısı, ortak söz oluşturmaya yönelmek yerine “duygudaşlık” esasında ortaklık yaratma yolunun seçilmesine neden olmuştur. Bu yazılı basında şiddet olaylarını ön plana çıkarmıştır. Gazetelerde suça ayrılan yer ve önem giderek artmıştır.

Şiddetin kazandığı önem gazetelerin haber’e öncelik vermesiyle de ilişkilendirilebilir. Haber, haber değeri ve haber seçiminden bağımsız düşünülemez. Şiddetin tanımı doğrultusunda gelinebilecek bir başka nokta “suç”tur. Gazetelerin şiddet haberlerini, suç başlığı altında verdikleri olaylar genellikle en çok okura ulaşmayı amaçlamaktadır. Suç her zaman haberin kendisidir.

S. Brownmiller “Suç geçerli haberdir, ırza tecavüz de izlenmesi ve yazılması gereken bir olaydır. Irza tecavüzün gazetelerin satışını artırdığı açıktır, yoksa bazen olduğu gibi ırza geçme olayları baş sayfada yer alamazdı” demektedir.¹⁹

Gazetelerin tecavüz cinayetleri haberlerine ayırdıkları yer, kullandıkları dil ve fotoğraflar bu olayın bir haber olarak taşıdığı değerın göstergeleridir. Farklı gazetelerin değişik duruşları da gazetelerin haber’e bakışı ve sunumları hakkında basının bir haritasını çıkarmaktadır. Haber olarak vazgeçilmez oluşu, şiddetin sonucunda gündeme gelen ama şiddetin oluşumuna da etkisi olan Polis-Adliye haberleri, geçmişte medyanın en sorunlu konusu olduğu gibi bugünde en sorunlu konularından biri olmaya devam etmektedir. Bu çalışmada, Polis-Adliye haberciliğinin tarihsel gelişimi, üçüncü sayfa gazeteciliği ve haber sunumuna dair yapılan mülakatlar ve haberin içerik çözümlemesi ile tecavüz cinayetlerinin yazılı basındaki yeri saptanmaya çalışılmıştır.

¹⁹ Susan Brownmiller, a.g.e.,s.438.

3.2. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırmanın örneklerini Hürriyet Gazetesi, Sabah Gazetesi, Cumhuriyet Gazetesi ve Yeni Şafak Gazetesidir.

Hürriyet Gazetesi, Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.'yi temsilen Doğan Holding A.Ş. tarafından yayımlanmaktadır. Gazetenin imtiyaz sahibi Aydın Doğan'dır.

Sabah Gazetesi, Bilgin Yayıncılık A.Ş. tarafından yayımlanmaktadır. Gazetenin imtiyaz sahibi Dinç Bilgin'dir.

Cumhuriyet Gazetesi, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Berin Nadi'dir.

Yeni Şafak Gazetesi, Diyalog Gazetecilik San. Ve Tic. Ltd. Şti. tarafından yayımlanmaktadır. Gazetenin imtiyaz sahibi Ahmet Bayraktar'dır.

Bu bölümde araştırma süresinde yayımlanan toplam 42 haber çözümlenmiş, gazetelerin üçüncü sayfa editörleriyle yapılan mülakatlarla bir değerlendirme yapılmıştır. Polis-Adliye haberciliğinin gelişimi sözlü tarih çalışması yapılarak verilmiştir. İçerik çözümlenmesiyle 42 olayın 11 ayrı kategoride değerlendirmesi yapılmıştır.

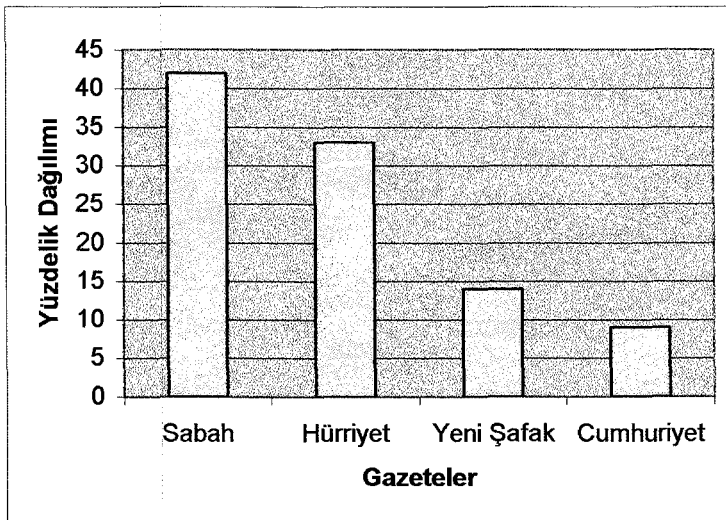
3.2.1. İçerik Çözümlemesi ile Toplanan Veriler ve Değerlendirilmesi

3.2.1.1. İncelenen Haberlerin Gazetelere Göre Dağılımı

Çalışma kapsamında tecavüz cinayetlerine ilişkin 42 haber incelenmiştir. Bu haberlerden %42.8'i (18 Haber) Sabah Gazetesinde, %33.3'ü (14 Haber) Hürriyet Gazetesinde, %14.2'ü (6 Haber) Yeni Şafak Gazetesinde, %9.5'i (4 Haber)

Cumhuriyet Gazetesinde yer almıştır. Tecavüz cinayetleri haberlerine en çok Sabah, en az Cumhuriyet Gazetesi yer vermiştir. Cumhuriyet Gazetesi tecavüz cinayetleri haberlerine en az yer veren yayın kuruluşu olarak öne çıkmaktadır. Yeni Şafak Gazetesi ise Cumhuriyet Gazetesinin hemen ardından bu olaylara en az yer veren gazete olmuştur. Yeni Şafak gazetesi çalışmanın kapsadığı dönemde ciddi bir değişim geçirmiştir. Türkiye'nin geçirdiği derin ekonomik buhran medyada da kendini çok güçlü bir biçimde hissettirmiş ve birçok gazeteci işinden olmuştur. Yeni Şafak Gazetesi bu dönemde işinden olmuş gazetecileri kadrosuna dahil etmiş ve sağ düşünce gazetesi olma iddiasını bir süre taşımıştır. Bu doğrultuda bu dönem boyunca olaydan uzak fikirden yana bir yayın anlayışını benimsemiştir. Cumhuriyet Gazetesi gibi Yenişafak Gazetesi de tecavüz cinayetleri haberlerini yayınlamamaktan yana bir tutum izlemiştir. Kitle gazetelerinden Sabah ve Hürriyet gazeteleri ise haber olarak olayın önemi doğrultusunda tecavüz cinayetleri haberlerine daha fazla yer vermiştir. Türk basınında, yayım hayatına girdiği günden beri çarpıcı ve sansasyonel haberlere en fazla yer veren gazetelerden olan Sabah bu doğrultuda tecavüz cinayetleri haberlerine de en fazla yer veren gazete olmuştur. Kitle gazeteleri içinde değerlendirilen bir başka gazete olan Hürriyet Gazetesi ise olay ve fikrin gazet için de beraber kullanılması yönündeki anlayışını çalışmanın kapsadığı dönemde de korumuş ve olaydan yana olan tutumunda herhangi bir değişiklik olmaksızın tecavüz cinayetleri haberlerine Sabah Gazetesinden sonra en fazla yer veren gazete olmuştur.

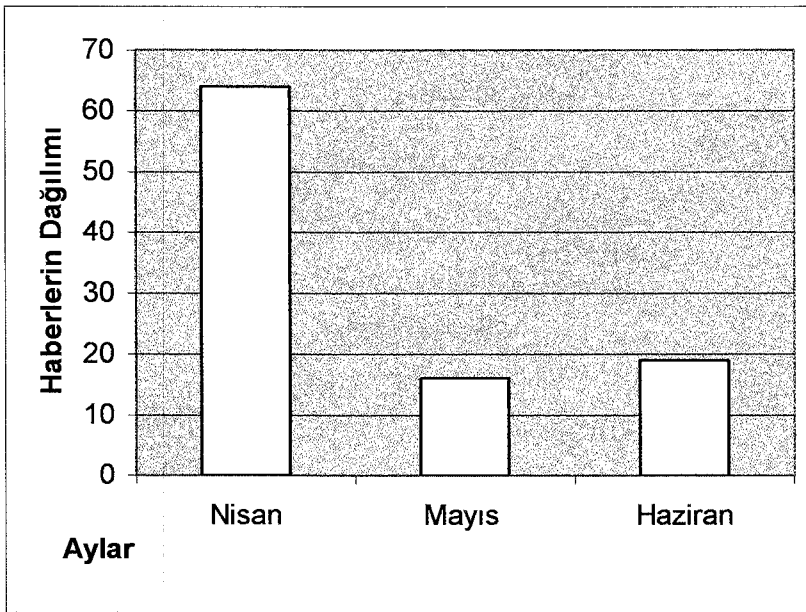
Tablo 1 : İncelenen Haberlerin Gazetelere Göre Dağılımını Gösteren Tablo.

3.2.1.2. İncelenen Haberlerin Dönemsel Dağılımı

Çalışmanın kapsadığı 2001 yılının Nisan, Mayıs, Haziran aylarında tecavüz cinayetlerine ilişkin 42 haberin, %64.2'si (27 Haber) Nisan ayında, %16.6'sı (7 Haber) Mayıs ayında, %19'u (8 Haber) Haziran ayında yayınlanmıştır. Haberlerin bir çoğu Nisan ayında yayınlanmış, Mayıs ayı ise en az haberin yayınlandığı ay olmuştur.

Tablo 2: İncelenen Haberlerin Dönemsel Dağılımını Gösteren Tablo.

Türkiye 2001 yılında derin ekonomik ve sosyal krizler yaşamıştır. 1970'li yıllardan beri yaşamadığı bir ekonomik kaos yaşayan Türkiye'de bu dönemde yapılacak tüm sosyal bilimler çalışmaları için bu ekonomik kriz, bir olgu olarak dikkat edilmesi gereken ve atlanmaması gereken bir durumdur. Cumhuriyet tarihinin en büyük ekonomik buhranlarından birini yaşayan Türkiye toplumu bir sosyal patlama ve cinnetin eşiğine gelmiştir. Başka bir krizin de siyaset hayatında yaşandığı bu dönem de suç işleme oranı nerede ise yüzde yüzlük bir artış göstermiştir. Dönemin hükümeti tarafından çıkartılan Af yasası ise pek uygun sayılmayabilecek bu zamanda çıkartılarak, pozitif sonuçlar beklenebilecek bu tasarımı beklenmedik sonuçlar veren fiili bir duruma çevirmiştir. Af ile serbest kalan tutukluların ülkenin durumu göz önünde bulundurulursa tekrar suç işlemeleri şaşırtıcı bir sonuç olmayacaktır nitekim

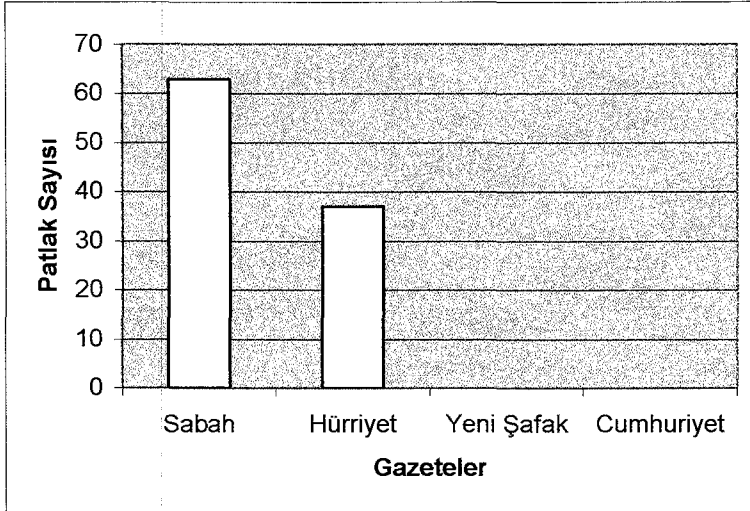

serbest kalan tutukluların nerede ise yarısı Af yasının çıkmasında altı ay sonra tekrar cezaesine geri dönmüşlerdir.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda bu gelişmelerin en fazla hissedildiği nisan ayında tecavüz olayları ve tecavüz cinayetleri olaylarında belirgin bir artış olmuştur. Türk basını bu olaylara nisan ayı itibarıyla çok fazla yer vermiştir. Mayıs ayın da ise belli ölçülerde okuru sıkması, örnek olması kaygısı ile olaylara daha az yer verilmiş. Haziran ayında ise tecavüz cinayetleri haberlerine Nisan ayından daha az Mayıs ayından daha fazla yer verilmiştir.

3.2.1.3. İncelenen Haberlerde Kullanılan Yan Öğelerin Dağılımı

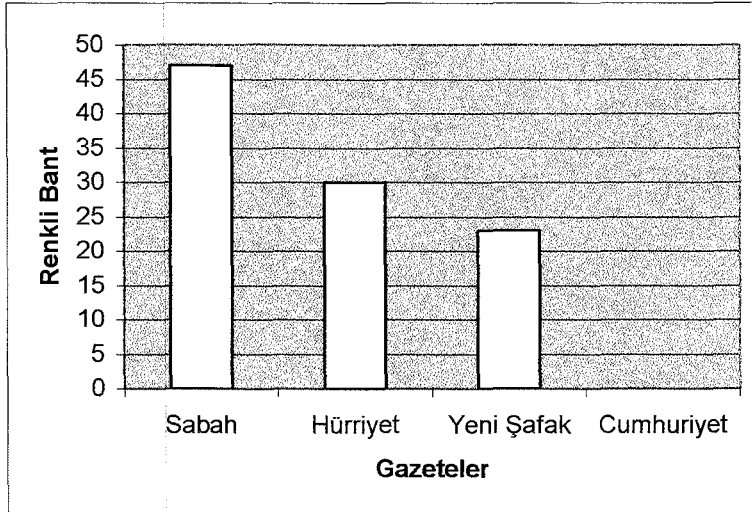
Tablo 3: İncelenen Haberlerde Gazetelerin Kullandığı Patlak Sayısının Dağılımını Gösteren Tablo.

Sunulan haberi daha dikkat çekici bir hale getirmek için kullanılan yöntemlerdir. Kesin ve çarpıcı ifadelerin renkli bir zemin içinde, haberin en çok dikkat çekilmek istenilen yerine konulan öge patlaktır. İncelenen 42 haberde 8 patlak kullanılmıştır. Sabah gazetesi 5 patlak kullanmış bu kullanılanların %62.5'ine, Hürriyet Gazetesi 3 patlak kullanmış bu da kullanılanların %37.5'ine tekabül ediyor. Yeni Şafak ve Cumhuriyet Gazeteleri hiç patlak kullanmamışlardır.

Haberde dikkat çekilmek için kullanılan başka bir unsur da renkli bant kullanmaktır. Bazen üst başlıklar bazen de haberin tümü farklı bir renk içinde yazılır. İncelen 42 haberde toplam 13 renkli bant kullanılmıştır. Sabah Gazetesi 6 renkli bant kullanılmış (%46), Hürriyet Gazetesi 4 renkli bant kullanmış (%30), Yeni Şafak Gazetesi 3 renkli bant kullanmış (%23), Cumhuriyet Gazetesi hiç renkli bant kullanmamıştır. Ayrıca sadece Sabah Gazetesi bir çizim kullanmıştır.

Tablo 4: İncelenen Haberlerde Gazetelerin Kullandığı Renkli Bant Sayısının Dağılımını Gösteren Tablo.

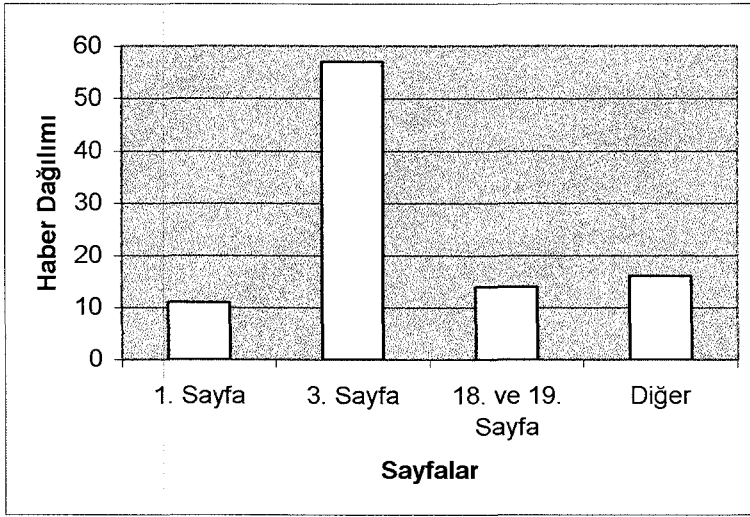

Sabah ve Hürriyet Gazeteleri haber sunumlarında görselliği en fazla kullanan gazeteler olmuşlardır. Kitle gazetelerinin renkli ve görselliğe dayalı haber sunumları dikkat çekmeye yönelik hareketlilikleri tecavüz cinayetleri haberlerinin sunumunda da kendini göstermiştir. Cumhuriyet Gazetesi hiçbir dikkat çekecek yan unsuru haber sunumunda kullanmamıştır. Tecavüz cinayetleri haberlerine en az yer veren ve nerede ~~bu~~ tür haberleri görmeyen Cumhuriyet Gazetesi yayınladığı haberleri okuyucunun da göremeyeceği bir tarzda sunmuştur. Yeni Şafak Gazetesi ise Cumhuriyet gazetesi gibi hiç patlak kullanmamakla birlikte renkli bantı çok kullanmış ve sunumunu yaptığı habere dikkat çekmeye çalışmıştır.

3.2.1.4. İncelenen Haberlerin Yer Aldıkları Sayfalara Göre Dağılımı

Haberlerin yer aldığı sayfalar açısından yapılan inceleme sonucunda, tecavüz cinayetleri haberlerini daha çok 3. sayfada yer aldığı görülmektedir. İncelenen haberlerin %57.1'i (24 Haber) 3. sayfada, %14'ü (6 Haber) 18. ve 19. sayfalarda, %11.9'u (5 Haber) 1. sayfada, %16.6'sı (7 Haber) diğer sayfalarda yer almaktadır

Tablo 5: İncelenen Haberlerin Yer Aldıkları Sayfalara Göre Dağılımını Gösteren Tablo.

Genel bir tutum olarak üçüncü sayfa polis-adliye haberlerinin yayınlandığı bir konsepttir. Fakat tanımsal olarak böyle bir açıklama çok doğru değildir. Üçüncü sayfa gerçekte gazeteler ve gazeteciler için birinci sayfanın ardındaki sayfadır. Dikkat çekmeyi amaçlayan bir yaklaşım ile genel olarak polis-adliye haberlerinin sunulduğu bu sayfayı bir kavram olarak kullanmak fiilen doğru sayılabilsede tanımsal olarak doğru değildir

Türk basını, polis-adliye haberlerini genellikle üçüncü sayfa sunmaktadır. 18. ve 19. sayfalar üçüncü sayfadaki haberleri daha geniş sunmak için üçüncü sayfanın devamı niteliğinde kullanılmaktadır. Haberin önemi ve yarattığı yankıya göre haber birinci sayfa da verilebilmektedir. Araştırmamın örneklerinden olan Susurluk'ta Avşar Sıla Çaldıran'ın öldürülmesi haberi tüm gazetelerin birinci sayfasından verilen tek haberdir, tüm gazetelerde birinci sayfada sunulan başka bir haber bulunmamıştır. Fakat tablo 5'te görüldüğü gibi haberlerin yarısından fazlası üçüncü sayfada sunulmaktadır.

3.2.1.5. İncelenen Haberlerin Gazetelerdeki Niceliksel Dağılımı

İncelenen gazetelerin tecavüz cinayetleri haberlerine verdikleri yer sütun santim olarak hesaplanmıştır. Haberlerin ölçümü haberin tüm unsurlarıyla beraber yapılmıştır. Haberlerin redaksiyon birimi ölçümü yapılmıştır. Yapılan ölçümün sütun ve santim olarak yapılması gazetelerin sayfalarının bu ölçüler ile tasarlanmasıdır. Bir sütunun santimetre olarak genişliği 3.6 cm'dir. Gazetelerin sayfalarının yatay ölçümü sütun dikey ölçümü santim olarak yapılmaktadır. Araştırmanın yapıldığı dönemde tüm gazetelerin sütun ölçüleri 3.6 cm'lik sütun ölçüsüne uymaktadır. Ölçümün santimetrekare olarak alan ölçüsü biçiminde verilmemesinin nedeni de teknik anlamda gazetelerin sayfa ,sütun ve santim ölçüleri ile yapılmasıdır.

Sabah gazetesi niceliksel olarak tecavüz cinayetleri haberlerine en fazla yer veren gazetedir. Bu hem sayı olarak hemde haberlere gazetede verilen yerle saptanmıştır. Sabah gazetesi araştırmanın yapıldığı dönemde yayın anlayışı olarak, bu haberlere geniş yer verme, fazla fotoğraf kullanma, haberin hareketlendirici unsurlarını fazlaca kullanma yönünde bir yayın anlayışına sahiptir. Sabah gazetesinin 2002 yılında sayfa editörünün değişmesiyle haber sayısı ve haberlere ayrılan niceliksel ölçüler görece küçülmüştür.

Hürriyet gazetesi her dönemde polis-adliye olaylarının önemli olduğu ve haber değerinin yüksek olduğu görüşüyle bu olaylara her zaman geniş yer vermiştir. Araştırmanın kapsadığı dönemde de Hürriyet gazetesi aynı özelliği korumuştur.

Cumhuriyet gazetesi araştırmanın yapıldığı dönemde ve genel olarak polis-adliye olaylarına hem niceliksel olarak hem de haber sayısı olarak fazla yer vermeme taraftarıdır.

Yeni şafak gazetesi de araştırmanın yapıldığı dönemde polis-adliye olaylarına, haber sayısı olarak ve niceliksel olarak fazla yer vermemiştir.

Gazetelerin niceliksel olarak olaylara ayırdıkları yer tablo 1, 2 ve 3'te gösterilmiştir

Tablo 6. : Nisan 2001 Tarihinde İncelenen Gazetelerin Olaylara Ayırdıkları Yeri Sütun, Santim Ölçüleriyle Gösteren Tablo.

	Hürriyet Gazetesi	Sabah Gazetesi	Yeni Şafak Gazetesi	Cumhuriyet Gazetesi
5 Nisan	-	3. sayfa 7 Sütun 22 cm	-	-
8 Nisan	-	3. sayfa 7 sütun 17 cm	-	-
9 Nisan	1. sayfa 5,5 sütun 19 cm 18., 19. sayfa 13 sütun 45 cm	3. sayfa 7 sütun 21 cm	-	9. sayfa 3 sütun 13 cm
10 Nisan	1. sayfa 2 sütun 10 cm	1. sayfa 3 sütun 9 cm 5. sayfa köşe yazısı 18. , 19. sayfa 15 sütun 52 cm	1. sayfa 4 sütun 14 cm 3. sayfa 5 sütun 25 cm	3. sayfa 6,5 sütun 21 cm
11 Nisan	-	3. sayfa 2 sütun 47 cm 5 sütun 27 cm	3. sayfa 7 sütun 25 cm	-
12 Nisan	-	3. sayfa 3,5 sütun 18 cm	3. sayfa 5 sütun 4 cm 1,5 sütun 15 cm	-
16 Nisan	-	20. sayfa 4 sütun 10 cm	-	-
17 Nisan	1. sayfa 2 sütun 7 cm 18. sayfa 4 sütun 27 cm	1. sayfa 4 sütun 12 cm 3. sayfa 6 sütun 22 cm	3. sayfa 5 sütun 19 cm	-
18 Nisan	3. sayfa 7 sütun 19 cm 21. sayfa 7 sütun 26 cm	3. sayfa 1,5 sütun 20 cm	3. sayfa 2 sütun 8 cm	-
24 Nisan	3. sayfa 7 sütun 15 cm	-	-	-

	Hürriyet Gazetesi	Sabah Gazetesi	Yeni Şafak Gazetesi	Cumhuriyet Gazetesi
12 Mayıs	24., 25. sayfa 6,5 sütun 27 cm	-	-	-
19 Mayıs	-	-	3. sayfa 6 sütun 8 cm	-
21 Mayıs	3. sayfa 1 sütun 11 cm	-	-	-
23 Mayıs	3. sayfa 7 sütun 10 cm 3 sütun 15 cm	29. sayfa 2 sütun 2 cm	-	-
31 Mayıs	3. sayfa 3sütun 11 cm	3. sayfa 6 sütun 21 cm	-	-

Tablo 7: Mayıs 2001 Tarihinde İncelenen Gazetelerin Olaylara Ayırdıkları Yeri Sütun, Santim Ölçüleriyle Gösteren Tablo..

Tablo 8: Haziran 2001 Tarihinde İncelenen Gazetelerin Olaylara Ayırdıkları Yeri Sütun, Santim Ölçüleriyle Gösteren Tablo..

	Hürriyet Gazetesi	Sabah Gazetesi	Yeni Şafak Gazetesi	Cumhuriyet Gazetesi
3 Haziran	-	3. sayfa 3 sütun 6 cm	-	-
6 Haziran	-	3. sayfa 5 sütun 20 cm	-	-
7 Haziran	-	3. sayfa 2 sütun 9 cm	-	-
26 Haziran	-	3. sayfa 5 sütun 26 cm	-	-
28 Haziran	3. sayfa 7 sütun 18 cm	3. sayfa 4 sütun 7cm	-	3. sayfa 1 sütun 12 cm
29 Haziran	-	-	-	1. sayfa 1,5 sütun 4 cm 19. sayfa 3 sütun 6 cm

3.2.1.6. İncelenen Haberlerin Başlıkları ve Spotları

Sabah Gazetesinin kullandığı başlıklar ve spotlar:

5 Nisan'da 3. sayfada yer alan haberin başlığı: "Aldatılan kadının ŞEYTANI PLANI"

Spotu : "Antalya'da bir kadın kendisini aldatan kocasından intikam almak için kızlarına tecavüz edildiğini söyledi. Çılgına dönen koca sözde tecavüzcüyü delik deşik etti."

Alt başlığı : "ANNESİNİ İHBAR ETTİ" Bu haberde çarpıcı başlık kullanılmıştır. Spotta ise olay yorum yapılarak sunulmuştur.

6 Nisan'da 3. sayfada yer alan haberin başlığı : "TECAVÜZ KASETLERİ"

Spotu : "Antalya'da yanında çalışan temizlikçi kızın babası tarafından öldürülen Muzaffer Güntürk sapık çıktı. Güntürk'ün ilanla bulunduğu temizlikçi kadınlara tecavüz ederken gizli kameraya aldığı belirlendi.

Ara başlığı : "ŞANTAJ İDDİASI"

Patlak : "EVİNDE 8 KASET ELE GEÇİRİLDİ" çizimle canlandırma yapılmış. Haberde flaş başlık kullanılmış 5 Nisan'da ilk kez yayımlanan haber değişik bir konuyla ortaya çıkmış ve 5 Nisan'daki haberin yanlış olduğu anlaşılmaktadır.

9 Nisan'da 1. sayfada yer alan haberin başlığı : "İSYAN ETTİREN VAHŞET"

Spot : "Küçük A.S.Ç. tecavüz edildikten sonra öldürüldü. Ceset kömürlükte çuval içinde bulundu. Galevana gelen halk katil zanlısının çalıştığı tesisi ateşe verdi".

Patlak : "SUSURLUK SOKAĞA DÖKÜLDÜ" . Zanlı vesikalık bir fotoğraf ve altındaki "sapık katil Recep İpek" yazısıyla verilmiştir.

10 Nisan'da 1. sayfada yer alan haberin üst başlığı : “SUSURLUK POLİS ÇEMBERİNDE... İÇKİ YASAK”

Başlığı : “AVŞAR’ın katili eski korucu çıktı”

3. sayfadaki haberin başlığı : “Son dileği gerçekleşti.”

Spot : “Cinayet kurbanı küçük Avşar’dan geriye günlüğüne yazdığı sözler kaldı; Sevgili günlük ben hiç büyümesem olur mu?”

Alt başlık : “O BİR MELEKTİ”

18. ve 19. sayfalarda yer alan haber başlığı : “Susurluk acısını gömdü”

Spot : İki spot verilmiş

-“Susurluk’ta 11 yaşındaki bir kızın öldürülmesiyle başlayan gerginlik sürüyor. Asayiş çevre illerden gönderilen takviye güçlerle sağlandı”.

-“Alkışlar arasında toprağa verilen cenazede olay değil gözyaşı vardı. İlk otopsi raporunda küçük Avşar’a tecavüz edilmediği belirlendi”.

Alt Başlık : “Önlüğüyle yolcu ettiler.”

18. sayfada bir başka tecavüz cinayeti olayına da yer verilmiş

Üst Başlık : “S.N.’Yİ TECAVÜZ EDİP ÖLDÜRDÜLER”

Başlık : “Bir vahşet de Antalya’da”

Her iki sayfada ve haberde de çarpıcı ve yorumlu başlıklar kullanılmıştır. Susurluk olayında ilk gün haberde verilen tecavüz edilip öldürüldüğü haberi 10 Nisan’da ‘tecavüz yok’ olarak verilmiş. 9 Nisan’da sapık katil Recep İpek şeklindeki fotoğraf alt yazısı ise yine aynı fotoğrafın altında “Katil zanlısı Recep İpek” olarak verilmiştir.

Avşar Çaldıran’ın 9 Nisan’da isminin baş harfleri verilmiş fakat 10 Nisan’da ismi kullanılmıştır. Ayrıca 9 Nisan’da gözü bantlı verilen fotoğrafı da bant kullanılmadan verilmiştir. Zanlı fotoğrafı hiçbir gizleme unsuru kullanılmadan her iki günde de verilmiştir.

11 Nisan’da 3. sayfada yer alan toplu haber Başlığı : “SAPIK DEĞİŞTİ”

Spot : “Son bir ay içinde yaşları 3 ile 13 arasında değişen 6 çocuk, sapık saldırısına uğradı. Talihsiz çocuklardan dördü hunharca öldürüldü”.

1. **Olay, Başlık :** “Sabıkalı bekçi, parkta tecavüz edip öldürdü”,
2. **Olay, Başlık :** “Köprü altında ölmek üzereyken bulundu”,
3. **Olay, Başlık :** “Sapık en yakın arkadaşı çıktı”,
4. **Olay, Başlık :** “Küçük B. 13 gün yaşam savaşı verdi”,
5. **Olay, Başlık :** “Susurluk, A.Ç için ayaklandı”,
6. **Olay, Başlık :** “Öğlen yemeği için okuldan gelmişti.

Aynı gün aynı sayfadaki ikinci haber, bir önceki gün küçük verilen Antalya haberidir.

Başlığı : “NASIL KIYDIN”

Spot : “Antalya’da tecavüz edildikten sonra 8 yerinden bıçaklanarak öldürülen 11 yaşındaki SN’nin annesi, katile lanet yağdırdı”.

Tüm haberlerde yorumlu ve çarpıcı başlıklar kullanılmıştır.

12 Nisan’da üçüncü sayfada yer alan haberin başlığı : “KÜÇÜK SN’nin KATİLİ KOMŞUSU”

Alt Başlık : “BABASIYLA TARTIŞMIŞ”

16 Nisan’da 21. sayfada yer alan haberin Üst Başlığı : “Uluslararası cinayet çözüldü”.

Başlığı : “Son sözü DNA söyledi.” Bu haberde flaş başlıklar kullanılmıştır.

17 Nisan’da 3. sayfada yer alan haberin başlığı : “Cani Yakalandı”

Spot : “Susurluk’ta 11 yaşındaki Avşar Sıla Çaldıran’ı boğarak öldüren Recep Bismil’de ele geçirildi. Talihsiz kızın ailesi “Onun asılmasını istiyoruz” dedi”

Haberde çarpıcı bir başlık kullanılmıştır. Zanlı katil ve cani olarak sunulmuş ayrıca spottaki “onun asılmasını istiyoruz” farklı harf karakteri ile yazılarak bunu genelin düşüncesi olarak vermiştir.

18 Nisan'da 3. sayfada yer alan haberin başlığı : “BÖYLE VURDUM” Çarpıcı bir başlık kullanılmış. Kendisine tecavüz eden kişiyi nasıl öldürdüğünü anlatan G.T'nin mahkemede verdiği ifade başlık yapılmış.

23 Mayıs'ta 29. sayfada yer alan haberin üst başlığı : “CANIM DEDİ AMA ACIMADI”

Başlık : “Çimen'in katili öz dayısı çıktı. Çarpıcı bir başlık kullanılmış”.

31 Mayıs'ta 3. sayfada yer alan haberin başlığı : “Zekiye'nin acı kaderi”

Patlak : “Sevgili iğfal etti ağabeyi öldürdü. Yorumlu başlık kullanılmış”.

3 Haziran'da 3. sayfada yer alan haberin başlığı : “Tecavüz edip ölüme terk etti”. Flaş başlık kullanılmış.

6 Haziran'da 3. sayfada yer alan haberin başlığı : “Tek suçu kız doğmak”.

Patlak : “15 yaşında ABLA KATİLİ”. Yorumlu başlık kullanılmış.

7 Haziran'da 3. sayfada yer alan haberin başlığı : “Kendisine tecavüz eden genci öldürdü”. Yığma başlık kullanılmış.

26 Haziran'da 3. sayfada yer alan haberin üst başlığı : “ANTALYA SAPIĞININ DURUŞMASI 30 DAKİKA SÜRDÜ”

Başlık : “İlk celsede İDAM”

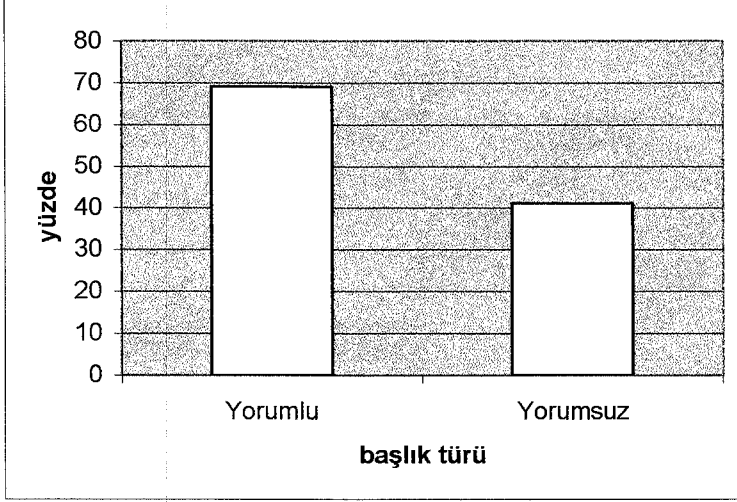
Spot : “Apartman yöneticisinin kızına tecavüz edip öldüren evli sapık ayrıca 4 yıl 10 ay hapis yedi”.

Patlak : “Hakim ; Kalem KIRILMIŞTIR”. Yorumlu ve çarpıcı başlıklar kullanılmış.

28 Haziran 3. sayfada verilen haberin başlığı : “NAMUS DEHŞETİ : ÜÇ ÖLÜ BEŞ YARALI”. Yorumlu başlık kullanılmış.

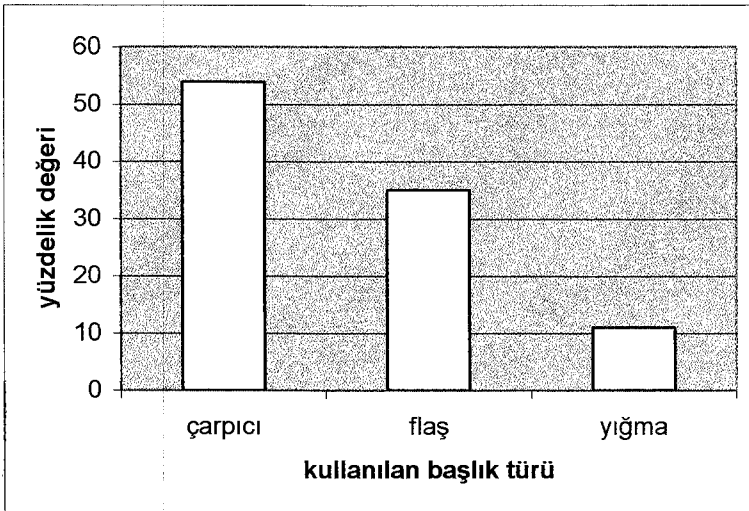
Patlak : “Bahçedeki köpeği bile öldürdü”.

Tablo 9. Sabah Gazetesinin kullandığı yorumlu ve yorumsuz başlıkların yüzdeler dağılımını gösteren tablo.

Sabah gazetesinin kullanmış olduğu 34 başlık yorumlu ,yorumsuz, çarpıcı, flaş ve yığma başlık katagorilerinde değerlendirilmiştir.Bu başlıkların yüzde 69'u(20 başlık) yorumlu, yüzde 41'i(14 başlık) yorumsuz başlıklardır.

Tablo10. Sabah Gazetesinin kullandığı başlık türlerinin yüzdeler dağılımını gösteren tablo.

Sabah gazetesinin kullanmış olduğu 34 başlıktan yüzde 54'ü (18 başlık) çarpıcı, yüzde 35'i (12 başlık) flaş ve yüzde 11'i (4 başlık) yığılma başlıklardır.

Sabah gazetesi başlıklarında dehşet ve sapık kelimeleri çok kullanılıyor. Verilen haberlerin bazılarında görüldüğü gibi haber ertesi gün farklı bir içerikle çıkabiliyor. Haber sunumunda dikkat çekmek ön planda tutulduğu gibi haberlerin başlıkları da bu kriter gözetilerek seçiliyor.

Hürriyet Gazetesinin kullandığı başlık ve spotlar :

9 Nisan'da 1. sayfada yer alan haberin başlığı : “PKK yapamadı bir sapık yaptı”.

Spot : “11 yaşındaki bir kıza tecavüz edip öldüren sapık Diyarbakırlı diye, Susurluk'ta 5 bin kişi sokağa döküldü. Bir başka doğulunun tesisi ateşe verildi”.

18. ve 19. sayfada yer alan haberin başlığı: “PKK yapamadı bir sapık başardı”.

Spot : “Cuma günü kaybolan, 11 yaşındaki Avşar Sıla Çaldıran'ın tecavüz edilip iple boğularak öldürüldüğü anlaşıldı. Minik kızın cesedi, Diyarbakırlı Recep İpek'e ait evin bodrumunda bulundu”.

Alt başlıklar : “11 yaşında korkunç ölüm. Cuma'dan beri aranıyordu”, “Susurluk'ta Doğu-Batı çatışması”. Hürriyet gazetesi bu olayı etnik çatışma ve provakeler üzerine kurarak sunmuş yorumlu başlıklarıyla da bunun altını çizmiş. Olay çatışmaların gerisinde kalmış.

10 Nisan 1. sayfada yer alan haber başlığı : “Büyümesem olmaz mı?”

Üst başlık : “FARUK BİLDİRİCİ SUSURLUK'U YAZDI”.

18. ve 19. sayfa orta sayfa oldukları için haber bölünmeden iki sayfada verilmiş.

Başlık : “Sevgili günlük hiç büyümesem olmaz mı?”

Spot : “Çaldıran ailesi bitkin... Günlüğünde “hiç büyümesem” diye Avşar için kötü şey yazılmasını istemiyorlar. “Tecavüz yok, lütfen düzeltin” diyorlar... Susurluklular ise olaya krizin tuz biber ektiğini söylüyorlar”.

Alt Başlıklar : “6 ilde aranıyor”, “Perde arkası siyasi, ticari ve etnik”, “Susurluk’u üs yaptılar”, “Tecavüz ve darp yok”, “Önlüğüyle”, “İçki satışı 3 gün yasak”, “Harabeye döndü”.

İkinci başlık : “25 provokatör yakalandı”.

5. sayfada Emin Çölaşan köşe yazısında olayı yazmış. Yazının başlığı “PKK’nın yapamadığını bunlar yapacak”.

Haberde tecavüzün olmadığı altı çizilerek belirtiliyor ve etnik çatışma ve provokatörler olaylardan daha önde sunulmuş. Başlıklar genellikle çarpıcı, flaş ve yorumlu olarak kullanılmış.

18. sayfada ikinci bir olay sunulmuş.

Başlık : “Yine çocuk yine vahşet”.

Üst başlık : “BU KEZ ANTALYA’DA”

şeklinde çarpıcı başlıklar kullanılmış.

17 Nisan’da 1.sayfada yer alan haberin başlığı : “Küçük Avşar’ın katili yakalandı”.

18. sayfadaki haberin üst başlığı : “Susurluk zanlısı gözaltında”.

Başlığı : “Vali : Yakaladık”.

Alt başlık : “Ağabeyi : Teslim ettim o suçsuz”.

18 Nisan’da 21. sayfada yer alan haberin başlığı : “Bağırdı, boğdum”.

Spot : “11 yaşındaki Avşar Sıla Çaldıran’ı öldürdüğü öne sürülen Recep İpek’e dün Susurluk’ta tatbikat yaptırıldı. Küçük kızı tecavüz etmek kaçırdığını söyleyen ve “Bağırınca korktum. Paniğe kapıldım ve ellerimle boğdum” diyen İpek tutuklandı”.

Alt başlıklar : “Tecavüz etmek istemiş”, “Kızımın organlarını satacaktı”, “26 PŞK’lı yakalandı”.

Haberde flaş başlık kullanılmış ve ilk kez zanlı ifadesine yer verilmiştir.

Aynı gün üçüncü sayfada yer alan bir diğer haberin başlığı : 8 kurşunu kim sıktı.

Spot: “Kuzen cinayetinde, tecavüze uğradığını iddia eden genç kız, “tetiği ben çektim” derken, tanık doktorun şu ifadesi davayı karıştırdı: “Yaralı ölmeden önce, katili, kızın ağabeyi olduğunu söyledi”.

Patlak : “Tetiği böyle çektim”.

Kendisine tecavüz edeni öldüreni konu olan ikinci haber

24 Nisan’da 3. sayfada yer alan haberin başlığı : “Hem sapık hem katil”.

Patlak : “Kolejde tecavüz skandalı”.

Spot : “İsviçre’deki Aijlan Koleji’nde yaşanan tecavüz skandalı aydınlanıyor. ABD’de yakalanan İspanyol’un, biri Türk üç öğrenciye cinsel saldırıda bulunarak tecavüz ettiği İngiliz kızı öldüren sapık olduğu sanılıyor”. Çarpıcı başlık kullanılan haber ilk yurtdışı tecavüz cinayeti haberi olma özelliği taşıyor.

12 Mayıs’ta 24 ve 5. sayfalarda yer alan haberin başlığı : “Katil Belçikalı bilirkişi Türk”.

Flaş başlığın kullanıldığı haber 24 Nisan’da verilen haberin ardında ikinci yurtdışı haberi.

21 Mayıs’ta 3. sayfada yer alan haberin başlığı: “Mersin’de yine sapık yine dehşet”.

Çok küçük verilen haberde fotoğraf kullanılmamış, Hürriyet gazetesinin fotoğrafsız tek haberi bu haberdır.

23 Mayıs’ta 3. sayfada yer alan haberin başlığı : “Aile meclisi “öldür” dedi, ikisini de vurdu”.

Spot : “Tecavüzcü ev sahibi ile istenmeyen bebeği dünyaya getiren genç kız cinayetlerinin sırrı çözüldü. Suçu itiraf eden teyze oğlu “Ölüm kararını aile meclisi verdi” dedi”.

Patlak : “Tetikçi teyze oğlu çıktı”. Yığma başlık kullanılan haber tecavüze uğradığı için öldürüleni sunan üç haberden biridir.

31 Mayıs'ta 3. sayfada yer alan haberin başlığı : “Dedikoduyla gelen ölüm”. Çarpıcı başlığın kullanıldığı haber tecavüze uğradığı için öldürüleni sunan üç haberden biri.

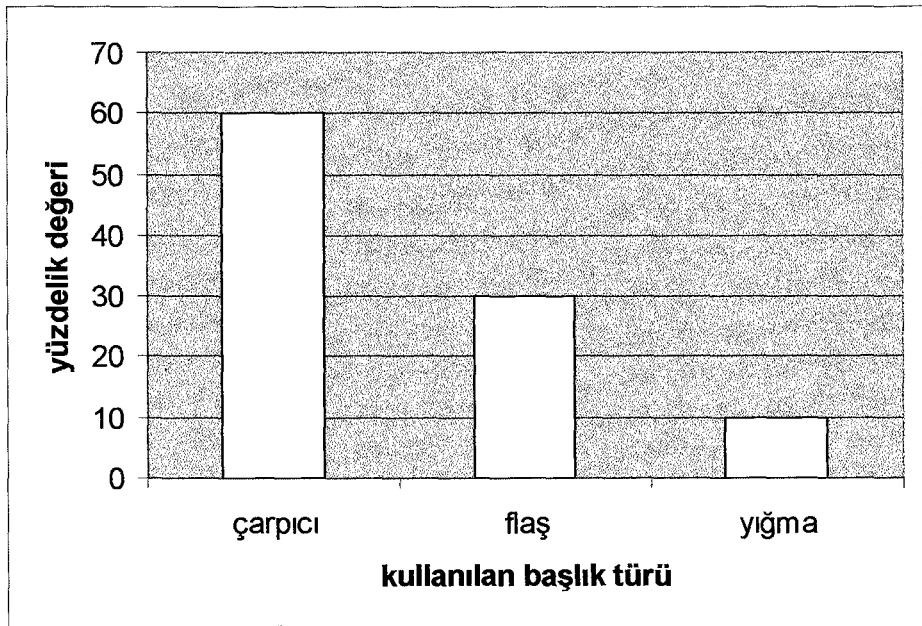
26 haziran'da 3. sayfada verilen haberin başlığı : “Sapığa jet idam”.

Spot : “Antalya’da 8 aşındaki Sibel cinayeti davası ilk celsede sonuçlandı. Hakim sapık katil Ercan Tarakçı’ya idam cezası verdi”.

Flaş başlığın yorumlu verildiği haberde ilk kez maktul adı verilmiş, daha önceki konuyla ilgili haberlerde verilmemişti. Ayrıca fotoğrafı da dijitalize edilmemiştir.

Hürriyet gazetesinin kullanmış olduğu 30 başlık yorumlu ,yorumsuz, çarpıcı, flaş ve yığma başlık katagorilerinde değerlendirilmiştir.Bu başlıkların yüzde 57’si(17 başlık) yorumlu, yüzde 43’i(13 başlık) yorumsuz başlıklardır.

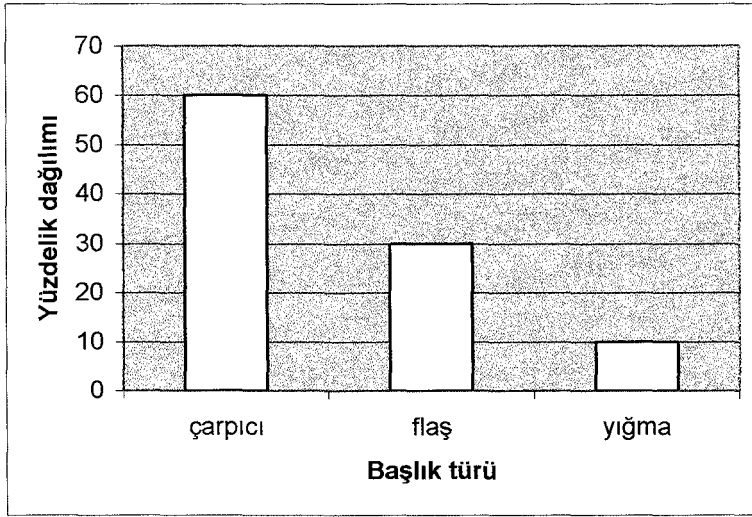
Tablo 11.Hürriyet Gazetesinin kullandığı yorumlu ve yorumsuz başlıkların yüzdelerik dağılımını gösteren tablo.

Hürriyet gazetesi de Sabah gazetesi gibi başlıklarını çarpıcı ve flaş başlıklarla yapmaktadır. Dikkat çekme amaçlı bu başlıklar yargı yüklü ifadeler içermektedir. Atılan başlıklar ile gazete olaylarda belli bir tarafmış izlenimini vermektedir

Tablo12.Hürriyet Gazetesinin kullandığı başlık türlerinin yüzdeler dağılımını gösteren tablo.

Hürriyet gazetesinin kullanmış olduğu 30 başlıktan yüzde 60'ı (18 başlık) çarpıcı, yüzde 30'u (9 başlık) flaş ve yüzde 10'u (3 başlık) yığma başlıklardır.

Cumhuriyet Gazetesinin kullandığı başlıklar ve spotlar :

9 Nisan'da 9. sayfada verilen haberin üst başlığı : "11 YAŞINDAKİ KIZ ÇOCUĞU ÖLÜ BULUNDU"

Başlık : "Susurluk'u ayağa kaldıran cinayet".

Haberde yorumsuz yığma başlıklar kullanılmış.

10 Nisan'da 3. sayfada verilen haberin başlığı : "Susurluk'ta toplumsal öfke".

Alt başlık : "İrkçilik kışkırtılıyor".

Haberde flaş başlıklar kullanılmış. İlçede çıkan olaylar haberin önüne geçmiş.

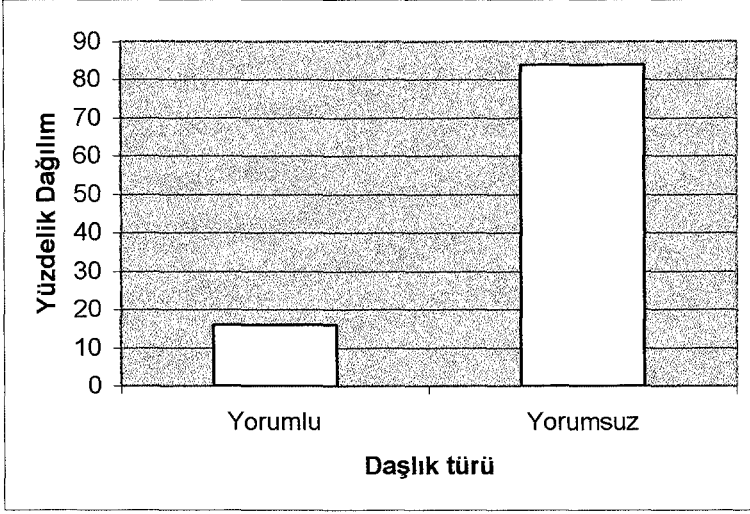
28 Haziran'da 3. sayfada verilen haberin başlığı : "Tecavüz cinayeti : 3 ölü, 5 yaralı".

29 Haziran'da 1. sayfada verilen haberin üst başlığı : "Çocuklarını öldürdü".

Başlığı : “Toplumsal cinnet”.

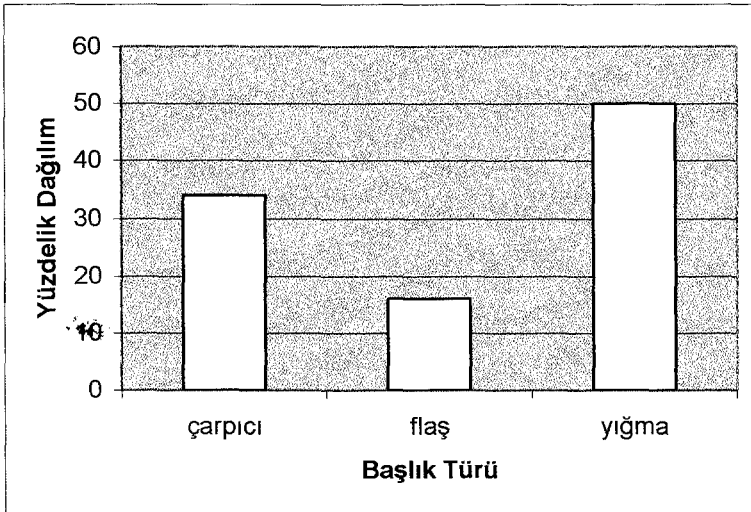
9. sayfada haberin devamı verilmiş. **Başlığı :** “Toplumsal cinnet : Çocuklarını öldürdü”.

Tablo 13. Cumhuriyet Gazetesinin kullandığı yorumlu ve yorumsuz başlıkların yüzdeler dağılımını gösteren tablo.

Cumhuriyet gazetesinin kullanmış olduğu 6 başlık yorumlu ,yorumsuz, çarpıcı, flaş ve yığma başlık kategorilerinde değerlendirilmiştir.Bu başlıkların yüzde 16'sı(1 başlık) yorumlu, yüzde 84'ü(5 başlık) yorumsuz başlıklardır.

Tablo14. Cumhuriyet Gazetesinin kullandığı başlık türlerinin yüzdeler dağılımını gösteren tablo.

Cumhuriyet gazetesinin kullanmış olduğu 6 başlıktan yüzde 34'ü (2 başlık) çarpıcı, yüzde 16'sı (1 başlık) flaş ve yüzde 50'si (3 başlık) yığma başlıklardır.

Cumhuriyet Gazetesinin kullandığı neredeyse tüm başlıklar yorumsuz başlıklardır. toplumsal köklü ifadelerle yer verilen başlıklarda çarpıcı ve dikkat çekici unsurlar kullanılmamıştır. Cumhuriyet Gazetesi tecavüz cinayetlerine bakışını başlıklarına da yansıtmıştır.

Yeni Şafak Gazetesinin kullandığı başlıkları ve spotlar :

10 Nisan'da 1. sayfada verilen haberin başlığı : “Susurluk'ta tahrik kokusu”.

1. sayfanın devamı olan 3. sayfadaki haberinde başlığı , Susurluk'ta “tahrik” kokusunun tahrik kelimesi tırnak içerisinde verilmiş.

Spot : “Susurluk Belediye Başkanı Hayrullah Köroğlu, Susurluk'ta bir kız çocuğunun öldürülmesinden sonra gelişen olayları tahrik olarak yorumladı. Olaylarda gözaltına alınan 140 kişi gözaltında”.

Alt başlık : “Kız çocuğu tecavüze uğramamış”.

Flaş başlığın kullanıldığı haberin vurgusu çıkan gösteriler ve olaylara.

Aynı sayfadaki bir başka haberin başlığı : “Bir sapık Antalya'da hortladı”. Bu haberin başlığı yorumlu ve çarpıcıdır, haber tek sütuna verilmiştir.

14 Nisan'da 3. sayfada verilen haberin başlığı : “Çakallar provake etti.”

Spot : “Kaymakam Abidin Ünsal Susurluk'taki olayların çıkmasında daha önce haklarında şikayetler bulunan belli grupların rol aldığını belirterek “Çakallar halkı provake etti” dedi”.

Alt başlık : “AYŞAN İPEK : OĞLUM YAPMIŞSA ASIN”.

Başlıklar kaymakam ve zanlının annesinin yaptığı açıklamalardan seçilmiş, yorumlu başlıklar yine tecavüz ve cinayet haberi ikinci planda.

12 Nisan'da 3. sayfada verilen haberin başlığı : “Katil komşu yakalandı”.

Spot : “Tecavüz edildikten sonra öldürülen SN.'nin katilinin komşusu olduğu anlaşıldı”. Haberde flaş başlık kullanılmış ve yorumsuz verilmiş.

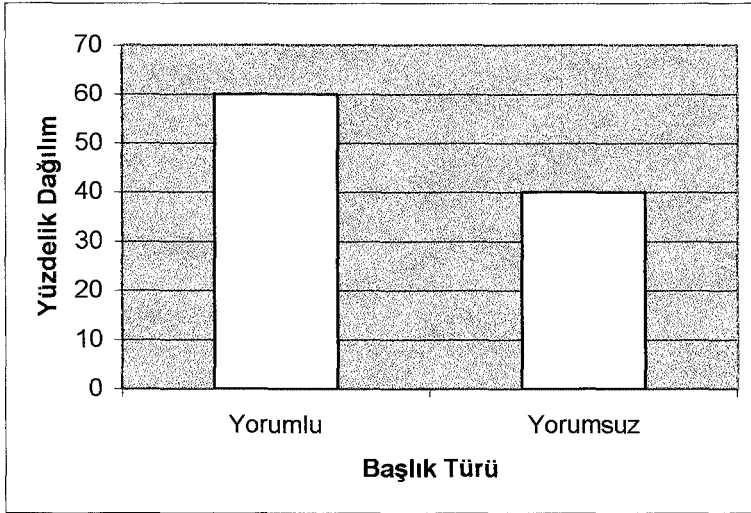
17 Nisan'da 3. sayfada verilen haberin başlığı : “Minik Avşar’ın katili yakalandı”. Yorumsuz ve flaş başlık kullanılmış haberde.

18 Nisan'da 3. sayfada verilen haberin başlığı: “Susurluk katili İpek tutuklandı”. Yorumsuz flaş başlığın kullanıldığı haber, Yeni Şafak gazetesinin fotoğrfsız tek haberi.

19 Mayıs'ta 3. sayfada yer alan haberin başlığı : “Susurluk canisi yargı önünde”.

Spot : “Susurluk'ta küçük bir kızın ırzına geçip öldüren Recep İpek dün yargı önüne çıktı. İpek, cinayeti silah zoruyla tehdit edildiği için işlediğini iddia etti

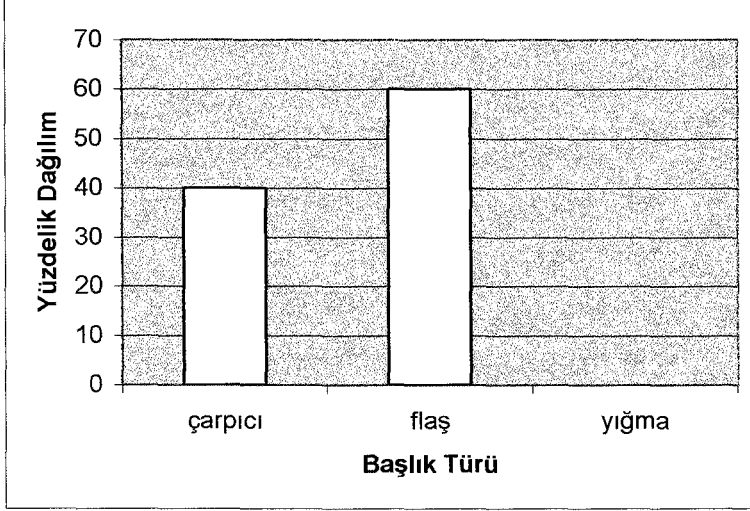
Tablo 15. Yeni Şafak Gazetesinin kullandığı yorumlu ve yorumsuz başlıkların yüzdelerik dağılımını gösteren tablo.

Yeni Şafak gazetesinin kullanmış olduğu 10 başlık yorumlu ,yorumsuz, çarpıcı, flaş ve yığma başlık katagorilerinde değerlendirilmiştir.Bu başlıkların yüzde 60'ı(6 başlık) yorumlu, yüzde 40'ı(4 başlık) yorumsuz başlıklardır.

Yeni Şafak Gazetesi bu tutumuyla kitle gazetelerine daha yakın görünmektedir.

Tablo16. Yeni Şafak Gazetesinin kullandığı başlık türlerinin yüzdeler dağılımını gösteren tablo.

Yeni Şafak gazetesinin kullanmış olduğu başlıktan yüzde 40'ı (4 başlık) Çarpıcı ve yüzde 60' ı(6 başlık) flaş başlıklardır.

3.2.1.7 İncelenen Haberlerde Kullanılan Dil ve Haberlerin Özellikleri

Şiddet fiziki olabileceği gibi söylemsel de olabilir.yazılı basın söylemsel şiddetin uygulandığı ve aynı zaman da şiddetin söylemsel olarak yeniden üretildiği ortamlardan biridir.Toplumsal hayatta dil içerisinde kullanılan şiddet ifadelerinin şiddeti meşrulaştırması gibi medya'da şiddeti dil aracılığı meşrulaştırabilir.Kitlelere hitabeden medya dil aracılığı ile şiddetin üretilmesinin en büyük kaynaklarından.

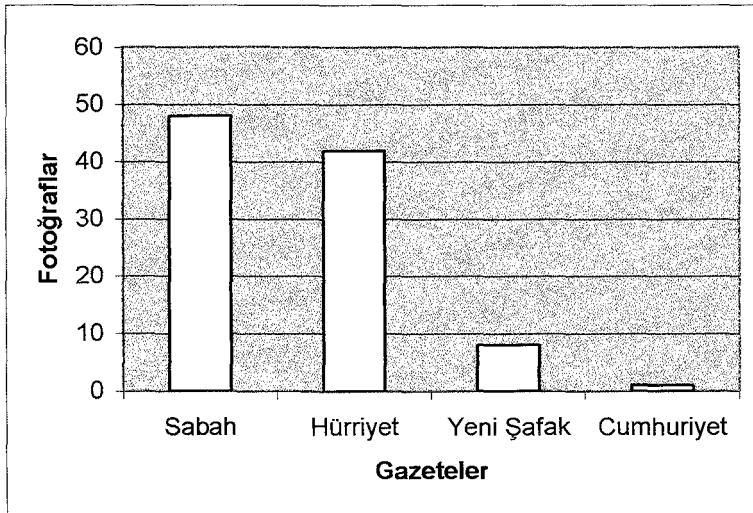
Sabah ve Hürriyet Gazetelerinin kullandıkları dil genel hatlarıyla birbirine benzerdir.. Sapık, cani, katil, küçük kız gibi klişe kelimeler kullanıyorlar ve tecavüz cinayetleri haberlerinin neredeyse tamamı her iki gazetede yorumlu olarak veriliyor.Her iki gazetede olayları şiddet boyutu ile elealmaktadır.Olaylarda hikayelendirmeler yaparak dramatik bir sunuşla veren bu gazetelerde zanlılara yönelik şiddetti makul görebilen ifadelere raslamak mümkündür.

Bir önceki bölümde görülen başlıklardan ve spotlardan da anlaşıldığı gibi Cumhuriyet Gazetesinin ve bir ölçüde Yeni Şafak Gazetesinin tecavüz cinayetleri haberlerine yer vermedikleri gibi yer verdikleri durumlarda da olayın sunulabilecek farklı bir yönü varsa o noktada yoğunlaşmaktadırlar.

Cumhuriyet Gazetesi, haberlerin “toplumsal öfke”, “toplumsal cinnet” gibi toplumsal köklü ifadeleri en çok kullanan gazetedir. Yeni Şafak Gazetesi de olayları genelde yorumsuz vermeye çalışırken, “Katil Komşu”, “Minik Avşar”, “Çakallar” gibi yorum yüklü ifadelerden de kaçamamıştır. Fakat bu iki gazetenin kitle gazetelerine göre hem toplumsal hem de meslek ahlakına daha duyarlı bir yaklaşımlarının olduğunda belirtmek gerekir.

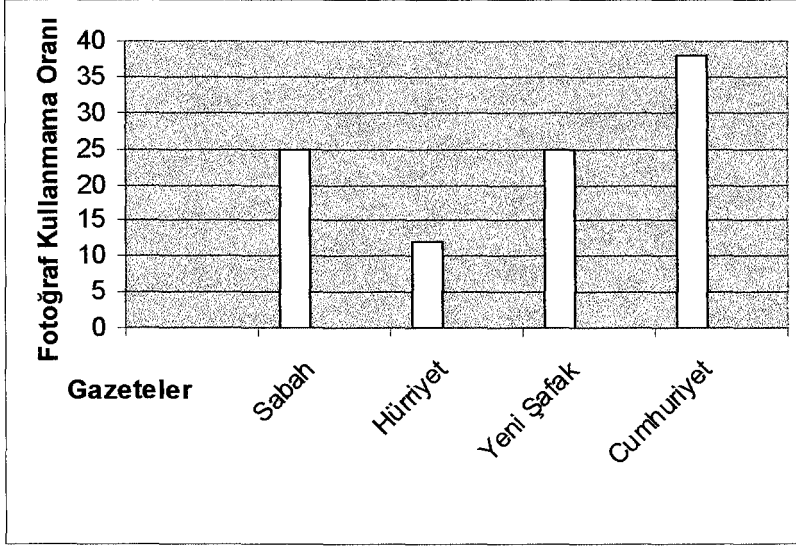
3.2.1.8. İncelenen Haberlerde Fotoğraf Kullanımı ve Gazetelere Göre Dağılımı

Tecavüz cinayetlerinin konu edildiği 42 haberde toplam 96 fotoğraf kullanılmıştır. Toplam fotoğrafın %47.92’u (46 Fotoğraf) Sabah Gazetesinde, %41.6’sı (40 Fotoğraf) Hürriyet Gazetesinde, %8.3’ü (8 Fotoğraf) Yeni Şafak Gazetesinde, %1.04’ü (1 Fotoğraf) Cumhuriyet Gazetesinde kullanılmıştır.

Tablo 17 : İncelenen Haberlerde Fotoğraf Kullanımının Gazetelere Göre Dağılımının Gösteren Tablo.

Cumhuriyet gazetesinde sadece 1 haberde fotoğraf kullanmış, diğerlerinde kullanmamıştır. Yeni Şafak ve Sabah gazetesi iki olayda fotoğraf kullanmamış, Hürriyet gazetesi ise sadece bir olayda fotoğraf kullanmamıştır.

Tablo 18 : İncelenen Haberlerde Fotoğraf Kullanılmayan Haberlerin Gazetelere Göre Dağılımının Gösteren Tablo.

3.2.1.8.1. Kullanılan Fotoğraflar ve Niteliksel Analizi

Basın fotoğrafları yaşadığımız dünyayı anlamlandırmada ve izlemede kullandığımız iletişim araçlarının bir ögesidir. Basın fotoğrafları bağımsız söylemler iletebilme özelliklerine sahiptirler. Fotoğraf “çoğunlukla yazının destekleyici bir unsur olarak kabul edilir. Gazetecilikte iki önemli unsur vardır. Yazı ve fotoğraf. Fotoğraf yazının vitrinidir. Anlatılan konunun inandırıcılığını kuvvetlendirir. Fotoğraf olayın olduğu günü haberde bugüne taşır. Fotoğraf okumayı istekli kılar. Fotoğraf bazen sütunlarca yazılmış yazıdan daha etkilidir ve bırakacağı iz okunan metne göre çok daha kalıcı olabilir.

Gazetelerde kullanılan fotoğraflarda amaç okurun sunulan haberle hemen ilişkiye girmesidir. Gazetelerde kullanılan fotoğraflar dikkat çekmelidir. Bir öyküsü olmalıdır. Fotoğrafın güçlülüğü okur üzerinde bıraktığı etkisiyle ölçülür ve

gazetelerde kullanılan fotoğraflar gerçekliğe dair bir yapıya sahiptirler. Fotoğraf kullanımı gazetelere göre hem niteliksel hem niceliksel olarak farklılıklar gösterir. Bazen gazeteler haberi görüntülemek için fotoğraf kullanırlar. Bazen de fotoğraf için haber yazarlar. Gazetelerin fotoğraf kullanımları yayın anlayışlarıyla birebir ilgilidir. Mesela Cumhuriyet gazetesi her sayfada bir tek ve büyük fotoğraf kullanımının aslında daha etkili olduğunu anlayış olarak benimsemiştir. Sabah gazetesi ise her dönemde bol fotoğraf kullanımı ilkesiyle hareket etmiştir.

Fotoğraf resim gibi bir görüntü değildir gerçeklikle ilgilidir. Ne kadar çarpıtılmış olursa olsun olayın bir zamanlar gerçekten var olduğuna dair bir atıftır. R. Barthes tarafından fotoğraf, bir sanat ortamı iletişim türü olarak tanımlanmadan önce gerçekliğe dair bir atık olarak değerlendirilmiştir. Bu bir anlamda fotografik atıftır. Atıf gerçeklikten çok “orada olmuş olan”adır.²⁰ Fotoğraf görüntüsünün inanılabilirliği de bu olgunun üstünün hiçbir zaman örtülememesinden kaynaklanır. Gazetelerde kullanılan fotoğraflar bir mesajdır. Fotoğraf farklı bir yapı ile iletişim halindedir; yapı metindir, başlıktır, manşettir veya makaledir. Gazetelerde kullanılan fotoğraf kurgulanmış bir gerçeklik sunmaktadır. Başlıkla, patlakla, yazıyla ilişkiye giren fotoğrafın bu doğrultuda nesnelliği de kuşkuludur. Gazetelerin kullandıkları benzer olaylardaki fotoğrafların büyüklükleri, fotoğraf altı yazıları, verildikleri yer bunu kanıtlamaktadır. Araştırmanın örnekleminde bulunan Sabah gazetesi, Hürriyet gazetesi, Cumhuriyet gazetesi ve Yeni Şafak gazetesi kullandıkları fotoğraflarla birbirlerinden farklı özellikler göstermektedirler. Kullanılan fotoğraflar aslında gazetelerin haberi sunuş tarzlarının ve haber bakış açılarının önemli bir verisidir. Buradan hareketle gazetelerin kullandıkları fotoğrafların analizleri habere dair yapılan değerlendirmelerin önemli bir ögesidir

Kullanılan fotoğrafların ölçüleri şöyledir ;

²⁰ Roland, Barthes, **Fotoğraf Üzerine Düşünceler**. Çeviren: Reha Akçakaya (İstanbul: Altı Kırk Beş Yayın Evi), s.15.

	Sabah Gazetesi	Hürriyet Gazetesi	Yeni Şafak Gazetesi	Cumhuriyet Gazetesi
5 Nisan	3. sayfa 7x14, 3x5, 3x5, 3x5 cm	-	-	-
8 Nisan	3. sayfa 8x13, 5x7 cm.	-	-	-
9 Nisan	3. sayfa 2x3, 16x11, 7x21, 3x5 cm.	1. sayfa 4x7, 9x6 cm. 19. sayfa 4x5, 13x14, 18x11, 27x12, 8x5 cm.	-	Fotoğraf kullanılmamıştır.
10 Nisan	1. sayfa 11x5 cm. 18., 19. sayfa 3x4, 8x13, 15x10, 12x7, 3.5x3.5, 3x4 cm	1. sayfa 4x8 cm. 18., 19. sayfa 8x25, 2x4, 23x15, 4x8, 3x4, 6x8, 7x12, 4x7, 4x4 cm.	1. sayfa 15x10, 5x5 cm. 3. sayfa 6x10, 5x7, 3x4 cm.	3. sayfa 11x11 cm.
11 Nisan	3. sayfa 14x15, 6x16, 2x3 (3 adet) cm.	-	3. sayfa 5x12, 20x11cm.	-
12 Nisan	3. sayfa 3x6, 12x7 cm.	-	Fotoğraf kullanılmamıştır.	-
16 Nisan	20. sayfa 3.5x6.5 cm	-	-	-
17 Nisan	3. sayfa 2x2.5, 9x9, 2x2.5 cm	1. sayfa 3x7 cm. 18. sayfa 3.5x4, 4x12 cm.	3. sayfa 2x2 cm.	-
18 Nisan	3. sayfa 5x8 cm	3. sayfa 2x3, 13x15, 3x5.5, 4x11.5, 10x16 cm, 6x8.5, 2x3 cm.	3. sayfada verilen haberde fotoğraf kullanılmamıştır.	-
24 Nisan	-	3. sayfa 8x13, 3x2, 8.5x8.5 cm.	-	-

Tablo 19: Nisan 2001 Tarihinde Gazetelerin Kullandığı Fotoğrafların

Ölçülerini Gösteren Tablo.

	Sabah Gazetesi	Hürriyet Gazetesi	Yeni Şafak Gazetesi	Cumhuriyet Gazetesi
12 Mayıs	-	24., 25. sayfa 4x6 (2 adet), 7x12, 8x22 cm.	-	-
19 Mayıs	-	-	3. sayfa 4,5x5 cm	-
21 Mayıs	-	3. sayfa Fotoğraf kullanılmamıştır.	-	-
23 Mayıs	3. sayfa 6.5x 8, 2.5x3 cm.	3. sayfa 5.5x15.5, 3x3.5 cm.	-	-
31 Mayıs	3. sayfa 9x11 cm.	3. sayfa 5x6 cm.	-	-

Tablo 20 : Nisan 2001 Tarihinde Gazetelerin Kullandığı Fotoğrafların Ölçülerini Gösteren Tablo.

	Sabah Gazetesi	Hürriyet Gazetesi	Yeni Şafak Gazetesi	Cumhuriyet Gazetesi
3 Haziran	3. sayfa Fotoğraf kullanılmamıştır.	-	-	-
6 Haziran	3. sayfa 10x16, 3.5x5 cm.	-	-	-
7 Haziran	3. sayfa Fotoğraf kullanılmamıştır.	-	-	-
26 Haziran	3. sayfa 3.5x11, 3.5x4, 9x7 cm.	3. sayfa 6.5x10, 10.5x14 cm.	-	-
28 Haziran	3. sayfa 1.5x2.5, 7x4.5 cm	-	-	3. sayfa Fotoğraf kullanılmamıştır.
29 Haziran	-	-	-	1., 19. sayfa Fotoğraf kullanılmamıştır.

Tablo 21 : Nisan 2001 Tarihinde Gazetelerin Kullandığı Fotoğrafların Ölçülerini Gösteren Tablo.

Sabah Gazetesi incelenen dönemde, incelenen olayla ilgili toplam 46 fotoğraf kullanmıştır. Sabah gazetesinin kullandığı fotoğraflar ve özellikleri şöyledir;

5 Nisan'da 3. sayfada yayınlanan haberde toplam 4 fotoğraf kullanılmıştır. Kullanılan fotoğrafların üçü mahkeme çıkışını gösteren fotoğraflar, ölen kişinin fotoğrafı ise vesikalık fotoğraflarıdır 1.Fotoğraf tecavüz edildiği iddia edilen Emine Söbü'nün dekupe bir fotoğrafıdır.

2.Fotoğrafi katil zanlısının fotoğrafıdır.

3.Fotoğraf katil zanlısının eşinin fotoğrafıdır, ikisi de 3x5 cm ölçülerinde verilmiştir.

4.Fotoğraf, öldürülen kişinin fotoğrafı, vesikalık 3x5 cm ölçülerinde verilmiş fotoğraflarda herhangi bir gizleme unsuru kullanılmamış.

8 Nisan'da üçüncü sayfada yayımlanan haberde iki fotoğraf kullanılmıştır. Tecavüz kurbanı fotoğrafı 8x13 cm ölçülerinde 100 dijitalize edilerek verilmiş mahkeme çıkışının fotoğrafıdır.

İkinci fotoğraf öldürülen tecavüzcünün vesikalık fotoğrafı 5x7 cm ölçülerinde verilmiştir.

9 Nisan'da 3. sayfada yayımlanan haberde 4 fotoğraf kullanılmıştır. Birinci fotoğraf Susurluk'taki protestonun fotoğrafıdır. Aynı fotoğraf içinde sapık katil Recep İpek fotoğrafı altlığıyla zanlı fotoğrafı 2x3 cm ölçülerinde verilmiş, protesto fotoğrafının ölçüsü ise 16x11 cm'dir. Öldürülen kızın daha önce çekilmiş fotoğrafı da 7x21 cm ölçülerinde gözü bantlanarak verilmiş, fotoğrafın altına fotomontajla yerleştirilen kızın büyükannesinin fotoğrafı 3x5 cm ölçülerinde verilmiştir.

10 Nisan'da birinci sayfada verilen haberde 11x5 cm ölçülerinde öldürülen çocuğun sınıfı sırasına konulan çiçeklerin fotoğrafı verilmiştir. 18. ve 19. sayfalarda 11 fotoğraf kullanılmış çocuğun okul fotoğrafları, annesi ve kız kardeşinin fotoğrafları verilmiştir. Katil zanlısı Recep İpek fotoğrafı altı yazısı ile 3x4 cm'lik fotoğraf verilmiş, 8x13 cm ölçüleriyle cenazede aile fotoğrafı verilmiş 15x10 cm

ölçüleriyle zarar gören işyeri ve yanında dekupe fotomontaj, panzer fotoğrafı 12x7 cm ölçülerinde verilmiştir. Susurluk halkı fotoğrafları 3,5x3,5 ölçülerinde verilmiştir. Aynı sayfada minik S.N'yi yedi kez bıçakladı. Fotoğraf altı yazısı ile 3x4 cm ölçülerinde çocuğa ait daha önce çekilmiş bir fotoğraf kullanılmıştır.

11 Nisan toplam 6 fotoğraf kullanılmış iki farklı haberden birincisinde sapık dehşeti başlığı ile toplu haber sunulmuş 3 vesikalık fotoğraf 2x3 cm ölçülerinde kullanılmıştır. İkinci haberde 2 fotoğraf kullanılmış cenaze fotoğrafı 14x15 cm ölçülerinde, ölen çocuğun fotoğrafı fotomontaj yapılarak dekupe olarak 6x16 cm ölçülerinde verilmiştir. Çocuğun yüzü bantlanmıştı.

12 Nisan'da 3. sayfada sunulan haberde iki fotoğraf kullanılmış zanlı fotoğrafı sapık Ercan Tarakçı resim altı yazısı ile verilmiş vesikalık bir fotoğraftır. 3x6 cm'dir. Öldürülen çocuk fotoğrafı daha önce çekilmiş bir okul fotoğrafıdır ve 12x7 ölçülerinde verilmiştir. Çocuğun gözleri bantlanmış zanlıda böyle bir şey uygulanmamıştır.

16 Nisan'da 20. sayfada verilen haberde suçlunun ve kurbanın 3,5x6,5 cm ölçülerinde vesikalık fotoğrafları verilmiştir.

17 Nisan'da 3. sayfada sunulan haberin 3 fotoğrafı vardır. Avşar Sıla Çaldıran'ın ve zanlı Recep İpek'in fotoğrafları vesikalık fotoğraflardır. 2x2,5 cm ölçülerindedir. A.S.Ç'nin annesi ve kardeşinin fotoğrafı 9x9 ölçülerinde verilmiştir.

18 Nisan'da 3. sayfada sunulan haberde bir fotoğraf kullanılmış 5x8 cm ölçülerinde mahkeme fotoğrafıdır.

23 Mayıs tarihinde sunulan haberde iki fotoğraf kullanılmış emniyet müdürlüğü önünde çekilen zanlı fotoğrafı 6,5x8 cm ölçülerinde; vesikalık olarak verilen kurban fotoğrafı 2,5x3cm ölçülerinde verilmiştir.

31 Mayıs'ta 3. sayfada sunulan haberde bir kurban fotoğrafı verilmiş vesikalık ve 9x11 cm ölçülerindedir.

3 Haziran'da verilen haberde fotoğraf kullanılmamıştır. Bu Sabah gazetesinin fotoğraf kullanmadığı ilk haberdir.

6 Haziran'da üçüncü sayfada sunulan haberin üç fotoğrafı vardır. Birinci fotoğraf olay yeri incelemesi yapan polis ve kızın cesedinin fotoğrafıdır. 10x16 cm ölçülerinde verilmiştir. Herhangi bir saklama gizleme yapılmamıştır. Diğer fotoğraflar zanlının ve kurbanını 3,5x5 cm ölçülerindeki vesikalık fotoğraflarıdır. Zanlının gözü bantlanmıştır.

7 Haziran'da 3. sayfada sunulan haberde fotoğraf kullanılmamıştır. Sabah gazetesinin fotoğrafsız verdiği ikinci haberdir.

28 Haziran'da 3. sayfada verilen haberin iki fotoğrafı vardır. Zanlının 1,5x2,5 cm ölçülerindeki vesikalık fotoğrafı ve öldürülmüş köpeğin 7x4,5 cm ölçülerindeki fotoğrafıdır.

26 Haziran'da 3. sayfada sunulan haberde üç fotoğraf kullanılmıştır. Suçlu fotoğrafı 3,5x11 cm ölçülerinde dekupe olarak, kurban fotoğrafı 3,5x4 cm vesikalık olarak kurbanın annesinin fotoğrafı 9x7 cm dekupe olarak verilmiştir.

Hürriyet Gazetesi incelenen olayla ilgili 40 fotoğraf yayımlamıştır. Bu fotoğrafların ölçüleri ve özellikleri şöyledir ;

9 Nisan'da "1. sayfada verilen haberin iki fotoğrafı vardır. Birinci fotoğraf Avşar Sıla Çaldıran'ın 4x7 cm ölçülerinde fotoğrafı ve 9x6 cm ölçülerinde Susurluk'ta çıkan gösteri fotoğrafıdır. 19. sayfada 6 fotoğraf kullanılmış 4x5 cm ölçülerinde zanlı fotoğrafı, öldürülen çocuğun 13x14 cm ölçülerinde doğum günün fotoğrafı, 18x11 cm ölçülerinde halk yürüyüşü fotoğrafı, 27x12 cm ölçülerinde

Susurluk'taki tahlil fotoğrafı ve 8x5 cm ölçülerinde iki gösteri fotoğrafı verilmiştir. Kullanılan fotoğraflarda gizleme unsuru kullanılmamıştır.

10 Nisan'da 1. sayfada verilen haberde bir fotoğraf kullanılmıştır. Ölçülerinde Avşar Sıla Çaldıran'ın daha önce çekilmiş okul fotoğrafı kullanılmıştır. 18. ve 19. sayfalarda da 9 fotoğraf kullanılmış,

- 1) 8x25 cm ölçülerinde kurban fotoğrafı
- 2) 2x4 cm ölçülerinde zanlı fotoğrafı
- 3) 23x15 cm ölçülerinde cenaze fotoğrafı
- 4) 4x8 cm ölçülerinde savcı fotoğrafı
- 5) 3x4 cm ölçülerinde belediye başkanı fotoğrafı
- 6) 6x8 cm ölçülerinde tahrip edilen işyeri fotoğrafı
- 7) 7x12 cm ölçülerinde polis fotoğrafı
- 8) 4x7 cm ölçülerinde halk röportajı fotoğrafı
- 9) 4x4 cm ölçülerinde Antalya'daki başka bir olayın fotoğrafı

17 Nisan'da 1. sayfada verilen haberde 3x7 cm ölçülerinde bir fotoğraf kullanılmıştır. Kullanılan fotoğraf çocuğun daha önce kullanılmış olan albüm fotoğrafıdır. 18. sayfada da iki fotoğraf kullanılmış 3,5x4 cm ölçülerinde kurban fotoğrafı verilmiştir.

18 Nisan'da 3. sayfada verilen haberde 4 fotoğraf kullanılmış, 2x3 cm ölçülerinde öldürülen kişi 13x15 cm ölçülerinde zanlının mahkeme fotoğrafı 3x5,5 cm ölçülerinde tanık doktor fotoğrafı 4x11,5 cm ölçülerinde zanlının ağabeyinin mahkeme fotoğrafı. Aynı gün gazetenin 18. sayfasında yer alan haberde 3 fotoğraf kullanılmış 10x16 cm ölçülerinde dekupe olarak verilen katilin olay tatbikatı fotoğrafı, öldürülen çocuğun 6x8,5 cm ölçülerinde dekupe olarak verilen albüm fotoğrafı, annesinin 2x3 cm ölçülerinde verilen vesikalık fotoğraf sunulmuştur.

24 Nisan'da 3. sayfada verilen haberin 3 fotoğrafı vardır. 8x13 cm ölçülerinde kurban fotoğrafı. 3x2 cm ölçülerinde zanlı fotoğrafı. 8,5 x8,5 cm ölçülerinde okul fotoğrafı.

12 Mayıs'ta 24. ve 25. sayfada verilen haberin 4 fotoğrafı vardır. İki kurbanın fotoğrafları 4x6 cm ölçülerinde vesikalık olarak verilmiş, zanlı fotoğrafı 7x12 cm ölçülerinde dekupe olarak verilmiş, konuyla ilgili uzman fotoğrafı 8x22 ölçülerinde dekupe olarak sunulmuştur.

21 Mayıs'ta 3. sayfada verilen haberde iki fotoğraf kullanılmıştır. 5,5x15,5 cm ölçülerindeki zanlı fotoğrafı çekilmiş dekupe fotoğraf olarak sunulmuş kurban fotoğrafı 3x3,5 cm ölçülerinde vesikalık olarak sunulmuştur.

31 Mayıs'ta 3. sayfada verilen habere bir kurban fotosu kullanılmıştır. 5x6 cm ölçülerinde vesikalık bir fotoğrafıdır.

26 Haziran'da 3. sayfada verilen haberde iki fotoğraf kullanılmış 6,5x10 cm ölçülerinde dekupe vesikalık zanlı fotoğrafı 10,5x14 cm ölçülerinde dekupe kurbanın annesi fotoğrafı kullanılmıştır.

Yeni Şafak Gazetesi incelenen dönemde incelenen olayla ilgili toplam 8 fotoğraf kullanılmıştır. Kullanılan fotoğrafların ölçüleri ve özellikleri şöyledir:

10 Nisan'da 1. sayfada verilen haberde iki fotoğraf kullanılmış, 15x10 cm ölçülerinde ölen çocuğun sınıfının fotoğrafı 5,x5 cm ölçülerinde de cenazede ağlayan annesinin fotoğrafı verilmiştir. 3. sayfada 3 fotoğraf kullanılmış, birinci fotoğraf 6x10 cm ölçülerinde jandarma fotoğrafı, 5x7 cm ölçülerinde polis fotoğrafı, üçüncü fotoğraf ise 3x4 cm ölçülerinde cenazede ağlayan ölen çocuğun annesinin fotoğrafı.

11 Nisan'da üçüncü sayfadan verilen haberde iki fotoğraf kullanılmıştır. 5x12 cm ölçülerinde dekupe olarak verilen çocuğun albüm fotoğrafı ve 20x11 cm ölçülerinde protesto gösterileri fotoğrafıdır.

12 Nisan'da üçüncü sayfada sunulan haberde fotoğraf kullanılmamıştır.

17 Nisan'da üçüncü sayfadan verilen haberde 2x2 cm ölçülerinde zanlı fotoğrafı kullanılmış.

18 Nisan'da üçüncü sayfada verilen haberde fotoğraf kullanılmamıştır.

19 Mayıs'ta üçüncü sayfada verilen haberde 4,5x5 cm ölçülerinde zanlının vesikalık fotoğrafı verilmiştir.

Cumhuriyet gazetesi incelenen dönemde incelenen olayla ilgili bir fotoğraf kullanmıştır.

10 Nisan'da 3. sayfadan verilen haberde 11x11 cm ölçülerinde öldürülen çocuğun okulundaki anma töreni fotoğrafı verilmiştir.

3.2.1.8.2. Kullanılan Fotoğrafların Fotoğraf Altı Yazıları ve Fotoğrafların Çözümlemesi

Fotoğraf altı yazıları fotoğrafa yüklediği anlamlar ölçüsünde önemlidir. Fotoğraf altı yazıları fotoğrafın kimliğidir. Gazetelerde fotoğrafları fotoğraf altı yazılarından ayrı çözümlenmek mümkün değildir. Bu bölümde ele alınan fotoğraflar ve fotoğraf altı yazıları araştırmanın kapsadığı dönemde örneklem grubundaki gazetelerin kullandığı 96 fotoğraftan haberin öznesi olan kurban, sanık veya suçlu ve kurban yakınları ve sanık veya suçlu yakınlarını gösteren 36 fotoğraftır. Örneklem grubundaki gazetelerin ortak kullandıkları fotoğrafların karşılaştırmaları ve değerlendirmeleri ortak kullanılan fotoğraflar bölümünde yapılmıştır. İşlenen haberlerde kullanılan tanık fotoğrafları, uzman fotoğrafları ve haberlerin sonucunda çıkan olayların haberlerin fotoğrafları bu değerlendirmeye alınmamıştır.

Sabah gazetesinde kullanılan fotoğraf altı yazıları :

Sabah gazetesinin 5 Nisan 2001 tarihinde vermiş olduğu haberde tecavüze uğrayan kişinin fotoğrafının alt yazısı : Emine “ Söbü annesinin planını bozdu”.

Burada kullanılan fotoğraf dijitalize edilmeden sunulmuş bir mahkeme çıkışı fotoğrafıdır. Katilin, eşinin ve ölen kişinin fotoğraflarının fotoğraf altı yazısı şöyledir; “ Kocasından intikam almak için Muzaffer Dintürk’ün kızına tecavüz ettiğini söyleyip cinayet işlettiren Fadime Söbü gözaltına alınırken utançtan yüzünü kapattı. Eşi tarafından korkunç bir tuzağa düşürülen Mehmet Söbü’de aynı utancı paylaşıyordu”. Burada 3 yan yana fotoğraf kullanılmış ve herhangi bir gizleme ögesi kullanılmamıştır.

Sabah gazetesinin **8 Nisan 2001** tarihinde vermiş olduğu haberde tecavüze uğrayan kişinin fotoğrafının alt yazısı : “Tecavüzcü ev sahibinin son kurbanı E.S., anne ve babasının tutuklanması üzerine sinir krizi geçirdi”. Kullanılan fotoğrafta Emine Söbü’nün fotoğrafı daha geniş bir açıyla ve yüzü dijitalize edilerek verilmiştir. 5 Nisan’da kullanılan fotoğrafın aynısı olmasına rağmen mağdur konumuyla ilintili olarak gazete Emine Söbü’nün fotoğrafını gizleyerek vermiştir. Fakat üç gün önce fotoğrafının ve adının açıkça belirtilmesi bugün yapılan saklamayı anlamsız bir hale getirmiştir. Gazetede üç gün önce verilen haberin yanlış olduğuna dair herhangi bir şey söylenmemiştir.

Sabah gazetesinin **10 Nisan 2001** tarihinde vermiş olduğu haberde tecavüze uğrayan çocuğun fotoğrafının alt yazısı:“Minik S.N. yedi kez bıçaklandı”. Fotoğrafta herhangi bir gizleme ögesi kullanılmadan fotoğraf sunulmuştur. Çocuğun daha önce çekilmiş fotoğrafı kullanılmamıştır.

Sabah gazetesinin **11 Nisan 2001** tarihinde vermiş olduğu haberde tecavüze uğrayan çocuğun fotoğrafının alt yazısı : “ BU ACIYA YÜREK DAYANMAZ. Öğlen yemeği için geldiği evinde sapık bir caninin saldırısına uğrayan S.N. dün toprağa verildi. S.N.’nin annesi Afet N.’nin feryatları yürek parçaladı. Talihsiz S.N.’nin okulunda da büyük bir acı vardı. Sınıf arkadaşları S.N.’nin boş kalan sırasını çiçeklerle donatıp gözyaşı döktü”. Bu yazı çocuğun önlüklü bir okul fotoğrafının gözlerine bant çekilerek verilmiş olduğu fotoğrafın fotoğraf altı yazısıdır. Aynı sayfada bu fotoğrafın yanında çocuğun annesini ağlarken gösteren bir

fotoğraf vardır. Kullanılan fotoğraf altı yazı ve fotoğraf olayın ne kadar dramatik olduğunu göstermektedir. Haberin dram boyutu öne çıkarılmıştır.

Sabah gazetesinin **26 Haziran 2001** tarihinde vermiş olduğu haberde suçlu fotoğrafının alt yazısı : “ Ercan Tarakçı”. Yazının sol tarafında verilmiş olan bu fotoğrafın karşısında yazının sağ tarafında tecavüze uğrayan S.N'nin annesinin bir fotoğrafı verilmiştir. Fotoğrafın fotoğraf altı yazısı: “ GÖZYAŞI DÖKTÜ Talihsiz S.N.'nin annesi, duruşmaya kızının fotoğrafıyla geldi. Sürekli gözyaşı döken genç kadın sapık katile idam cezası verildiğini öğrenmeden adliyeden ayrıldı”. Her iki fotoğrafta da gizleme ögesi kullanılmamıştır. Aynı haberin 11 Nisan'da işlenen olayın dram boyutu 26 Haziran'da da işlenmiş, zanlının suçlu olarak hüküm giymesi ve idam cezasına çarptırılması adalet yerine buldu tarzında verilmiştir.

Sabah gazetesinin **28 Haziran 2001** tarihinde vermiş olduğu haberde kullanılan fotoğrafta katilin öldürdüğü köpeğin fotoğrafının fotoğraf altı yazısı : “Ağaca bağlı olan talihsiz köpek, Muhterem Batkal'ın kurşunlarında kaçamadı”.

Hürriyet gazetesinde kullanılan fotoğraf altı yazıları :

Hürriyet gazetesinin **10 Nisan 2001** tarihinde vermiş olduğu haberde tecavüze uğrayan çocuğun fotoğrafının fotoğraf altı yazısı : “Sibel katilini tanıyordu”. Çocuğun daha önce çekilmiş olan fotoğrafı kullanılmış ve herhangi bir gizleme unsuru kullanılmamıştır.

Hürriyet gazetesinin **18 Nisan 2001** tarihinde vermiş olduğu haberde tecavüze uğrayan kadının tecavüzcüyü nasıl öldürdüğünü gösteren mahkeme fotoğrafının fotoğraf yazısı : “ 19 yaşındaki G.T. cinayeti nasıl işlediği sorulması üzerine ellerini birleştirerek “tetiği böyle çektim” dedi”. Herhangi bir gizleme unsuru kullanılmamıştır. Yazı fotoğrafın içinde alt bölümde verilmiştir. Öldürülen kişinin fotoğrafı daha önceki günlerde çektiği vesikalık bir fotoğraftır. Fotoğrafın yanında “ Öldürülen Mehmet Aslan” yazısı verilmiştir.

Tetiği böyle çektim ifadesi fotoğrafla gösterilmiş ve adeta tecavüzcüye cezasını kendi elimle verdim denilmek istenmiştir.

Hürriyet gazetesinin **18 Nisan 2001** tarihinde 21. sayfada vermiş olduğu haberde tecavüze uğrayan çocuğun fotoğrafının fotoğraf altı yazısı : “Avşar Sıla Çaldıran”. Fotoğraf içinde verilmiştir. Katilin fotoğrafının içinde “Recep İpek” yazmaktadır. Herhangi bir gizleme unsuru kullanılmamıştır.

Hürriyet gazetesinin **26 Haziran 2001** tarihinde vermiş olduğu haberde suçlunun fotoğrafının fotoğraf altı yazısı : “Ercan Tarakçı, kararı soğukkanlılıkla dinledi”.

Öldürülen çocuğun annesinin fotoğrafının içinde “duruşmaya kızlarının fotoğraflarıyla katılan ve sürekli gözyaşı döken Afet Nefer ‘adalet yerini buldu’ dedi” Herhangi bir gizleme unsurunun kullanılmadığı fotoğrafta zanlının idama mahkum edilmesi ve kadının ağzından adalet yerini buldu ifadesi olayın özeti konumundadır.

Cumhuriyet gazetesinde kullanılan fotoğraf altı yazıları :

Cumhuriyet gazetesinin **10 Nisan 2001** tarihinde vermiş olduğu haberde tecavüze uğrayan çocuğunun sınıfının ve sınıf arkadaşlarının gösterildiği fotoğrafının fotoğraf altı yazısı : “11 yaşındaki A.S.Ç.’nin ölümü sınıf arkadaşlarını üzüntüye boğdu”. Bu fotoğraf Anadolu Ajansı’ndan alınan ilk fotoğraftır. Cumhuriyet gazetesinin yayın politikası doğrultusunda vermiş olduğu bu fotoğraf olaya dair hiçbir şey anlatmamakta, hatta ilk bakışta bir 23 Nisan fotoğrafını andırmaktadır.

Yeni Şafak gazetesinde kullanılan fotoğraf altı yazıları :

Yeni Şafak gazetesinin **10 Nisan 2001** tarihinde vermiş olduğu haberde tecavüze uğrayan çocuğunun annesinin fotoğrafının fotoğraf altı yazısı : “Annesi kızının tabutuna sarılıp gözyaşı döktü”. Haber aslında Susurluk’ta çıkan olaylara

odaklanmıştır. Fakat bu fotoğrafla olayların gerçek sebebine bir vurgu yapılarak dramatik yanı öne çıkarılmıştır.

Yeni Şafak gazetesinin 17 Nisan 2001 tarihinde vermiş olduğu haberde zanlı fotoğrafının fotoğraf altı yazısı : “ Recep İpek”.

Yeni Şafak gazetesinin 19 Mayıs2001 tarihinde vermiş olduğu haberde zanlı fotoğrafının fotoğraf altı yazısı : “Recep İpek”tir.

3.2.1.8.3. Kullanılan Ortak Fotoğraflar ve Karşılaştırmalı Analizleri

Sabah Gazetesi ve Yeni Şafak gazetesi 10 Nisan’da Avşar Sıla Çaldıran haberinde, çocuğun sınıf fotoğrafını ortak kullanmıştır.

9,10 ve 17 Nisan’da Hürriyet Gazetesinde, 9,10 Nisan’da Sabah Gazetesinde, 11 Nisan’da Yeni Şafak gazetesinde kullanılan Avşar Sıla Çaldıran’ın albüm (boy) fotoğrafı üç gazetenin ortak kullandığı tek görüntüdür.

16 Nisan’da Hürriyet gazetesinde, 24’da Sabah gazetesinde yer alan haberde İsviçre’de meydana gelen olayın zanlı fotoğrafları ortak kullanmıştır.

23 Mayıs’ta Sabah ve Hürriyet Gazetelerinde yer alan haberde tecavüze uğradığı için dayısı tarafından öldürülenÇimen Candan’ın vesikalık fotoğrafı her iki gazetede de ortak kullanılmıştır.

Ortak kullanılan fotoğrafların gazetelerde çıkan farklı fotoğraf altı yazıları şöyledir:

10 Nisan’da Yeni Şafak ve Sabah gazetesinin Anadolu Ajansı’ndan aldığı Avşar Sıla Çaldıran’ın okulunun fotoğrafının Sabah gazetesinde fotoğrafın içinde “Arkadaşları Avşar’ın ardından yas tutuyor” yazısına yer verilmiş fakat Yeni Şafak gazetesinde fotoğrafın içinde ve yanında herhangi bir yazı kullanılmamıştır.

Bu fotoğraf aynı zamanda 10 Nisan'da Cumhuriyet gazetesinde kullanılan fotoğrafla beraber ikinci defa Anadolu Ajansı kaynaklı kullanılan fotoğraftır. Bu iki fotoğrafın haricinde araştırma dönemini dahilindeki kullanılan hiçbir fotoğrafta kaynak belirtilmemiştir.

Hürriyet gazetesinin 9,10 ve 18 Nisan'da, Sabah gazetesinin 9 ve 10 Nisan'da, Yeni Şafak gazetesinin 11 Nisan'da kullanmış oldukları Avşar Sıla Çaldıran'ın boy fotoğrafı Hürriyet ve Yeni Şafak gazetelerinde sadece çocuğun adı fotoğraf altı yazısı olarak kullanılmıştır. Sabah gazetesi 9 Nisan'da çocuğun babaannesinin fotoğrafını montajlayarak fotoğraf alt yazısı olarak "nasıl kıydın" yazısını vermiştir. Sadece Sabah bu fotoğrafta kızın gözlerini bantlamıştır. Diğer fotoğraflarda fotoğraf altı yazısı sadece "Avşar Sıla Çaldıran" olarak verilmiştir.

Sabah gazetesinde 9,10 ve 17 Nisan'da, Hürriyet gazetesinde 9 ve 10 Nisan'da kullanılan zanlı fotoğrafını, Sabah gazetesi 9 Nisan'da "sapık katil Recep İpek", "10 Nisan'da katil zanlısı Recep İpek", 17 Nisan'da "Katil Recep İpek" fotoğraf alt yazısıyla vermiştir. Hürriyet gazetesi aynı fotoğrafı 9 Nisan'da "Recep İpek", "10 Nisan'da Kaçak Recep İpek" olarak vermiştir. Her iki gazetede kaynak belirtmemiştir. Sabah gazetesi yargı sürecinde hatta yargı başlamadan Recep İpek hakkında bir karara varmış ve olayın ilk gününden itibaren katil, sapık ifadelerini kullanmıştır. Hürriyet gazetesi bu tür ifadeleri kullanmamıştır. Her iki gazetede de herhangi bir gizleme unsuru kullanılmamıştır.

Sabah gazetesinde 16 Nisan'da, Hürriyet gazetesinde 24 Nisan'da verilen zanlı fotoğrafı Hürriyet Gazetesinde " Arca Montez yakalandı" fotoğraf alt yazısıyla, Sabah gazetesinde ise " Francisco Arca Montez Amerika'da yakalandı" fotoğraf alt yazısıyla verilmiştir. Her iki fotoğrafında kaynağı belirtilmemiş, herhangi bir gizleme unsuru kullanılmamıştır.

23 Mayıs 2001'de Sabah gazetesinde ve Hürriyet gazetesinde kullanılan tecavüze uğradığı için öldürülen Çimen Candan'ın fotoğrafı Sabah gazetesinde "Yeğeni Çimen'İ tecavüze uğrayıp çocuk doğurdu diye 'töre gereği' öldüren Eyüp

Çelebioğlu pişman olduğunu söyledi” şeklindeki fotoğraf alt yazısıyla, Hürriyet gazetesi ise Çimen Candan fotoğraf alt yazısıyla vermiştir. Kullanılan fotoğraf öldürülen kişinin vesikalık bir fotoğrafıdır. Kaynak belirtilmemiştir, herhangi bir gizleme unsuru kullanılmamıştır.

31 Mayıs'ta Sabah ve Hürriyet gazetelerinde kullanılan fotoğrafın Sabah gazetesindeki fotoğraf alt yazısı “SEVDİĞİNE GÜVENDİ CANINDAN OLDU. Sevmekten başka suçu olmayan talihsiz Zekiye'ye ilk darbeyi sevgilisi, son darbeyi askerden yeni gelen ağabeyi vurdu”dur. Hürriyet gazetesi aynı fotoğrafı “Zekiye Kurtuluş, tecavüz iddiaları yüzünden canından oldu” fotoğraf alt yazısıyla vermiştir. Fotoğraf öldürülen kişinin vesikalık bir fotoğrafıdır. Sabah gazetesinde daha büyük ölçülerde verilmiş ve hikayelendirilmiştir, herhangi bir gizleme unsuru kullanılmamıştır.

Araştırmaya konu olan 42 haberin niceliksel olarak dağılımı gazetelerin tecavüz cinayetleri haberlerine bakışını belirlemektedir. Hem kullandıkları haber sayısı, hem de habere ayırdıkları yerlerin büyüklüğü doğrultusunda Sabah gazetesi ve Hürriyet gazetesinin olaya ilişkin haberlere daha çok yer veren kitle gazeteleri özelliği taşıdıkları anlaşılmaktadır.

Cumhuriyet gazetesi ise özellikle çocuk cinayetlerinin olduğu dönemdeki gibi Türkiye gündeminin en sıralarında olduğu zaman bu tür haberler yer vermiştir. Tecavüz cinayetleri haberleri, Cumhuriyet gazetesinde istisna haberler olmuşlardır.

Yeni Şafak gazetesi durduğu ideolojik nokta dolayısıyla bu tür haberlere yer vermeme tarafında olsa da, Cumhuriyet gazetesinden çok daha fazla bu olaylara yer vermiştir.

İncelenen 42 olaydan Sabah gazetesi ve Hürriyet gazetesinde yayımlananların tamamına yorumlu başlıklarla sunulmuştur. Yeni Şafak gazetesi de yorumlu başlıklar kullanmış fakat Cumhuriyet yorumsuz ve yığma başlıklarla haberi sunmuştur.

Tecavüz cinayetlerini 4 gazetede üç aylık süre içinde yayımlanan haberlerde toplam 96 fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğrafların sayısı ve kapladıkları yerin büyüklüğü açısından Sabah ve Hürriyet gazetesi Yeni Şafak ve Cumhuriyetin çok önünde başa baş gitmektedirler. İncelenen tüm fotoğrafların 6 tanesinde habere konu olan kişilerin yüzleri dijitalize edilmiş veya gözleri bantlanmıştır. Olay fotoğrafı hiç verilmemiştir. Kullanılan fotoğrafların büyük bölümü, habere konu olan kişilerin olay öncesi fotoğraflarıdır. Bunun dışında mahkeme ve cenaze fotoğrafları kullanılmıştır. Tüm gazeteler olay fotoğrafına yer vermemem konusunda ortak bir özelliktedir bu tüm gazetelerin taşıdığı tek ortak özelliktir. Kullanılan tüm zanlı veya suçlu fotoğrafları açıkça verilmiş hiç gizlenmemiştir.

Sabah ve Hürriyet gazeteleri sapık, cani, vahşet, katil gibi kelimeleri sıkça kullanmışlardır. Cumhuriyet gazetesi hiç, Yeni Şafak gazetesi ise çok nadir olarak bu tür yargı ifade eden kelimeler kullanmışlardır.

Cumhuriyet gazetesi, verdiği haberlerde olayın toplumsal boyutunu öne çıkarmıştır. Olayın toplumsallığı haberin konusunun önünde sunulmuştur. Cumhuriyet gazetesi fikir gazetesi özellikleri taşımaktadır, tecavüz cinayetleri haberlerine de bu yüzden yer vermemektedir.

Yeni Şafak gazetesi de çok az ve istisnai durumlarda tecavüz cinayeti olaylarını haber yapmıştır. Yayın politikası doğrultusunda önemli görülmeyen bu olayların Cumhuriyet gazetesinden sonra en az yer aldığı gazete olmuştur.

Sabah ve Hürriyet gazeteleri ise olaya önem veren kitle gazetesi olma özelliği taşımaktadırlar. Polis-Adliye haberleri veren her iki gazete içinde vazgeçilmez haber kategorilerindedir.

İşlenen haberlerde zanlıların kişilik hakları fotoğrafları ve adlarının açıktan verilmiş olmasından dolayı tüm gazetelerde ihlal edilmiştir. Sadece Cumhuriyet gazetesi (Fotoğraf kullanmadığı için) zanlı veya suçlu göstermemiştir. Aynı zamanda haberin öznesi olan öldürülen kişinin de ismi ve fotoğrafı hatta aile fotoğrafları

verilerek zanlının kişilik haklarının ihlal edildiğinden daha çok kişilik hakları ihlal edilmiştir.

Sonuç olarak, Sabah Gazetesi en çok habere ve fotoğrafa yer veren gazete olarak en çok yorumun yapıldığı kişilik haklarının en çok ihlal edildiği gazetedir. Hürriyet Gazetesi ise Sabah Gazetesinin hemen ardından geliyor. Cumhuriyet Gazetesi ve Yeni Şafak Gazetesi ise bu tür olaylara verdikleri yer ve yayın politikaları dolayısıyla yorumun en az yapıldığı gazetelerdir.

3.2.2. Mülakat Yöntemiyle Toplanan Veriler ve Değerlendirilmesi

3.2.2.1. Üçüncü Sayfa Editörleriyle Yapılan Mülakatlar ve Değerlendirilmesi

Sabah Gazetesi 3. sayfa editörü Nurhan Fıratlı ile yapılan mülakat:

- **Ortalama olarak bir günde kaç tane polis-adliye gelir size?**
- 10-15 haber
- **Ortalama kaç haber çıkar sayfanızda?**
- 4 veya 5 haber.
- **Üçüncü sayfanın tanımını yapar mısınız?**
- Hiç başımıza gelmeyeceğini düşündüğümüz hayatın içinden haberlerin verildiği bir sayfa, hayatın aynası.
- **Okur profiliniz hakkındaki fikirleriniz nelerdir?**
- Toplumun tüm kesimleri “bence”.
- **Sizce polis-adliye olaylarında sunulan haberin caydırıcılığı veya yönlendiriciliği var mıdır?**
- Haberin sayfada sunum şekline göre caydırıcılığı vardır. Yönlendiriciliği olduğuna ben inanmıyorum. Fakat suçun işlenişiyile ilgili olarak ayrıntılara yer vermek yöntemi anlatmak yönlendirici olabilir.

- **Benzer olayların üst üste gelmesi bu olayın sunuşunu etkiler mi?**
- Olayın niteliğiyle ilgili hatırlatmalar yapılır, fakat olayın örnek teşkil edip tetikleyici olmaması için haber verilmeyebilir.
- **Sizce haber nedir?**
- Toplumun ilgilendiği sarsıcı, etki yaratabilecek her şey haberdur.
- **Sizin sayfanız için haber nedir?**
- Haber tanımından farklı değil. Haber bilgi vermeli şaşırtmalıdır.
- **Haberin niceliksel büyüklüğü nasıl saptanıyor?**
- Haberin kendisi büyüklüğünün nasıl olabileceğini söyler.
- **Zanlı olarak ta olsa haberde bir kişinin gösterilmesi doğru mudur?**
- Hayır.
- **Tecavüz cinayetleri üçüncü sayfada önemli bir haber konusu mudur? İki farklı suç barındırması haber olmasını kolaylaştırır mı?**
- Hayır iki suçun bir arada olması haber olması için özel bir sebep değildir. Cinayet öne çıkar.
- **Bir olayla karşılaştığınızda kişisel olarak ve mesleki olarak öfkelendiğiniz oluyor mu?**
- Hem bir gazeteci hem bir insan ve anne olarak evet öfkelendiğim oluyor.
- **Nasıl fotoğraflar kullanıyorsunuz?**
- İnsanların iyi görüldüğü fotoğraflar kullanmaya çalışıyorum. Eğer olay anlatılacaksa çizim kullanılıyor.
- **Fotoğrafın önemi nedir?**
- Fotoğraf yazıyı okutur.

- **Zanlı fotoğrafı kullanılır mı?**
- Kullanılır. Aman aman dikkat edilmez.
- **Fotoğrafın büyüklüğü nasıl saptanır?**
- Fotoğrafın niteliğine ve göre belirlenir. Mesela dandik vesikalık hiçbir zaman büyütülmez.
- **Bu sayfayı hazırlarken nasıl bir sorumluluk hissediyorsunuz?**
- Polis-Adliye olaylarının, konuları herkesin başına gelebileceği düşünülürse bu tarz olaylarda insanların düşündürmek ve gerekirse öfkelenmelidir. Okur bu olayı kınamalı bizde bunu yapmalıyız.
- **Haberi belli bir haber diliyle mi yoksa hikayelendirerek mi verirsiniz?**
- Haberine göre değişir. Haber işlenmeye müsaitse hikayelendirilebilir.
- **Haberi verdikten sonra tepki alıyor musunuz?**
- Hiç tepki almadım.
- **Sizi diğer gazetelerin benzer sayfalarından ayıran özelliğiniz var mı?**
- Düşünmedim.
- **Sayfayı hareketlendirmek için patlak vs. gibi yan unsurlardan yararlanıyor musunuz?**
- Pek kullanmıyorum.
- **Sayfanız reklam alır mı?**
- Evet çok alır.

Cumhuriyet Gazetesi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Mehmet Sucu ile yapılan mülakat:

Cumhuriyet Gazetesi polis-adliye haberlerini düzenli olarak veren bir sayfası olmadığı için sayfa editörü ile değil Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Mehmet Sucu ile mülakat yapılmıştır.

- **Cumhuriyet gazetesinin düzenli bir polis-adliye haberleri veren sayfası yok, ayrıca bu tür haberde gazetede verilmiyor neden?**
- Adli haberlere yer verme taraftarı değiliz. Türkiye gibi ülkelerde bu tür haberlerden dolayı mağduriyetler çok olabiliyor. Etik bizim için ağır basıyor. Ayrıca haberin tüm öğelerini kullanmak zor bu tür olaylarda 5N 1K bizim için vazgeçilmez, suç teşkil ettiği için “kim”i vermiyoruz.
- **Günde ortalama kaç polis-adliye haberi gelir?**
- Ajanstan gelenlerin hepsi bize gelir fakat, bu haberlerin toplumsal boyutu dolayısıyla muhabirlerimiz bu olayları pek görmez. Kendi muhabirlerimizden de kısa da olsa zaman zaman bu tür haberler gelir. Fakat cumhuriyet bir fikir gazetesi diğerleri kitle gazeteleri bu yüzden bizde polis-adliye olaylarının yeri yok.
- **Bir olayın mesela tecavüz cinayeti gibi bir olayın benzer zamanlar içinde yinelenmesi halinde bu olayı sizin için önemli kılar mı?**
- Olayın ardı ardına gelmesi halinde toplumsal olarak önemli hale gelir ve haberi veririz. Olayı bir referans olarak ele almak lazım fazla abartılmamalı.
- **Bir olayın haber olabilmesi için ne gibi özelliklere sahip olması gerekir?**
- Bakış açımız toplumsal gerçeklik doğrultusundadır. Hedef kitle göz önüne alınarak haber kendini verir. Haberin seçiminde editörün atf grubu, gazetenin

atıf grubu, Türkiye'nin atıf durumu ve Dünya'nın atıf gurubu göz önünde bulundurulur. Haber seçimi tarafsız bir seçim değildir; size ve sizin ideolojinize bağlıdır.

- **Üçüncü sayfa haberleri nasıl olmalı?**
- Üçüncü sayfada bir hayatın söndürülmesi çok kolay, ciddi bir sorumluluk gerektirir bu haberleri yapmak için çünkü üçüncü sayfa haberleri olumsuzluk üzerine kuruludur.
- **Polis-Adliye olaylarının sunumunda belli bir haber dilimi kullanıyorsunuz, hikayeleştirme yapıldığı oluyor mu?**
- Haberin bacakları eksikse hikayeleştirme yapılır. Gazete bir ürün, bilgide bir ürün fakat biz gazeteyi satmak için değil, insanlara ulaşmak için yapıyoruz, bu tarz olaylara yaklaşımımız bundan da etkileniyor.
- **Herhangi bir olayda yargı süreci bitmeden zanlı olarak da olsa bir kişinin gösterilmesi sizce ne kadar doğru?**
- Zanlı da olsa suçlu da olsa kişilik haklarına zarar verilmemelidir. Fakat daha kişi mahkemeye çıkmadan atlatma haber mantığıyla, bir an önce söyleyeyim derken ciddi hatalar yapılır, bence hiç doğru değil. Etik bir hassasiyeti genelde görmek pek mümkün değil. Olayın ciddi bir sosyolojik boyutu varsa bu tür olaylara yer eriyoruz bu konularda da hassas olmaya çalışıyoruz.
- **Tecavüz ve cinayetin bir arada olduğu bir olay sizin için ekstra bir haber değeri taşır mı?**
- Hayır.
- **Bu tür olaylarla karşılaştığımızda kişisel olarak ve gazeteci olarak öfkeleniyor musunuz, bunu habere yansıtıyor musunuz?**
- Kişisel olarak da, gazeteci olarak da öfkeleniyor. Maalesef bazen de bazı olaylarda bu öfkeyi habere yansıtıyorum.

- **Nasıl fotoğraflar kullanıyorsunuz?**
- Az fotoğraf aslında daha çok fotoğraftır. Bir sayfanın üçte birinin fotoğrafa ayırırız ve bir fotoğrafı büyük veririz. Görsellik bizim için de önemli fakat kriminal olaylarda fotoğraf kullanmıyoruz hem estetik açıdan hem sosyolojik açıdan doğru bulmuyoruz. Tabi fikir gazetesi olmanın ağırlığı da var.
- **Bu tarz haberleri sunarken ne gibi bir sorumluluk hissediyorsunuz?**
- Cumhuriyetin belge olma özeliği var bu açıdan bakılırsa şimdiyle sınırlı bir kaygı değil fakat olaya konu olan kişiler ve okur hem de Türkiye'nin gündemi açısından düşünülürse tüm bunları göz önünde bulundurmak gerekir.
- **Sizi diğer gazetelerden ve bu gazetelerin haber anlayışından ayıran özelliğiniz nedir?**
- Öncelikle fikir gazetesi olmak. “Olumlu” bir şey olarak burada çalışanlar habercilik açısından dinazorlar “eski tip” gazetecilerdir.
- **Okur profiliniz hakkında ne düşünüyorsunuz?**
- Belli bir görüş ve ciddi eğitimi olan bir okurumuz var.
- **Haber verildikten sonra tepki alır mısınız?**
- Bir haberin sosyolojik ayağı yoksa telefon santrali kilitlenir. Okurlar telefonla ulaşırlar bu biraz tiraj kıpırdamasına sebep olabiliyor. Gazetenin sosyolojik kaygılarının olması tirajın düşüklüğünde etkili olabilir.
- **Türk toplumunun gerçeği ve beğenisini dikkate alıyor musunuz?**
- Türk toplumunun gerçeği çok önemli fakat beğeninini yönlendirildiğine inanıyorum.

Hürriyet Gazetesi 3. sayfa editörü Arif Dizdaroğlu ile yapılan mülakat:

- **Ortalama olarak günde kaç tane polis-adliye haberi gelir?**
- 100 civarında bunların bir kısmı kendi istihbarat servisimizden gelir.
- **Kaç olayı haber olarak seçersiniz?**
- Ortalama olarak 8-10 tanesini.
- **Üçüncü sayfanın tanımını yapar mısınız?**
- Bana göre vahşet ve facia tarlasında üç yapraklı yonca aramak. Olayın derecense göre haberin belli bir üslûpla verildiği kötünün içinden iyiyi çıkarabilen insanları uyaran bir sayfa.
- **Okur profiliniz hakkındaki fikirleriniz nelerdir?**
- Gazeteyi alan herkesin hemen hemen ilgi gösterdiği bir sayfa her gruptan okuru olan bir sayfadır üçüncü sayfa.
- **Sizce üçüncü sayfa gerekli bir sayfa mıdır?**
- Tercih meselesi. Hürriyet'te başından beri üçüncü sayfa önemlidir. İhtiyaç olan bir sayfa. Biz bölgelerde bölgelerin kendi üçüncü sayfalarını yapıyoruz. 18. ve 19. sayfalarda çıkan polis-adliye haberlerini de üçüncü sayfa ekibi yapar bunda amaç detaylı olarak haberi verebilmektir. Kısacası üçüncü sayfa bizim için önemli bir sayfadır.
- **Sizce yapılan haberlerin caydırıcılığı ve yönlendiriciliği var mı?**
- Muhakkak her iki boyutu da vardır. Olayın özelliği önemlidir. İntihar ve tecavüz haberleri tetikleyici olabiliyor. Olay kapalı verilmeli ve yöntem anlatılmamalıdır.

- **Benzer olayların üst üste gelmesi olayın sunuşunu etkiler mi?**
- Evet etkiler. İyi veriler olursa olaya ayrılan yer artar bir süre haber takibi yapılır. Fakat uzun süre üst üste gelmesi halinde sıkıntı verir. Önemi yitirir.
- **Bir olayın haber olabilmesi için ne gibi özelliklere sahip olması gereklidir?**
- Kitleyi ilgilendirmelidir haber. Bazı olay kendinden özeldir ve haber olur. Fakat genellikle haber seçiminde editörün dediği olur. Türkiye bir haber cennetidir, biz de bir haftalık olay İsveç'te bir yıl kullanılabilir. Bu bollukta editör haberi seçer.
- **Haberin niceliksel büyüklüğü nasıl saptanıyor?**
- Editörün öngörüsüyle, yürüyecek haber vardır yürümeyecek haber editör bunlardan seçimini yapar ve istediği şekilde verir.
- **Haberde,yargı süreci bitmeden zanlı olarak da olsa bir kişinin gösterilmesi ne kadar doğru?**
- Doğru değil. Hakim kararı verildikten sonra verilebilir.
- **Haberin öğelerinden vazgeçilebilir mi?**
- Aslında vazgeçilmemesi gerekir. Bazen bizim sayfamızda kim ve nerede saklanması gereken öğeler olabiliyor.
- **Tecavüz ve cinayetin bir arada olduğu bir olay ekstra bir haber değeri taşır mı?**
- Görsel malzemenin zenginliği kişilerin önemine ve ilginçliğine göre değişir.
- **Bir olayda hem kişisel hem mesleki olarak öfkelendiğiniz oluyor mu?**
- Gayet tabi ki insanız. Fakat haberi verirken kendinizi frenliyorsunuz. Fakat bazen ustaca bir manevrayla okuyucuya hissettirme oluyor, yani bazen taraf da olabiliyorsunuz.

- **Nasıl fotoğrafları kullanmayı tercih ediyorsunuz?**
- Dikkat çekici, çarpıcı, olayı anlatan fotoğrafları kullanıyoruz. Fotoğraf haberin pazarlamasını yapar, okunmasını sağlar.
- **Fotoğraflar da gizleme yapılıyor mu?**
- Yüz mozaikleniyor. Bu bazen unutulabiliyor.
- **Foto büyüklüğü nasıl saptanır?**
- Olayın önemine göre.
- **Haberi sunarken ne gibi teknikler kullanırsınız?**
- Haberi hareketlendirmek için patlak vs. kullanırız. Habere destek verme durumu var, haberi filme benzetiriz eskiden çizimde kullanılıyordu fakat artık pek kullanmıyoruz.
- **Bu sayfayı hazırlarken nasıl bir sorumluluk hissediyorsunuz?**
- Bu sayfa insanların hayatına dair bir sayfa, kişilik haklarına önem vermeye çalışıyoruz, eskiden bu sayfada daha fazla infaz oluyordu. Fakat uzun süre aynı işi yapınca belli bir otomatığe biniyor pek fazla bir şey hissetmiyorsunuz.
- **Sizi diğer gazetelerin üçüncü sayfalarından ayıran özellikleriniz nelerdir?**
- Duyarlı, anlaşılabilir, basit, rahat okunan bir sayfadır.
- **Haberi verdikten sonra size nasıl tepkiler gelir?**
- Zaman zaman tehdit geldiği olur. Bazen olaya dair farklı belgeler getirmeye dair telefonlar oluyor. İş gücü olmayanlar da arayıp haberi şöyle verdin, böyle verdin diyorlar. Burası dert dinleme yeri değil tabii.

Yeni Şafak Gazetesi üçüncü sayfa editörü Ali Akel ile yapılan mülakat:

- **Ortalama olarak günde kaç tane polis-adliye haberi gelir?**
- 80 veya 90 tane. Çoğu ajanstan gelir, muhabirlerden çok daha azı gelir.
- **Ne tür haberlere yer verirsiniz?**
- Bir olay toplumda yankı yapabilmeli, dikkat çekici olmalı, okunacak özelliği olmalı, çarpıcı yanı öne çıkarılabilecek olmalı, dramatik olmalı, okuru şok etmelidir. Bir olayın bizim için haber olabilmesi için toplumsal hassasiyetlere uygun olması gerekir, duygusal çaresizlik önemlidir, duyarsızlık ve hata bir olayı önemli yapar, vahşetten öte dramatik boyutu daha önemlidir.
- **Üçüncü sayfanın tanımını yapar mısınız?**
- Yeni Şafakta, toplumda gününbirlik yaşadığımız aktüel sıcak olayların verildiği bir sayfadır.
- **Yeni Şafak gazetesinin düzenli bir üçüncü sayfası yoktu belli bir nedeni var mı?**
- 1998'den sonra bu sayfanın gerekli olduğuna karar verildi. Fakat daha önce bazı hassasiyetlerden dolayı buna net bir gereklilik yoktu. Yeni Şafak belirli hassasiyetlerle çıkan bir gazete.
- **Okur profiliniz hakkındaki fikirleriniz nelerdir?**
- Okurlarımız İslami kesimden fakat bugün liberal-demokrat bir okurumuz var. Gazetenin tüm okuyucuları üçüncü sayfayı okur.

- **Sizce üçüncü sayfada yapılan haberlerin caydırıcılığı veya yönlendiriciliği var mı?**
- Caydırıcılığı var. Kötü olan başlıkla spotla öne çıkarılıyor ve hatalıya dikkat çekiliyor. Bizim açımızdan özendiriciliği yok. İntihar ve tecavüz gibi olaylara bu açıdan yer vermiyoruz bizce verilmemesi gerekir.
- **Benzer olayların üst üste gelmesi sunuşu etkiler mi?**
- Olay haber olarak önem kazanır ve daha çok yer ayrılır. Olaya odaklanırsanız “neden oluyor” sorusu öne çıkarılır.
- **Bir olayın haber olabilmesi için ne gibi özelliklere sahip olmalı?**
- Aktüel tarafı olmalı, toplumu birebir ilgilendirmeli fakat bir yandan da haber editörü neye haber diyorsa odur. Editör inisiyatifi önemlidir.
- **Haberin niceliksel büyüklüğü nasıl saptanıyor?**
- Haberın detayları ve gelişimine göre saptanır. Fotoğrafi olan olaylar daha büyük verilir.
- **Yargı süreci bitmeden zanlı olarak da olsa bir kişinin gösterilmesi doğru mudur?**
- Yapılıyor ama yanlış bir şey. Kaynak bu konuda genellikle polis, fakat polis yanıltıcı olabiliyor.
- **Tecavüz ve cinayetin beraber olduğu bir olay, ekstra bir haber değeri taşır mı?**
- Evet taşır. Böyle bir şeyin haber olmasından kaçmak güçtür.
- **Karşılaştığımız olaylarda kişisel ve mesleki olarak öfkelenir misiniz?**
- Kişisel olarak da, mesleki olarak da öfkeleniyorum. Başlıkla, spotla vs. bazen bunu belli ediyorum.

- **Nasıl fotoğraflar kullanmayı tercih ediyorsunuz?**
- Olayı veren, ben buyum diyen fotoğrafları kullanmayı tercih ediyoruz. Fotoğraf olayı çarpıcı şekilde verebilmelidir.
- **Suçlu fotoğrafı verilebilir mi?**
- Evet verilebilir. Mozaikleme uygulanarak zanlı fotoğrafı da verilebilir. Kullanılan fotoğraflar da aile, cenaze gibi şeyler verilmemelidir.
- **Haberi belli bir haber diliyle mi verirsiniz, hikayeleştirme yapar mısınız?**
- Ajanstan düşen haber olduğu gibi kullanılmaz, yeni baştan kurgulanır. Olayın aslına sadık kalarak hikayeleştirme yapılabilir.
- **Haberi verdikten sonra herhangi bir tepki alır mısınız?**
- Pek tepki almıyoruz.
- **Sizi diğer gazetelerin üçüncü sayfalarından ayıran özelliğiniz var mı?**
- Yok, işlenen olayların konsepti aynı.
- **Muhafazakar yapısı olan bir gazete olarak bir fark var mı?**
- Hayır.
- **Üçüncü sayfa çok reklam alır mı?**
- Dikkat çekici ve renkli bir sayfa olduğu için evet çok reklam alır.

Posta Gazetesi 3. sayfa editörü Meral Ergül ile yapılan mülakat:

Örnekleme grubundaki gazetelerin sayfa editörü dışında sadece Posta gazetesi üçüncü sayfa editörü ile mülakat yapılmıştır.

- **Günde ortalama olarak kaç tane Polis-adliye haberi gelir?**
- Ortalama 40 veya 50 haber.
- **Kaç habere yer verirsiniz?**
- 10-12 habere yer veririz.
- **Üçüncü sayfanın tanımını yapar mısınız?**
- Klasik olarak adı olayların duyurulduğu (tecavüz, hırsızlık vs) bir sayfa üçüncü sayfa bu haberlerin sunulduğu bir konsept. Fakat biz sayfayı okunabilir kılmak için bir veya iki magazin haberi de veriyoruz. Hayatın içinden, ilginç bir sayfadır.
- **Okur profiliniz hakkında ne düşünüyorsunuz?**
- Sabah, Hürriyet, Milliyet, Posta halk gazeteleri. Kitleye hitap ediyoruz. Eline gazete geçen herkes üçüncü sayfayı okur. Çocuk okuyucularda var. Çocuklarda bu sayfayı okumalı, savunma mekanizmalarını geliştirmeliler.
- **Sayfayı hazırlarken nelere dikkat ediyorsunuz?**
- Çarpıcılık önemlidir. Bol fotoğraf kullanılıyor yazıya boğulmuyor sayfa. Aşk, seks vs. haberleri daima ilgi çeker. Problem sayfayı yapmak değil pazarlamaktır, bunun içinde çarpıcılık çok önemlidir.
- **Sizce yapılan haberlerin caydırıcılığı veya yönlendiriciliği var mıdır?**
- Caydırıcılığı var. Uyarıcı olması önemli suçlunun aldığı ilginç bir ceza çarpıcı bir tarzda verilebilir, okura "ah" dedirtmek, potansiyel suçluyu

caydırmak mümkün. Fakat suçlunun bulunamaması durumu “yaptı yanına kaldı” olabiliyor, bu belki yönlendirici olabilir. Ayrıca suçun yöntemini yazmakta yönlendirici olabilir.

- **Benzer olayların üst üste gelmesi haber sunumunu etkiler mi?**
- Etkiler. Bir olay oluyor sonra yağmur gibi arkası geliyor. Toplum hasta şiddet seviyor. Fakat uzun süreli haber bezginlik yapar çok çarpıcı bir yanı yoksa haber verilmez. Biz halk gazetesiyiz halkın karşılaşılabileceği durumlar önemlidir, okura dünde buna benzer bir olay vardı, sıkmadan verebilmek için çarpıcılığa dikkat ederiz.
- **Haber sizce nasıl olmalı?**
- Çarpıcı olmalı, halkı ilgilendirmeli, akılda kalıcı olmalı.
- **Haberin niceliksel büyüklüğü nasıl saptanıyor?**
- Vahşetin büyüklüğü ve ayrıntıların çokluğuyla.
- **Yargı süreci bitmeden zanlı olarak da olsa, bir kişinin gösterilmesi doğru mu?**
- Doğru değil. Fakat başlıkta gerçek katılmış gibi verilir haberde zanlı olduğu belirtilir genelde. Fotoğrafi dijitalize edilir. Zanlı haberin kahramanıdır. 18 yaşından büyükse yüzü dijitalize edilerek fotoğrafı veriliyor.
- **Haberin öğelerinden vazgeçebiliyor musunuz?**
- Genelde kim ve nasılı ön planda, fakat hepsi çok önemlidir.
- **İşinizi yaparken gelen haberlere kişisel olarak veya mesleki olarak öfkelenip bunu yansıtıyor musunuz?**
- İlk zamanlar çok üzülüyordum. Fakat şimdi olayın haber değeri ön planda oluyor. Halen kızıyorum bazen habere de yansıtıyorum. Okuru olaya karşı tepki vermeyi “Vay hayvan” dedirtmeyi istiyorum bazen.

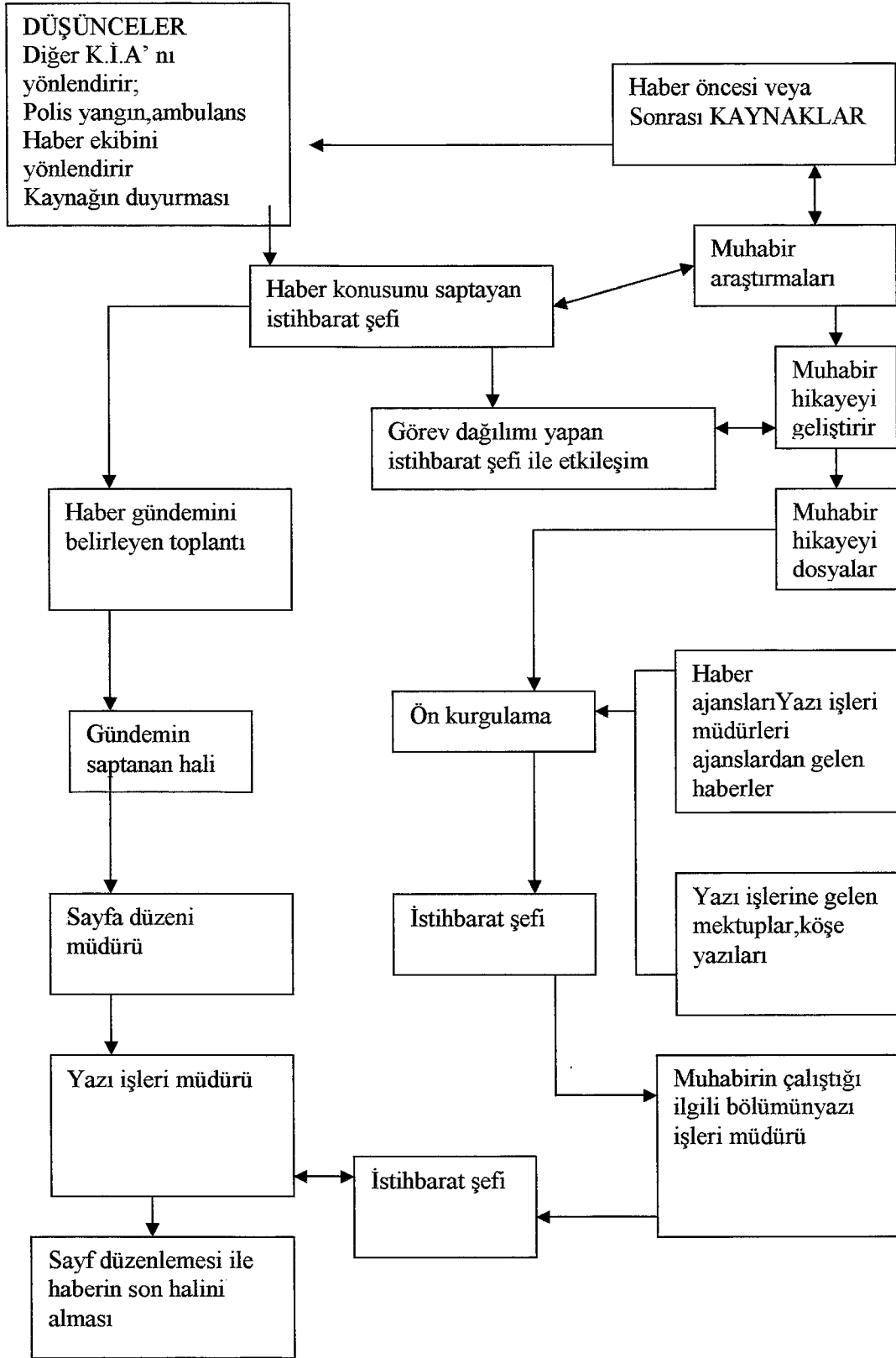
- **Nasıl fotoğraflar kullanıyorsunuz?**
- Kanlı, çıplak fotoğraflar kullanmıyoruz, zorunluysak dijitalize ederek kullanıyoruz. Eğer malzeme müsait değilse çizgiyle veriyoruz.
- **Fotoğraf nasıl olmalı?**
- Olayı anlatmalı, yazıya dikkat çekebilmeli, yazıyı okuyarak vakit kaybetmeden insanlara bir şeyler söyletmeli.
- **Fotoğraf büyüklüğü nasıl saptanıyor?**
- Çarpıcılığıyla. Fotoğraf çarpıcıysa 9 sütun bile verilir.
- **Bu sayfayı hazırlarken nasıl bir sorumluluk hissediyorsunuz?**
- Mesleğime profesyonel yaklaşıma çalışıyorum. Bu işten para kazanıyorum haber gelirse değerlendiririm. Daha sonra ikinci yanım devreye giriyor, bu benim başıma gelseydi böyle yazılması nasıl olurduyu da düşünüyorum.
- **Haberi belli bir haber kalıbı içinde mi sunarsınız?**
- Asla, olay haber kalıbı içinde gelir olayı işler “bu ne vahşet”i patlatır ve olayı hikaye ederiz. Haber akmalı yazı kısa ve yerini almalı olayı anlatmalıdır.
- **Haber verildikten sonra tepki alır mısınız?**
- Kişi veya ailelerden tepki ve tehdit hatta küfürler alabiliyoruz. Fakat olayı biz yapmıyoruz sadece sayfaya koyuyoruz.
- **Sizi diğer gazetelerin üçüncü sayfalarından ayıran özelliğiniz nelerdir?**
- Bol görsel malzeme, kısa anlaşılır yazı, gazetenin konseptinin uygunluğu, olayı manşetten rahatlıkla verebiliyoruz.

- **Haber seçimi nasıl oluyor?**
- Habere kendim karar veririm.

- **Üçüncü sayfa bir gazete için önemli ve gerekli midir?**
- Gazetenin ana sayfalarından biridir. Hayatın içinden haberlerin olduğu, klasik insanın ilk baktığı sayfadır. Polis-adliye haberleri bu sayfada verilir, bir konseptir.

- **Sayfanız reklam alır mı?**
- Üçüncü sayfa çok reklam alan bir sayfadır.

3.2.2.2. Üçüncü Sayfa Editörleriyle Yapılan Mülakatların

Değerlendirilmesi

Tablo 22. Haber üretim sürecini gösteren tablo

Gazeteler’de haberin seçimi ve sunumu organize bir çalışmanın ürünüdür. Haberler muhabirler ve haber ajanslarından gazeteye gelir sayfa editörleri veya yazı işleri müdürleri gelen haberleri inceler ve günün durumuna göre bir seçim yapar yazı işleri toplantısında gündem gözönünde bulundurularak gazeteye girecek yazılar ve haberler saptanır.Sayfa editörleri sorumlu oldukları sayfada verilecek haberlere karar verirler bu haberin üretim sürecidir.

Yapılan mülakatlar sonucunda tecavüz cinayetlerinin üçüncü sayfa için değişilmez haberlerden olduğu ve çarpıcılığın haber değeri açısından önemli olduğu anlaşılmaktadır.Polis adliye haberleri içinde özel bir konumda olan tecavüz cinayetleri haberleri intihar haberleri ile benzer bir haber olarak ele alınmaktadır.Bu ve benzeri haberlerin tetikleyici haber, etkileri oldu saptanmıştır.İntihar haberlerinin yayınlanmaya başlanmasıyla bu tip haberlerin daha çok kendilerine geldiğini belirten üçüncü sayfa editörleri tecavüz ve tecavüz cinayetleri haberleri içinde benzer bir durumun olduğunu belirtmişlerdir.Nitekim araştırmanın özelinde de bu saptanmıştır.Nisan ayı en fazla tecavüz cinayeti haberinin sunulduğu haber olmuş ve bu ay boyunca bu tip olaylar belirgin bir artış olmuştur.Üçüncü sayfa editörleri ile yapılan mülakatlarda tecavüz cinayetleri haberlerinin uzun süre üst üste verilmemesi gerektiği görüşünün genel bir kanı olduğu saptanmıştır.Fakat araştırmanın örnek aldığı olaylardan anlaşılabilceği gibi Sabah ve Hürriyet gazetelerinin bu kaygıyı Cumhuriyet veYeni Şafak gazetelerine göre daha az taşıdığı saptanmıştır.

Kitle gazeteleri ve fikir gazeteleri ayrımının tecavüz cinayetleri haberleri örneğinde belirgin bir şekilde ayrımını yapmak da mümkün olmuştur. Kitle gazeteleri olan, Sabah , Hürriyet ve Posta gazeteleri hem tecavüz cinayetleri haberlerine verdikleri yer hem de sayfa editörlerinin habere bakış tarzlarıyla, fikir gazetesi özelliği taşıyan Cumhuriyet gazetesinden bir ölçüde de Yeni Şafak gazetesinden ayrılmaktadırlar.

Cumhuriyet gazetesi, haberin mutlaka toplumsal yönü, bir anlamda politik yönü olması gerektiği görüşündedir.Cumhuriyet gazetesi, üçüncü sayfada polis-adliye haberleri sunumu yapan bir gazete değildir.Cumhuriyet gazetesinin üçüncü sayfası iç politika haberlerini yoğunluklu olarak sunan bir sayfadır bu yaklaşım

üçüncü sayfanın bir konsept olduğu görüşünün geçersiz olduğunun kanıtıdır. Cumhuriyet gazetesi sorumlu yazı işleri müdürü Mehmet Sucu'nun da belirttiği gibi Cumhuriyet gazetesi habercilik anlayışı olarak polis-adliye haberleri sunumunu bu haberler neticesinde doğabilecek maduriyetler kişi hak ve özgürlükleri, basın etiği doğrultusunda sakıncalı haberler olarak adletmektedir. Bu haberleri vermemenin meslek ahlakına daha uygun olduğu görüşünün hakim olduğu cumhuriyet gazetesi buna rağmen meslek ahlakına yönelik haberliğin bu alanda nasıl olabileceğini de bir örnek olarak gösterememiştir.

Cumhuriyet gazetesi sorumlu yazı işleri müdürü Mehmet Sucu, Cumhuriyet gazetesinin şu anda Türkiye'deki tüm gazetelerden farklı bir konumda olduğunu belirtmiş ve toplumsal gazetecilik anlayışları olduğunu habere bakışlarının da bu doğrultuda olduğunu söylemiştir. Cumhuriyet gazetesi diğer verilerden de elde edilen bulgular doğrultusunda polis-adliye olaylarına diğer gazetelerden farklı baktığını zaten kanıtlamıştır. Cumhuriyet gazetesinin polis-adliye haberlerinin değerlendirilmesi ancak şu şekilde yapılabilir, Cumhuriyet gazetesi bu haberlere neredeyse hiç yer vermeyen, bu olayların toplumsal önemi olmadığını varsayan bir yayım görüşüne sahiptir.

Cumhuriyet gazetesi dışında tüm gazetelerin sayfa editörleri üçüncü sayfanın vazgeçilmez önemde olduğunu belirtmiş ve bu sayfa haberlerinin gerekliliğinin altını çizmiştir.

Sabah gazetesi 3. sayfa editörü Nuran Fıratlı araştırmanın yapıldığı dönemde Sabah gazetesinin 3. sayfa editörü olmadığını belirtmiştir. Bu, haberin seçiminde ve sunumunda editörün önemini belirlemeye dair kritik bir veridir. Çünkü Sabah gazetesi bu editör değişiminden sonra 3. sayfa haberlerini farklı sunmaya başlamıştır. Editörün habere, bakışı, seçimi ve sunumu o haberin gazetede yer almasını belirleyen bir etkidir. Nuran Fıratlı'nın Sabah gazetesi 3. sayfa editörü olduğu günden sonra gazetede polis-adliye haberlerinin veriliş sayısı azalmış, patlak kullanımı belirli ölçülerde azalmış, çok fotoğraf kullanma doğrultusundaki Sabah gazetesi anlayışı belirli ölçülerde azalmıştır. Fakat yayım hayatına girdiği günden beri çarpıcı ve

sansasyonel haberlere en fazla yer veren gazete olan Sabah bu doğrultuda tecvüz cinayetleri haberlerine de en fazla yer veren gazete olmuştur.

Hürriyet gazetesi 3. sayfa editörü Arif Dizdaroğlu, Hürriyet gazetesi için polis-adliye olaylarının bu dönemde ve her dönemde çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. 3. sayfanın önemli bir sayfa olduğu ve bazen kişi hak ve özgürlüklerine dair veyahut da habercilik etiğine dair yanlışların yapılabileceğini fakat bunların bilinçli yanlışlar olmadığını sadece “iş kazası” olduğunu söylemiştir. Hürriyet gazetesi için kullanılan fotoğrafların ve haberi hareketlendiren unsurların da özel bir öneme sahip olduğunu belirtmiştir. Olayın bir gazete için önemini altını çizen Dizdaroğlu hatalar ve yanlışların olağan olabileceğini belirterek bunların polis-adliye haberlerinin doğasında varolabilen şey olduğu ve bu anlamdaki gazeteciliği olumsuz etkilediğini gazetenin asıl görevlerinden olan haber vermeyi engellememesi gerektiğini belirtmiştir. Fakat yanlışların hem toplumsal hemde mesleki etik açısından en aza indirilmesinin ve düzeltilmesi gerekliliğinin olduğunu da söylemiştir.

Yeni Şafak gazetesi 3. sayfa editörü Ali Akel, 3. sayfanın önemli ve gerekli bir sayfa olduğunu belirtmiştir. Fakat araştırmanın kapsadığı dönem süresince Yeni Şafak gazetesinin düzenli bir üçüncü sayfası hiç olmamıştır. Yeni Şafak gazetesi 2002 yılı başında yayın anlayışını değiştirerek bu tarz haberlere daha fazla yer verme eğilimi göstermiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda 2002 yılı öncesinde polis-adliye haberlerinin Yeni Şafak gazetesinde yer alışı ve sunumu Ali Akel’in belirttiği ölçülerde olmamıştır. 2002 yılı başından itibaren Yeni Şafak gazetesi, Sabah ve Hürriyet gazetesinin 3. sayfaları formatında bir sayfa düzenlemeye başlamıştır. Fakat araştırmanı kapsadığı dönemde Yeni Şafak Gazetesi ciddi bir değişim göstererek fikirden yana olaydan uzak bir habercilik anlayışını benimsemiştir. Bu doğrultuda polis adliye olaylarına son derece az yer vermiştir. Tecavüz cinayetleri olaylarının toplumsal olarak özel bir konumu olduğunu belirten Akel bu haberlerin suçlu veya zanlıyı kötülemesi boyutuyla tarafsız olamayacağını belirtmiştir.

Yeni şafak gazetesi i tecavüz haberlerine ahlaki olarak mesafeli olunabileceği görüşündedir.

Posta gazetesi 3. sayfa editörü Meral Ergül, üçüncü sayfanın gazetecilik için bir gereklilik ve konsept olduğu görüşündedir. Haberin seçiminin sunum şeklinin sadece editörün kararı ile olabileceğini belirten Ergül, dikkat çekmesi çarpıcı olması dolayısı ile ticari bir kaygısında haber seçimini etkilediğini belirtmiştir. Bu tip olaylarda okuru işlenen olayadair etkilemenin ve suçluyu lanetleyen bir görüşün okura hakim olması için özellikle haberi kurguladığını belirten Ergül her şeye rağmen üçüncü sayfa gazeteciliğinin de profesyonel bir gazetecilik kolu olduğunu ve işine bu doğrultuda baktığını söylemiştir.

Haberin bir tercih olduğu ve sayfa editörünün inisiyatifinin haber seçimi ve sunumunda ön planda olduğu yapılan mülakatlardan çıkarılabilecek bir değerlendirmedir.

Cumhuriyet Gazetesi hariç yapılan tüm görüşmelerde mülakatın yapıldığı editörler yaptıkları işi 3. sayfa editörlüğü olarak belirtmişlerdir ve 3. sayfanın polis-adliye haberlerinin sunulduğu bir konsept olduğu görüşündedirler. Haberlerde insani boyutun önemli olduğunu belirten tüm editörler haberde ahlaksal sorumluluğun önemli olduğunu belirtmiştir. Yapılan hataları iş kazası olarak görme eğilimi, Hürriyet ve Posta gazetelerinin üçüncü sayfa editörlerinde hakimdir. Herşeye rağmen polis-adliye olaylarını gerekli ve vazgeçilmez haber katagorisinde ele almak Cumhuriyet hariç tüm gazetelerin üçüncü sayfa editörlerinin benimsediği genel bir görüştür.

3.2.2.3. Polis-Adliye Haberciliğinin Tarihsel Gelişimi ve Üçüncü Sayfa Gazeteciliği ile İlgili Mülakatlar ve Değerlendirilmesi

Doğan Haber Ajansı Genel Müdürü Uğur Cebeci ile yapılan mülakat:

Gazeteler dünyanın en pahalı arazileridir. Gazetenin asıl amacı haber vermektir. Haber vermeyen gazete haber veren gazeteden çok daha tehlikelidir.

Haber bir denklemdir. Haber, konsepti içinde verilmelidir. Haberin öğelerinden kolay kolay vazgeçilmememsi gerekir. Haber cıva gibi şeydir, akıp kendi mecranı bulur. Haberin rengi kokusu vardır. Haber kokusu almak bizim görevimizdir. Ortada bir yangın vardır, biz bu yangına benzin dökeriz. Benzin dökmekten kastım olumsuz bir şey değil haberi açmak anlamındadır. Habere dair her materyale ulaşmak gerekir. Detayların hiçbirisi lüzumsuz değildir.

Kriminal olaylar her zaman gazeteler için önemlidir ve genellikle gazete yer almalıdır. Gazetede yer alması gerekliliktir. Meslek ahlakı açısından bu haberleri vermeyen gazete ahlaksızdır. Polis-adliye haberleri olarak nitelenen kriminal olaylar makul hikaye ve yasal zemin üzerine oturmalıdır. Bu tür haberlerin hepsinin mükemmel hikayeleri vardır, hayatımızdan bir parçadır bizi her zaman çok fazla etkilemiştir ve her zamanda hayatın içinde olacaktır. Bu tür haberlerin sunumu diğer haberlere göre daha fazla dikkat gerektirir. Makul hikaye yasal zemin üzerine oturmalı ve gazeteci olaya tanık olmadığını belirtmelidir. Türkiye bir haber cennetidir, gündem çok hızlı değişir bu hareketlilik içinde bazen haberlerin çoğu kim vurduya gider. Hayatın karmaşası arttıkça olayların peşine düşmekte olanaksızlaşır.

Ben, 14 yıl 1970 ve 1984 yılları arasında polis-adliye muhabirliği yaptım. Polis-adliye haberciliğinin gelişimiyle Türkiye’de polis teşkilatının kriminal vakaları incelemesindeki gelişmeler birbiriyle paralellik gösterir. Polis-adliye muhabirleri adli tıpın gelişmesinde önemli katkıları olan insanlardır. Polis muhabiri birinci sınıf bir dedektiftir. Fakat her dedektif polis muhabiri değildir. Eskiden haber seçiminde muhabir daha etkiliydi. Bugün aslında iyi muhabirin önemi ortaya çıktı. Eskiden çok büyütülen olaylar artık sıradan oldu. Eski söylem bugün artık kullanılmıyor. Polis-adliye muhabirleri olay yeri incelemesinde bulunurlardı, bugün artık yasak. Polisin etkisiyle haberciler olay yerini görme olanağından yoksun bırakmışlardır. Daha önce olay yeri incelemeleri çok daha fazla ve detaylı olurdu.

Polis –adliye muhabirliği daha heyecanlıydı, habercilik için de daha verimliydi. Bugün teknik olarak daha gelişmiş imkanlara sahip ve daha çok gazetecinin çalıştığı bir alandır polis-adliye muhabirliği. Eskiden olay fotoğrafları kullanılırdı. Bugün artık olay fotoğraflarına yer verilmiyor. Toplum artık yoruldu. Karmaşa içinde karışık şeyler görmek istemiyor. Böylece süreç içinde olay fotoğrafları hakkında basın kendini disipline etti.

Bu haberlerin sunumunda her zaman dikkat gerekmiştir. Fakat abartıldığı kadar da gazetelere yüklenmek anlamsızdır. Horlanacak biri bulunamaz ise genelde gazeteci suçlanır. Oysa bunu biz yapmıyoruz. Toplumun içerisinde yeralan fertler, bir anlamda toplumun kendisi yapıyor.

Polis-adliye muhabiri Doğan Katircioğlu'yla Türkiye'de polis-adliye muhabirliğinin ve üçüncü sayfanın tarihsel gelişimine dair yapılan mülakat:

Doğan Katircioğlu Türkiye'nin en eski polis-adliye muhabiridir, 47 yıldır polis-adliye muhabirliği yapmaktadır.

Ben, 1954'te gazeteciliğe başladım. 1950'lerde gazeteler altı sayfa olarak çıkardı. Bugün nc sayfada verilen polis-adliye haberleri Őehir Haberleri başlığında ikinci sayfadan verilirdi. Her haberde muhakkak olay fotoğrafı verilirdi. Bir fotoğraf kullanılırdı. Teknik nedenlerden dolayı habere ulaşmak son derece zordu, iletişim sağlamak kolay değildi. Ulaşımda bugünkü kadar gelişmediği için olay yerine gitme de zordu. En büyük sıkıntı olay yerine polisten önce ulaşıp l fotoğrafı almaktı.

Her gün 15-16 haber gazeteye girerdi. Muhabirler polis soruşturmalarında bulunur, herkes haberi kendi yakaladığı boyutla verirdi. Haber takibi yapılırdı. Polis dahi gazetecilerin olayların çözülmesinde çok etkili olduğunu belirtirdi. Polisin her dediği gazeteye haber olarak girebiliyordu fakat gerçek gazeteciler bunu yapmaz olayı araştırıp verirdi.

İstanbul'da yayımlanan olay bir-iki gün sonra Ankara'da, üç-dört gün sonra da Kars veya Erzurum'da çıkardı. İstanbul dışındaki olaylar Yerel Muhabirler aracılığıyla gazeteye gelirdi. Gazetelerin Őehir dışından gelen haberlerde ortak çalıştığı olurdu, Őehir dışından gelen haberler binasının merkezi bir konumda bulunmasından dolayı Vatan Gazetesine gelir burada dizilir ve provalar diğer gazetelere dağılırdı.

1960 yılından sonra polis-adliye haberleri üçüncü sayfada verilmeye başlandı. Sebebi birkaç gün öncesinden hazırlanan radyo ve magazin haberlerinin ikinci sayfaya konulmasıydı.

Gerçek gazeteci halka dikkat edendir. Kime gazete satıyorsun! Gazeteci halkın adamı olmalıdır. Okuyucu eskiden sıkılmazdı, okur yerilmezdi. Haberin konusu olan insanlarla beraber ağladığımız olurdu. Gazetecilik halkla daha içli dışlıydı. Haber takibi çok önemliydi. Haber sayfaya girinceye kadar olay yerinden ayrılmazdık.

Gazeteler haberle satar, köşe ile değil. Haber latif olmalıdır, haberin esprisi bulunmalıdır. Haber olayı anlatmalı, okuru eğitmelidir. Yaşanılan her şey haber olabilir. Haberde kullanılan fotoğraflar bugün daha iyi. Önceden fotoğrafı foto-muhabiri çekerdi. Doğal olarak foto-muhabiri kendisinin önemli olduğunu düşündüğü şeyleri çekerdi. Tek kare fotoğraf alınır ve bu tek kare fotoğraf gazeteye girerdi. Bugün olay ve ölü fotoğrafı kullanılmıyor, eskiden kullanılırdı. Her haberde muhakkak hikayelendirme yapılırdı, senaryo yazılırdı.

Bugün 3. sayfa haberlerine farklı bir yaklaşımı olan Cumhuriyet gazetesi mesela 1960'lı ve 1970'li yıllarda polis-adliye olaylarına önem veren bir gazeteydi. Hatta daha sonra yanlış olduğu anlaşılan hayali Eyüp sapığı haberi ile Cumhuriyet gazetesi o dönemlerde ödül bile almıştır. Fakat bugün Cumhuriyet gazetesi çok daha farklı bir durumda. Polis-adliye olayları geçmiş dönemlerde tüm gazeteler için önemli olaylar olmuştur.

Polis muhabiri gazetenin belkemiğidir, heyecan alır, heyecan satar. Herkesi atlatan adamdır. Polis-adliye haberleri her dönemde cazibesi olan, önemli, olmazsa olmaz haberler olmuştur ve olacaktır.

Bir dönem gazetelerde fazlasıyla yer almış olan bazı polis-adliye haberlerinde sanık avukatı olarak görev yapmış olan ayrıca bu konulardaki birikimi nedeniyle o dönemin polis-adliye muhabirleri tarafından referans olarak da kullanılan **Avukat Kemal Kumkumoğlu ile yapılan mülakat ;**

Bence 3. sayfa yani polis-adliye haberlerinin verildiği sayfa en az birinci sayfa kadar önemlidir. Kamuoyu oluşturmak ve kamuyu bu konularda uyarmak bu sayfanın görevi olmalıdır. “Öldürürsen cezasına katlanırsın” benim kanaatimce önde olması gereken söylemdir. Gazetenin amacı kamuoyunun görmediği olayları objektif olarak duyurmaktır. İnsanı rencide etmemelidir. Fakat haber suçlunun işlediği cürümün özelliğine göre suçluyu rencide edebilir. Fakat haberin sunumuna dair herhangi bir yaptırım Türk Ceza Yasası’nda yoktur. Misal, zanlı fotoğrafı vermek yasalara aykırı değildir. Bu konuda sınırlar net bir şekilde çizilmemiştir. Bu konuyla ilgili yaptırımlar teşhir yasağı Türk Ceza Kanunu’nun kamu güvenliği ve genel ahlâkla ilgili bölümlerde belirtilmiştir.

Tecavüz kalın hatlarla suçtur. Tecavüz suçunun bir nezaketi vardır. Sonucu ölüm kadar kötüdür. Gazeteler haberde üç varlığı korumalıdır. Kurban, saldırgan ve toplum. Tecavüz haberlerinde kimlerin olduğunu, nerede olduğunu ve fotoğrafları saklanmalıdır. Saklamak tecavüzde esastır. Kurban ölmüş olsa bile saklanmalıdır. Genel ahlâk bunu gerektirir. Bugün Türkiye’de yayımlanan gazetelerin çoğu bu konuyla ilgili meslek ilkelerine ve aslında yasalara aykırı yayınlar yapmaktadırlar. Teşhir ve porno hikaye etmek suretiyle haber değerinin ötesinde bir şeyleri gıdıklamayı amaçlıyor. Her açıdan tecavüz cinayetleri nazik ve önemli olaylardır. Hukuksal olarak, toplumsal olarak ve haber değeri olarak. Bazen bazı olaylarda yapılan yanlışlar tekzip ile düzeltilmeye çalışılıyor. Bu olayın nezaketine aykırı bir durumdur. Tekzip bence yetmez.

3.2.2.4. Polis-Adliye Haberciliğinin Tarihsel Gelişimi ve Üçüncü Sayfa Gazeteciliği ile İlgili Mülakatların Değerlendirilmesi

Polis-Adliye haberciliği ve polis-adliye muhabirliği üzerine yapılan mülakatların sonucunda polis-adliye haberciliğinin teknik anlamda eski dönemlere nazaran çok daha gelişmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Toplumun gelişme ve değişmesine oranla Türkiye’de gazetecilik anlayışının özellikle polis-adliye haberlerinde ve bu olayların sunumunda olduğu gözlenmiştir. Doğan Katırcıoğlu’nun ve Uğur Cebeci’nin çizmiş oldukları eski dönem polis-adliye haberciliği portresi aslında bugün çok fazlası ile eleştiri bombardımanına tutulan 3. sayfa gazeteciliğinden çok daha vahim bir durumdadır. Önceki dönemlerde gazetelerin polis-adliye haberlerine bakışları ve sunuş şekilleri bugünkü değerlendirmelerle etik değerlere ve meslek ilkelerine uymadığı saptanmıştır. Hikayelendirmenin neredeyse senaryo yazma tarzında olduğu yanlış haberlerin gazetelere çok fazla girdiği yapılan hataların düzeltilme oranının da düşük olduğu bir yayıncılık anlayışına sahip olunan 1960, 1970 ve 1980’li yıllardaki polis-adliye haberciliğinin bugün hem etik, hem sunuş şekli, hem kişi hak ve özgürlüklerine saygılılığı doğrultusunda daha gelişmiş olduğu söylenebilir.

Haber sunumu olarak ise, bugün gazetelerin olay fotoğrafı vermemeleri şeklindeki tavırlarının, daha önceki dönemin habercilik anlayışına göre mutlaka olay fotoğrafı vermek yönünde olduğu saptanmıştır.

4. SONUÇ

Dördüncü güç olarak yasamsa yürütme ve yargının ardından geldiği kabul edilen medya bu konuma gelirken geçirdiği teknolojik evrimi ve gelişimi habercilik anlayışında da geçirmemiştir. Medyanın etikle her zaman ve zeminde yakın ilişkisi olmuştur. Bu yakınlık nerede ise bir bütünlük olarak adledilme eğilimindedir. Bunun nedeni basının kamuoyunu bilgilendirmesi ve kamuoyunu şekillendirebilmesi özelliğidir. Basının sahip olduğu etki dolayısı ile basın bilgiverme ve kamuoyu yönlendirmek gibi işlevlerini yerine getirirken demokratik ve doğru bir yayın anlayışına sahip olabilmeleri için yasal hükümler dışındabazı ahlaki kurallarda gereklidir. toplumun doğru saydığı ve sağlıklı bir sosyal yaşam için gerekli normlar etiğingenel çerçevesini oluşturmaktadır.

Basının haberi üretip sunması, haber kaynağı ile olan ilişki, haberi nasıl ve ne için ürettiği, haberi ne pahasına ürettiği etik değerler açısından büyük önem taşımaktadır. Doğruluk, dürüstlük kişi haklarına ve evrensel değerlere saygı basın ahlakının olmaz sa olmaz kuralıdır.

Araştırmanın varsayımlarından ilki, gazetelerin tecavüz cinayetleri sunumun etik değerlere uygun olmadığıdır, veri toplama aşamasında içerik çözümlemesi ile ve mülakatlarla elde edilen veriler bu varsayımı doğrulamıştır. Fakat mülakatların bir kısmında elde edilen verilere göre de tarihsel gelişim süreci içerisinde etik değerlere daha saygılı bir çizgiye geldikleri saptanmıştır. İlk ölçüt olarak fotoğraf analizinde zanlının ve haberin öznesi olan kurbanın fotoğrafları herhangi bir gizleme unsuru kullanılmadan gazetelerde verilmiş olduğunu ortaya konmuştur. İkinci ölçüt olan haber başlıklarının değerlendirilmesi, zanlıya yönelik suçlayıcı ve yargı ifade eden başlıkların yargı süreci bitmeden gazetelerde kullanılmış olduğu saptanmıştır. Üçüncü ölçüt olan spotların değerlendirilmesi, gazetelerin zanlıyı suçlu olarak sundukları saptanmıştır. Cumhuriyet gazetesi bütün bu değerlendirmelerin dışındadır çünkü bu haberlere yer vermemiştir. Fakat gazetelerin sayılan ölçütlerle yapılan değerlendirmelerde abartılmış hikayelelendirmelere yer verilmemiştir.

Nesnellik çoğu açıdan sadece bir iddiadır. Van Dijk , “Haberin söylemi el altında bulundurulmuş söylemlerin bir ürünüdür”²¹der. Bu söylemsel yapı haberin tarafsız ve nesnel olma durumlarıyla ilgilidir. Haber tarafsızlığı ve nesnelliği birçok açıdan bir iddiadır. Tarafsızlığı ve nesnelliği gazete çalışanlarının görüşleri ve gazetenin yayın anlayışı ile sınırlandırılmış bir konumda, kitleye ulaşmak için haberin sunumu tabii ki nesnel ve tarafsız olmayacaktır. Aynı haberin seçiminde olduğu gibi.

Araştırmanın ikinci varsayımı, gazetelerin haber seçimi ve sunumunda nesnel olmadığıdır. Veri toplama aşamasında içerik çözümlemesi ve mülakatlar ile elde edilen veriler bu varsayımı doğrulamıştır. Gazetelerin, haberlere yer verme oranları ve niceliksel veriler tecavüz cinayetleri haberlerinin seçimi ve sunumunun gazeteden gazeteye değiştiğini göstermektedir. İçerik çözümlemesinde kullanılan başlık bir diğer unsur olan başlık fotoğraf ve spot analizleri de bu önermeyi doğrulamaktadır. Sabah gazetesi olaylara araştırmada incelenen haberlerin %42.8’lik bir oranla yer vermiştir. Kullandığı başlıkların tümü yorumlu başlıklardır. Ayrıca kullanılan fotoğraflarda olay verilmese de dramatik unsurlar kullanılmış ve fotoğrafa çok yer verilmiştir. Yapılan haberlerde gazete kullandığı spotlarla zanlının karşısında, kurbanını yanında ve yargılayan ifadeler kullanmıştır. Hürriyet gazetesi araştırılan dönem içerisinde araştırmada incelenen haberlerin %33.3’ünü vermiş, yorumlu başlıklar kullanmıştır. Kullanılan fotoğraflar olay fotoğrafları olmamakla beraber dramatik fotoğraflardır. Spotlarda olayı yargılayan ifadeler yer verilmiştir. Yeni Şafak gazetesi araştırılan dönem içerisinde incelenen olayların %14.2’sine yer vermiştir. Flaş ve yorumlu başlık kullanmış, fotoğrafa çok az yer vermiş, hikayeleştirme yapmamıştır. Gazetenin yayın politikası doğrultusunda tecavüz cinayetleri haberlerine çok fazla yer verilmemiştir. Cumhuriyet gazetesi incelenen haberlerin %9.5’ine yer vermiştir. Yığılma başlıklar kullanmış, fotoğraf neredeyse hiç kullanmamış, hikayeleştirme hiç yapmamıştır. Bu bağlamda Cumhuriyet gazetesinin haberi nesnel sunduğunun değil haber seçimi konusunda ve habere ve tecavüz cinayetleri haberlerine nesnel bakmadığının göstergesidir.

²¹ Van Dijk ve Kintsch W. , Taword a model al text comprehension an production (1978), Ayşe İnal, a.g.e., S: 118

Hürriyet ve Sabah gazeteleri hikayelendirmenin en çok yapıldığı ve olayın yanlış verilebildiği haberler yapmışlardır.

Tiraj herhangi bir basının bir seferde basılan nüshalarının tümüne verilen isimdir. Okura ulaşan nüshalara ise **Net Satış Rakamı** adı verilir. Tiraj ve net satış rakamı birbirinden farklı kavramlar olmakla birlikte birbirlerine bağlı kavramlardır. İktisadi mantık doğrultusunda arz-talep dengesi göz önünde bulundurularak tiraj, net satış rakamına göre belirlenmelidir.

Gazeteler, eğlendirme, oyalama, vakit geçirtme işlevleriyle değil fikrin, toplumsal dolaşımını sağlayarak meşruluk kazanmıştır. Kitlelere hitap etmek, çok satmak kaygısı, ortak söz oluşturmaya yönelmek yerine “duygudaşlık” esasında ortaklık yaratma yolunun seçilmesine neden olmuştur. Bu yazılı basında şiddet olaylarını ön plana çıkarmıştır. Gazetelerde suça ayrılan yer ve önem giderek artmıştır.

Araştırmanın üçüncü varsayımı, üçüncü sayfa haberlerinin tiraj için önemli olduğudur. Veri toplama aşamasında mülakat yöntemi ile elde edilen veriler bu varsayımı yanlışlamıştır. Kitle gazetesi olma özelliği içerisinde tecavüz cinayetleri haberlerinin de magazin, sanat, spor haberleri ölçüsünde bir tiraj unsuru olabileceği belirtilmiş fakat tirajı çok fazla etkilemediğinin altı çizilmiştir. Tirajın üçüncü sayfa haberlerinin sunumunu ve seçimini etkilediği yönündeki varsayımda mülakat yöntemi ile elde edilen veriler ile yanlışlamıştır. Tiraja göre değil haber editörünün mesleki özelliklerine göre sunumun ve seçimin olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın beşinci varsayımı kara haberin iyi haber olduğu ve dikkat çektiği sürece sunumunun önemli olmadığıdır. Veri toplama aşamasında, içerik çözümlemesi ve mülakat yöntemiyle elde edilen veriler bu varsayımı doğrulamıştır. Yapılan mülakatlarda Cumhuriyet gazetesi hariç tüm gazete editörleri “kötünün” iyi haber olduğunu belirtmişlerdir. İçerik çözümlemesi ile haberlere ayrılan yerin niceliksel ve niteliksel özellikleriyle önemli sayılan haber kategorisi içinde yer aldığı saptanmıştır.

Araştırmanın altıncı varsayımı haberlerin öznesi olan kurbanın kişilik haklarının zanlıya göre daha fazla ihlal edildiğidir. İçerik çözümlemesi ile elde edilen veriler bu varsayımı doğrulamıştır. Haberin içinde ve fotoğraflarda kurbanı yönelik unsurlar daha açık verilmiştir. Mülakat yöntemi ile elde edilen verilerde ise açıkça söylenmese de “nasıl olsa ölmüş” mantığının olduğu saptanmıştır.

Özetle: Gazeteler tecavüz cinayetleri ve polis-adliye olayları haberlerinde nesnel ve tarafsız değildirler. Olayları öznel bakış açılarıyla sunmaktadırlar. Ahlaki ve hukuki bakımdan özel bir konumu olan tecavüz cinayetlerinin gazetelerdeki sunumu tamamen gazetenin yayın politikası, gazetenin özelliği ve editörün inisiyatifindedir. Fakat tarihsel gelişimi içerisinde geçmiş dönemlere nazaran daha etik davranış şekillerinin geliştiği de görülmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın ortaya koyduğu sonuç Türkiye’de polis-adliye haberleri sunumunun tecavüz cinayetleri özelinde olumlu yönde gelişme göstermekle beraber etik değerlere uygun ve nesnel olmadığıdır.

KAYNAKÇA

Aldoğan, Yazgülu, "Günümüz Türk Basını I". **A. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yıllık 1977-1978**. Ankara: S.B.F. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, 1979. s.s. 1-34

Aldoğan, Yazgülu, "Günümüz Türk Basını II". **A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yıllık 1979-1980**. Ankara: S.B.F. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, 1981. s.s.1-24.

Aldoğan, Yazgülu, "Günümüz Türk Basını III". **A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yıllık 1981**. Ankara: S.B.F. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, 1982. ss.269-282.

Barthes, Roland. Fotoğraf Üzerine Düşünceler. Çeviren: Reha Akçakaya. İstanbul: Altıkırkbeş Yayınevi, 1996.

Brownmiller, Susan. **Cinsel Zorbalık**. Çeviren : Sura Öncü. İstanbul: Cep Kitapları A.Ş., 1984

Burton, Graeme. **Görünenden Fazlası**, Medya Analizlerine Giriş. Çeviren: Nefin Dinç. İstanbul: Alan Yayıncılık, 1995.

Chomsky, Naom. **Medya Denetimi**. Çeviren : Şen Süer. İstanbul: Tüm Zamanlar Yayıncılık, 1993.

Copet-Raugler, Elisabeth. “Başsız Bir Toplumda Görülen ve Görünmeyen Şiddet Kamerun’daki Mkakokları”. **Antropolojik Açıdan Şiddet**. Derleyen: David Richess. Çeviren: Dilek Hattatoğlu. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1995.

Cumhuriyet. 9 Nisan 2001, s.9.

Cumhuriyet. 10 Nisan 2001, s.1., 3.

Cumhuriyet. 28 Haziran 2001, s.3.

Cumhuriyet. 29 Haziran 2001, s.1.,19.

Demirkent, Nezh. **Sayfa Sayfa Gazetecilik**. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 1982.

Foster, Nigel. Blöfçünün Rehberi **Gazetecilik**. Çeviren: İ. Hakkı Yılmaz. İstanbul: Afa Yayıncılık, 1993.

Gökçe, Birsen. **Toplumsal Bilimlerde Araştırma**. İkinci Baskı. Ankara: Savaş Yayınları, 1992.

Hürriyet. 9 Nisan 2001, s.1., 8., 19.

Hürriyet. 10 Nisan 2001, s.1., 5., 8., 19.

Hürriyet. 17 Nisan 2001, s.1., 8.

Hürriyet. 18 Nisan 2001, s.3..

Hürriyet. 24 Nisan 2001, s.3..

Hürriyet. 12 Mayıs 2001, s.3.

Hürriyet. 21 Mayıs 2001, s.24., 25.

Hürriyet. 23 Mayıs 2001, s.3.

Hürriyet. 31 Mayıs 2001, s.3.

Hürriyet. 26 Haziran 2001, s.3.

İnal, Ayşe. “Yazılı Basın Haberlerinde Yapısal Yanlılık Sorunu”. *Toplum ve Bilim Dergisi*. Sayı: 67 Güz, 1995, ss.111-136.

Katırcıoğlu, Doğan. **Olur Böyle Vak’alar**. Beşinci Baskı. İstanbul: Cem Ofset Matbaacılık A.Ş., 2001.

Keane, John. **Medya ve Demokrasi**. Çeviren: Haluk Şahin. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1992.

Mandel, Ernest. **Hoş Cinayet**. İkinci Baskı. Çeviren: N. Saraçoğlu. İstanbul: Yazın Yayıncılık, 1996.

Michaud, Yves. **Şiddet**. Çeviren: Cem Muhtaroğlu. İstanbul: İletişim Yayınları, 1995.

Oskay, Ünsal. **İletişimin ABC’si**. İstanbul: Der Yayınları, 1997.

Postman, Neil. **Televizyon: Öldüren Eğlence**. Çeviren: Osman Akınhay. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1994.

Postman, Neil ve Steve Powers. **Televizyon Haberlerini İzlemek.** Çeviren: Aslı Tunç. İstanbul: Kavram Yayınları, 1996.

Sabah. 5 Nisan 2001, s.21.

Sabah. 8 Nisan 2001, s.3.

Sabah. 9 Nisan 2001, s.1., 3.

Sabah. 10 Nisan 2001, s.1., 18., 19.

Sabah. 11 Nisan 2001, s.3.

Sabah. 12 Nisan 2001, s.3.

Sabah. 16 Nisan 2001, s.20.

Sabah. 17 Nisan 2001, s.1., 3.

Sabah. 18 Nisan 2001, s.3.

Sabah. 23 Mayıs 2001, s.29.

Sabah. 31 Mayıs 2001, s.3.

Sabah. 3 Haziran 2001, s.3.

Sabah. 6 Haziran 2001, s.3.

Sabah. 7 Haziran 2001, s.3.

Sabah. 26 Haziran 2001, s.3.

Sabah. 28 Haziran 2001, s.3.

Stratford, Teresa. "Kadınlar ve Basın". **Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar.**
Derleyen: Andrew Belsey ve Rut Chadwick. Çeviren: Nurçay Türkoğlu.
İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1998.

Yeni Şafak. 10 Nisan 2001, s.1. 3.

Yeni Şafak. 11 Nisan 2001, s.3.

Yeni Şafak. 12 Nisan 2001, s.3.

Yeni Şafak. 17 Nisan 2001, s.3.

Yeni Şafak. 18 Nisan 2001, s.3.

Yeni Şafak. 19 Mayıs 2001, s.3.